

VSEH SVETIH DAN

"Namesto cvetja na grob darujte v dobre namene!" se glasi navodilo prijateljem in svojcem umrlega, ki ponavadi spremlja javno sporočilo o smrti nekega človeka.

Vsaka smrt je žalostna, vsaka smrt je strašna, ker je neponovljiva, kot je vsak človek enkrat in neponovljiv. Vsaka smrt je del življenja, kot je rojstvo del življenja, saj temna senca smrti pade na obraz dojenčka, ko prijoče na svet. Kristjani imamo zakrament svetega krsta, ki iz nas naredi kristjane in že pri krstu majhnega otroka slišimo, da ga čaka po smrti večno življenje. Rojstvo, življenje in smrt torej, nato večno življenje. To je naša vera, ker krščanske vere ni brez vere v vstajenje in večno življenje. Evangelij nas uči, da pride za križem vstajenje, da pride za kalvarijo usakdanjega življenja večno življenje, ki si ga lahko prav vsak človek na svetu zasluži s tem, da je dober, da živi pošteno in, dodajamo mi, da v polnosti živi krščansko življenje.

Pred leti se mi je tržaški škof Evgen Ravignani sredi oglejske bazilike iznenada in tiho približal ter me prijateljsko objel čez ramena ter mi, presenečenemu nad ljubeznivostjo geste, preprosto dejal: "Govorijo in govorijo, a zadeva je sila preprosta: V življenju moramo biti dobri in moramo moliti!" Sredi škofov iz Srednje Evrope, ki so se v Ogleju zbrali, da bi razmislili korenine slovite oglejske Cerkve, sem namreč poslušal dušnega pastirja, ki je učeno razlagal pomen krščanske vere za nastanek oglejskega patriarhata. Tržaški škof mi je pred oltarjem starodavne bazilike nepričakovano in preprosto razložil vse, kar moram vedeti o naši veri in tudi to, kako moram živeti, če hočem upati v večno življenje.

Smrt postane lažja, če imaš vero, a zato nič manj boleča, ker smo vsi najprej in samo ljudje. Smrt za vedno prekine zemeljsko življenje človeku, zanj pomeni konec življenja sredi dragih, svojcev, ljudi. Smrt boli predvsem tiste, ki ostanemo. Le žalovanje ostane, spomini, ostanejo za vedno pretrgane vezi, ostanejo neizgovorjene besede, spomin in grob pokojnika, na katerem prižigamo lučke, postavljamo cvetje. Žalovanje za drago osebo, ki je za vedno odšla, si lajšamo s pogovori, s tem da ga ohranimo v spominu, da zglede uredimo njegov grob, da ga obiščemo na Božji njivi.

Vseh svetih dan je tak dan, ko se spomnimo vseh rajnih, a tudi molimo zanje, da bi dočakali vstajenje, imeli večno življenje. To je eden najlepših občloveških praznikov, saj nagovarja tudi tiste, ki jim milost vere ni dana. To je za nas kristjane dan, ko razmislimo svoje življenje in molimo za rajne, to je dan, ko se spominjamo svojcev, ki so za vedno odšli.

Nekaj lepega je v lučkah in cvetju na grobovih, ker priča o tem, da ljudje, ki so odšli, še živijo v nas, ki se spominjamo njihovih lepih del in njihovega nasmeha, a tudi trpljenja.

Šepet cipres nad grobovi nam govori o minljivosti, a tudi večnosti.

Za strašnim predsmrtnim krikom Kristusa na križu: "Moj Bog, zakaj si me zapustil?" je namreč vstajenje, večno življenje.

O tem govorijo lučke in cvetje na naših pokopališčih.

Jurij Paljk

Dolina / SKD Valentin Vodnik

Z vodilom preteklih dni biti Slovenci v prostoru brez meja

Ob 125-letnici tabora v Dolini, ob 100-letnici razvitja društvenega prapora, ob 125-letnici ustanovitve kulturnega društva Valentin Vodnik

FOTO KROMA

V nedeljskem popoldnevu je Dolina žarela kot malokdaj prej. Morda moramo iskati tako moč po izprijanju narodne pripadnosti prav v l. 1878, ko

se je nad deset tisoč Slovencev in Hrvatov iz Tržaške in severne Istre zbralo v Dolini in jasno obsodilo nasilne načrte sosedov v preprijanju, da je narod-

na enotnost prvo dobro. Tako slovesno je bilo nedvomno tudi pred sto leti ob razvitju prapora KD Valentin Vodnik.

MR / stran 8

Doberdob / 35 let plodnega delovanja društva Hrast

Radost in življenjskost

FOTO BUMBACA

Kjerkoli se kaj dela in ustvarja, je to pomembno za vso našo zamejsko narodnostno skupnost, še posebno, če se dosegajo kakovostni uspehi. To je rdeča nit nagovora, ki ga je imel prejšnji četrtek, 23. oktobra, na sedežu Slovenskega katoliškega društva Hrast na Trgu sv. Martina v Doberdo-

bu Igor Tuta ob predstavitvi bogate brošure, ki je izšla ob 35. obletnici plodnega in neprekinjenega delovanja društva Hrast.

Prijeten in prisrčen praznik je uvedel predsednik društva Claudio Peric, ki je med prisotnimi pozdravil župana Maria Lavrenčiča, pokrajinskega pred-

sednika SSO Janeza Povšeta, predsednika Zveze slovenske katoliške prosvete Damjana Paulina, predsednico Kulturnega centra Lojze Bratuž Franko Žgavec in predsednika Zadrugaške banke Doberdob in Sovodnje Mira Hmeljaka.

/ stran 10
Danijel Devetak

Voščilo svetemu očetu

Ostani z nami

"Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil." Tako sta učenca prosila Jezusa na poti v Emavs. Ostani z nami - to je tudi tihi klic nepreglednih množic, skupin in posameznikov, ki so se od 15. do 21. oktobra zbirali na trgu sv. Petra in ob njem ali pa so po televizijskih prenosih in poročilih drugih medijev sledili dogajanju ob 25-letnici papeževanja Janeza Pavla II.: slovesni maši, srečanju s kardinali in drugimi cerkvenimi dostojanstveniki, beatifikaciji matere Terezije in konzistoriju za imenovanje novih kardinalov.

Ob pogledu na vidno utrujenega in bolnega papeža je televizijski komentator večkrat ponovil, da se bomo morali privaditi na nemega sv. očeta. Tudi če je očitno, da ima papež od časa do časa, žal vse pogosteje, velike težave pri komuniciranju, ostaja še vedno najvišja avtoriteta Cerkve in njen najbolj poslušani glas. Pa se je izkazalo, da je v preteklih dneh, potem ko so bile mimo dolge in utrujajoče slovesnosti, ki bi jih še zdrav človek komaj zmogel, spet spregovoril in z jasnim glasom presenetil vse, ki so ga poslušali.

Sv. oče je avtor številnih enciklik o raznih problemih sodobnega sveta in človeštva. Z njimi nadaljuje poslanstvo svojih apostolskih predhodnikov, od Leona XIII. do Pavla VI. Tudi apostolska potovanja - največ, kar jih je kdaj kak papež opravil - jasno zaznamujejo pontifikat Janeza Pavla II., saj je z njimi preromal malodane ves svet in med najrazličnejša ljudstva ponesel baklo duhovnih vrednot in verske svobode proti vsakršni tiraniji. Od vsega začetka so ga označevali kot "papeža z vzhoda", mi bi temu dodali "Luč z vzhoda" (Ex oriente Lux), saj nam je Karol Wojtyła v času svojega četrstoletnega papeževanja nepretrgoma oznanjal LUČ.

/ stran 16
Andrej Bratuž

Primorski kulturni dnevi na Koroškem

Že dvajseti so Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca priredile Primorske kulturne dneve na Koroškem. Prireditve, ki je trajala dober teden dni, je bila tudi letos uspešna in dobro obiskana. Gre za lep vpogled v naše kulturno delovanje.

(stran 12)

Intervju

Pisatelj in mislec Vinko Ošlak govori o svojem zadnjem delu, jeziku... (stran 3)

Aktualno

Gledališča v Trstu, njihove velike finančne težave in negotova prihodnost. (stran 9)

- 02 OBČINA TRBIŽ ZA IZVAJANJE ZAŠČITNEGA ZAKONA
- 02 Drago Legiša
ETTORE ROSATO ILLYJEV NASLEDNIK
- 04 Mirko Pelicon
PISMO IZ RIMA
- 06 Ivan Žerjal
SLIKARSKI SVET ANDREJA KOSIČA
- 07 Marjan Drobež
POSVET O BAROKU NA GORIŠKEM

SVET OKROG NAS

Ettore Rosato Illyjev naslednik v parlamentu
Nauk zadnjih volitev

Tako na Tridentinskem in v Južnem Tirolo kot na Tržaškem so volivci in volivke v nedeljo in ponedeljek s prepričljivo večino glasov podprli levo sredino. Uresničila sta se torej želja in upanje kandidata Demokratične zaveze v drugem tržaškem volilnem krožju, da bi te volitve pomenile klopoto za Berlusconi-jevo vlado.

Na Tržaškem je Illyjev naslednik v poslanski zbornici Ettore Rosato dobil 65% vseh oddanih glasov in je pustil daleč za seboj tekmeca Doma svoboščin Codarina, ki je zbral komaj nekaj nad 36% glasov. Če pogledamo volilne izide v štirih okoliških občinah na Tržaškem, ugotovimo, da so volivci naravnost plebiscitarno podprli kandidata Rosata v zgonski, repentabski in dolinski občini ter v pov-

sem zadovoljivi meri tudi v devinsko-nabrežinski občini. 68% oddanih glasov za kandidata Demokratične zaveze jasno in neovržno dokazuje, da je v tej občini leta 2001 le po "nesreči" - da se milo izrazimo - prevzela oblast desna sredina, medtem ko je krepka večina vsega volilnega zbora bila in je še vedno za levo sredino. V slednji pa se pripozna tudi ogromna večina slovenskih volivcev. Zdaj imamo trdne in otipljive znake, v kakšno smer naj v tej občini gredo napor, da se razmere "normalizirajo", kar je pogoj za uspešen nastop na prihodnjih občinskih volitvah.

Napisali smo, da je osrednja rimska vlada na teh volitvah prejela klopoto, vendar menimo, da je klopoto prejelo tudi naše zdravarstvo, ki je bilo in je glavni vzrok za po-

raz na zadnjih občinskih volitvah v Devinu-Nabrežini.

Na volitvah v tridentinski avtonomni pokrajini je leva sredina prejela 60,8% glasov in ohranila oblast, kar velja tudi za SVP (Južnotirolsko ljudsko stranko) v avtonomni bocenski pokrajini, kjer je bil seveda potrjen dosežani predsednik Durnwalder. Ta še nima enakovrednega tekmeca in je njegova SVP kljub nekaterim disidentom in zelenim ostala "zbirna stranka", to je politična organizacija, ki združuje ogromno večino nemško govorečega prebivalstva. Zanimivo in poučno pa je, da je od italijanskih strank daleč prvo Nacionalno zavezništvo.

Izidi zadnjih volitev pomenijo torej klopoto za sedanjo rimsko vlado predsednika Berlusconi, a so lahko tudi dobra šola za našo slovensko skupnost v Italiji.

Drago Legiša

Še o osnutku

Ustavna reforma EU
spet v ospredju

O delu in zaključkih posebne komisije, imenovane evropska konvencija, pod predsedstvom francoskega diplomata Guiscarda D'Estainga, ki je oblikovala osnutek nove ustave Evropske unije, smo večkrat poročali v preteklih mesecih. Konec junija so se najvišji predstavniki sedanjih in prihodnjih članic Unije seznanili z zaključki konvencije na vrhunskem srečanju v Solunu. Takrat so se tudi domenili, da se bodo pogajanja o dokončnem oblikovanju ustave nadaljevala meseca oktobra. To se je tudi res zgodilo, vendar tudi v tem drugem krogu pogajanj, ki so pred kratkim potekala v Bruslju, se stališča o nekaterih delih ustavne reforme niso zblížala, zato se prizadevanja za doseg končnega dogovora nadaljujejo.

Najbolj sporni ostajata dve vprašanji, in sicer sestava evropske komisije v razširjeni Uniji na 25 članic (16 dosedanjih in 9 novih, ki se bodo

pridružile povezavi 1. maja 2004) ter oblikovanje kvalificirane večine, s katero se običajno sprejemajo odločitve v ministrskem svetu. Vendar sveženj še odprtih vprašanj vsebuje tudi sestavo evropskega parlamenta in vloga evropskega sveta in njegovega predsednika. Večina tako sedanjih kot prihodnjih članic nasprotuje delitvi komisarjev (članov izvršne komisije) na tiste, ki bi imeli glasovalno pravico, in tiste, ki je ne bi imeli. Zahteva teh držav je, da bi vsaka članica imela po enega komisarja s polno volilno pravico.

Za enega najtrših orehov velja vprašanje glede definicije kvalificirane večine za sprejemanje sklepov v ministrskem svetu. Po sedanjem osnutku bi za kvalificirano večino zadostovala večina držav s 60 odstotki prebivalstva, čemur najbolj nasprotujeta Španija in Poljska, ki trdita, da bi takšna rešitev zmanjšala njuno težo, in zato

zahtevata ustrezno spremembo.

Tudi Slovenija ni povsem zadovoljna z nekaterimi določili osnutka bodoče evropske ustave in se bo v okviru nadaljnjih pogajanj o celotnem svežnju institucionalnih vprašanj prizadevala za njihovo prilagoditev zahtevam predvsem manjših držav. Zlasti bi rada videla, da ima vsaka država v komisiji po enega člana s polno pravico soodločanja, glede sestave evropskega parlamenta pa si bo prizadevala, da bi se dvignilo minimalno število poslanskih mest na državo od štirih, kot predvideva osnutek pogodbe, na pet.

Italijansko predsedstvo Unije bi rado vedelo, da bi se dogovarjanje o spornih vprašanjih v zvezi z osnutkom evropske ustave čimprej zaključilo. V ta namen pripravlja kompromisne rešitve, ki naj bi jih predložila še v mesecu novembru. Na podlagi le-teh naj bi se dosegel dokončni dogovor do sredine decembra. Med dopolnili namerava Italija predlagati, naj se v preambuli ustave omenjajo tudi krščanske korenine Evrope.

Alojz Tul

Delegacija SSO in SKGZ pri deželnem odborniku Antonazu
Dežela obljublja svojo podporo

Na deželnem sedežu v Trstu je bilo v ponedeljek, 27. t.m., srečanje z deželnim odbornikom za kulturo Robertom Antonazom in predstavniki krovnih organizacij. Za SSO so se ga udeležili dr. Drago Štoka in dr. Damjan Paulin, za SKGZ pa predsednik Rudi Pavšič. V daljšem in poglobljenem pogovoru so bila izpostavljena razna vprašanja, ki zadevajo našo skupnost in spadajo v pristojnost deželne uprave. Govor je bil o posebnem deželnem zakonskem določilu, ki bi priznalo krovnost manjšinskih organizacij in vlogo deželne komisije za kulturne dejavnosti. Predstavniki krovnih organizacij so odborniku predlagali, naj deželna uprava pri sestavi odbora za spremembo deželnega statuta zagotovi prisotnost predstavnika in izvedenca za manjšinska in jezikovna vprašanja. Dežela naj tudi poskrbi, da se bo čimprej rešilo vprašanje Na-

rodnega doma v Trstu in Trgovskega v Gorici, ki sta po zaščitnem zakonu namenjena slovenskim in italijanskim kulturnim ustanovam. Tudi glede sestave paritetnega odbora za izvajanje zakona št. 38/2001 se je pokazala potreba po določenih spremembah, ki naj bi zagotovile nemoteno delovanje tega pomembnega organa. Na srečanju so bili izpostavljeni tudi vprašanje dvojezične šole v Spetru in potreba po ustanovitvi dvojezične srednje šole ter čimprejšnja ureditev slovenske sekcije pri glasnem konservatoriju Tartini. Med slovenskimi organizacijami se čuti tudi velika potreba, da bi dežela zagotovila finančna sredstva za vzdrževanje struktur, ki so namenjene kulturnim dejavnostim. Odbornik Antonaz je pokazal veliko razumevanja za vse argumente in obljubil, da si bodo njegovi uradi prizadevali za ugodno rešitev nakazanih vprašanj.

Občina Trbiž

Za izvajanje zaščitnega
zakona

Prejeli smo tiskovno sporočilo, ki ga z veseljem objavljamo predvsem zato, ker nam ga trbiški župan Franco Baritussio in odbornica za kulturo Nadia Campana pošiljata v slovenskem jeziku, kar je lep dokaz, da izvajanje zaščitnega zakona za slovensko manjšino ni težavno. Tiskovno sporočilo objavljamo v celoti. (Ured.)

S prvim oktobrom 2003 je Občina Trbiž uradno pričela izvajati projekte, ki so predvideni z zakonom 482/99 in se nanašajo na jezikovne manjšine z zgodovinsko prisotnostjo na lastnem ozemlju.

Zakon 482/99 poleg tega, da priporoča pobude, kjer so soudeležene šole in društva, predvideva tudi projekte, ki so vezani na delovanje javne uprave. Na občini Trbiž smo

ustanovili poseben urad, poimenovan "Okence za občane". Glavna naloga novoustanovljenega urada je nuditi enake možnosti in dostojanstvo vsem državljanom, ki živijo na ozemlju občine, jim nuditi možnost udeležbe pri javnem življenju in olajšati stike z delom prebivalstva, ki se najboljše izraža v jezikih, določenih z zakonom 482/99.

Občinska uprava meni, da projekt lahko olajša odnose z občani, ki koristijo javne usluge, in izboljša odnose med njimi in administracijo. K sodelovanju smo pridobili strokovnjake za slovenski, nemški in furlanski jezik, ki nas bodo podpirali pri izvajanju zakonskih določil.

Zakon v celoti predvideva

vrsto pobud, kot so tečajji jezika za uslužbenca, seznanjanje z zakonom in pobude, ki bodo aktivirane v naslednjih mesecih.

Zaradi posebne geografske lege trbiške občine so odgovorni za "Okence" na razpolago tudi za dejavnosti Občine in občanov, ki so usmerjene k sodelovanju z institucijami in drugimi realnostmi čez mejo.

Z zadovoljstvom lahko trdim, da "Okence", ki se je rodilo z zakonom 482/99, na Trbiškem, prevzema pomembno vlogo referenčnega urada za mednarodne odnose.

Istočasno se zahvaljujem Avtonomni službi za jezikovne in kulturne identitete pri Avtonomni deželi Furlanije-Julijske krajine za vsestransko sodelovanje.

Franco Baritussio - župan
Nadia Campana - odbornica
za kulturo

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Nismo več srečen otok?

Ob nedavnem atentatu Rdečih brigad pri nas v Gorici je pomenljivo odjeknila uradna rimska izjava, da "srečni otoki žal ne obstajajo več". To pomeni, da ni več idiličnih krajev, kjer je samo lepo in se ne dogaja nič hudega. V tem smislu naj bi bila Gorica do sedaj manjše, nekoliko odmaknjeno mesto, kjer je v nasprotju z velemesti vladalo prijazno in skorajda starodavno vzdušje z mirnimi ulicami in prirčno okoliško naravo. S prihodom Rdečih brigad k nam, predvsem pa z njihovim natančnim in izčrpnim političnim sporočilom, pa naj bi se zgodilo nekaj prelopnega. Res nismo več "srečen otok"? Le počasi spoznavamo, da se je tudi pri nas zgodilo tisto, kar se je v bolj odprtih prostorih že dogajalo? Stvari seveda niso tako preproste.

Zivimo v času spopada s terorizmom, predvsem pa v času, ko se je odločujoči del zahodnega sveta odločil, da bo razmere v svetu urejal - če ne gre drugače - s silo. S silo zato, ker je na delu teroristično nasilje, ki je postalo naš sovražnik številka ena in ga je nujno iztrebiti. Kot je jasno, da je takšna logika vprašljiva - ameriški in angleški predsednik doživljata zelo resne ugovore celo na domačem prizorišču - pa ta logika oživlja še eno teroristično fronto, namreč tisto notranjo. V goriškem primeru dviga glavo "domači" terorizem, ki se upira našim, se pravi zahodnim vojaškim posegom, saj v njih vidi podaljšek velikega in brezčutnega kapitala. In ta kapital naj bi bil temelj celo Evropske zveze in njene ekonomske širitve, ki le na vi-

dez nima nič skupnega z vojaškimi osvajanji, zato opozorilo Gorici, naj vendar ne vzdržuje vzvodov za "prodor proti vzhodu".

Verjamemo in prepričani smo, da so v nastajajoči novi Evropi absolutno prevladujoče zdrave pobude, kot tudi, da je zadnje čase Gorica postala prostor zares plodnih preobrazb in pomembnih dogajanj. To pa še ne pomeni, da smo bili doslej le "srečen otok", čeprav je res, da prav v sedanjem obdobju vdirajo k nam veliki tokovi ne samo evropskih, ampak kar svetovnih razsežnosti. In to dokazuje, da se svet globalizira prav v tem smislu, namreč da se bodo prej ali pozneje vsi svetovni procesi dogajali sočasno povsod, zares povsod, in sicer z vsem tistim, kar je v njih pozitivnega, in s tistim, kar je v njih težkega in problematičnega. Odslej bo s svojim prispevkom tudi Gorica soodločala, kam se bo obračal celotni zahodni svet in kaj je pri tem nujno dograditi, o tem ne bodo odločala samo največja politična središča ali celo zakriti dejavniki v njihovem ozadju.

In še mnenje o terorizmu Rdečih brigad? O sedanjih usmeritvah in posegih zahodnega sveta je seveda še kako prav razmišljati in jih tudi oplemenititi, vendar nikakor ne z nasiljem in še najmanj s tovrstnim. Teroristično nasilje namreč daje hrano prav tisti miselnosti, ki je po 11. septembru utrla pot vojaškim posegom v svetu, češ edino tako je mogoče res kaj napraviti. A kaj, če se tu krog nevarno sklone: zaradi terorizma še trši posegi, zaradi trših posegov še več terorizma?

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Vinko Ošlak

“Jeziki nimajo zagotovila večnosti...”

Vinko Ošlak je za knjigo *Spoštovanje in bit* nedavno prejel letošnjo Rožančevo nagrado za esejistiko. O temeljnih vprašanih knjige smo se z avtorjem pogovorili v Celovcu, to je v mestu, kjer že dobrih dvajset let živi in ustvarja.

Bistvo Vaše nove knjige leži pravzaprav v podnaslovu. Narava, človek in kultura... s temi besedami ste ubesedili eseje, ki nas popeljejo na pot iz znanega, to je narave, v neznanu, ki je prav tako narava, vendar kot del sintagme narava človeka oz. narava kulture.

Pravzaprav je tako, da je človeku najbolj znana in prva znana njegova zavest, iz česar je Descartes tudi utemeljil realnost sveta. Moja teza je, da nam ni najbolj razumljeno to, kar je na prvi pogled najbolj otipljivo, torej narava, pač pa to, kar prihaja iz naše zavesti, se pravi kultura, ki nas na naravo šele prav opozori. Lahko bi podal preprosto prispodobo: nihče se ne spominja lastnega rojstva - in latinska beseda "natura" prihaja iz pridevnika "natus" s pomenom "rojen" - in zanj sploh ne bi vedel, če mu tega ne bi povedali drugi. Šele z odrasčanjem in opazovanjem dogajanja okoli sebe spoznamo, da smo bili nekoč sami rojeni. Tako tudi šele s pomočjo kulture doumemo naravo in njeno bistvo, ki ga polagam v nadnaravo.

*V knjigi *Spoštovanje in bit* se sprašujete o temah, kot so: kaj je pristno in kaj je umetno, in sicer tudi v zvezi z jeziki. Neizprosna se mi zdi Vaša analiza o možni usodi slovenskega jezika, ko omenjate, da je celo latinščina, jezik velikega imperija ter kasneje izobražencev celotne Evrope, danes pravzaprav izginila. Kaj je po Vašem mnenju potrebno, da jezik zaživi in se razvija?*

Jeziki nimajo zagotovila večnosti, kakor ga ima človekova duša. Večna je Beseda, po kateri je bil ustvarjen svet, ki se je nato utelesila v človeškem vidiku druge Božje Osebe in po kateri je svet seznanjen z Očetovo voljo in odrešen. Posamezni človeški jeziki pa se neprestano spreminjajo, zlivajo in razdeljujejo, zaživijo svojo veliko dobo in ugašajo ter nazadnje umrejo. Če bi ne bilo tako, bi nikoli ne bilo latinščine in tudi ne naše slovenščine. Če torej hočemo z administrativnimi in oblastnimi posegi pribiti in zavarovati svoj jezik, delujemo prav proti tistim zakonitostim in močem, ki so nam ta jezik dale. Kakor ne moremo na silo ustaviti staranja in umiranja lastnega telesa, tako tega tudi ne moremo narediti, kadar gre za ves narod in njegov jezik. Ob zori časov ni bilo ne slovenskega naroda ne slovenskega jezika, še praslavanskega ne - in najbrž nič od tega ne bo ob zatonu časov. Jeziku naredimo največjo uslugo, če ga ljubeče negujemo in dajemo dober zgled, ne vznemirjamo pa se zaradi njegove usode, ki je v rokah Stvarnika, ne pa kakšnega urada pri kakšni vladni instanci.

Vi živite na Koroškem, v Celovcu, ste pa tudi zagovornik in govorec esperanta. V tem jeziku ste tudi veliko napisali, tudi dnevnike. Kako doživljate večjezičnost v vsakdanjem življenju na Koroškem in ko pišete v tem jeziku, ki je nekaka sinteza vseh večjih

evropskih jezikovnih skupin jezikov?

Če govorim z zelo prostimi ljudmi, ki še uporabljajo "zdravo kmečko pamet" ali pa z resničnimi vrhunskimi intelektualci, mi esperantske formule ni treba na veliko razlagati, ker takoj razumejo, da bi bilo na svetu veliko lažje in lepše, če bi se vsakdo poleg materinske naučil še skupnega jezika za vse človeštvo, ki je poleg vsega še bistveno lažji za učenje kakor kateri koli drug jezik, po svoji izrazni zmožnosti pa vsaj za nobenim od njih ne zaostaja. Problem nastaja pri tipu človeka, ki ga je Jezus poimenoval s "pismouki" in "farizeji". To so tisti, ki drugim bremena nalagajo, sami pa s prstom ne mignejo, da bi jih pomagali nositi. Tako tudi vsem drugim priporočajo, naj postanejo "večjezični" (ne da bi upoštevali obstoja 6000 jezikov!), sami pa največkrat ne znajo niti angleščine, na katero sicer javno prisegajo. Ti polizobraženi pismouki bi si, denimo, ne upali komentirati indonezijskega jezika bahase, ki je prav tako plasko nastal še v času nizozemske kolonialne dobe po naročilu nizozemske kolonialne oblasti, danes pa je velik knjižni jezik več ko sto milijonov ljudi, ker tu spoštujejo temeljno pravilo akademskega obnašanja, da se ne izjavljaj o stvarih, o katerih nimaš pojma. Pri esperantu pa, kakor kaže, to pravilo neha veljati in ljudje, ki ne vedo o njem nič, veselo in sproščeno izrekajo nesmiselne stvari, ki nimajo nikakršne podlage v dejstvih. Vsekakor pa ostane nesporno dejstvo: ni verodostojno in razumno protestirati proti poplavi anglicizmov in angleškega jezika nasploh, ne da bi se hkrati zavzeli za alternativo, za boljše rešitev, kakor jo predlagamo esperantisti!

V svojem eseju "Med domom in svetom" se kritično, a stvarno, dotaknete tudi v zamejstvu modnih pojmov "interkulturalnost" in "multikulturalnost", o katerih trdite, da gre pravzaprav za redundanco.

Tu kajpak ne gre za redundanco v dobesednem, se pravi slovnem, temveč v prenesenem, kontekstualnem pomenu kot ponavljanje iste ideje z drugimi izrazi. Kultura je sama po sebi sestavljena iz odnosnosti in množičnosti. Poglejmo si samo sintagmo "slovenska kultura". Koliko je v njej grštva, latinstva, nemštva, italijanstva, madžarstva, hrvaštva, francoskega, angleškega, španskega, ruskega in drugih sestavin! Po pisavi smo povezani celo s prednjeazijskimi Feničani, z desetiškim sistemom števil z Indijci, po jeziku celo z Bengalci itd. Odvečni pojmi kakor "interkulturalnost" ali "multikulturalnost" so nastali iz politične potrebe nekaterih (predvsem levičarskih) krogov, da bi svojo narodno in jezikovno kapitulacijo prepletkali s kakim splošno sprejemljivejšim pojmom. Na Koroškem si veliko ljudi ne upa poveda-

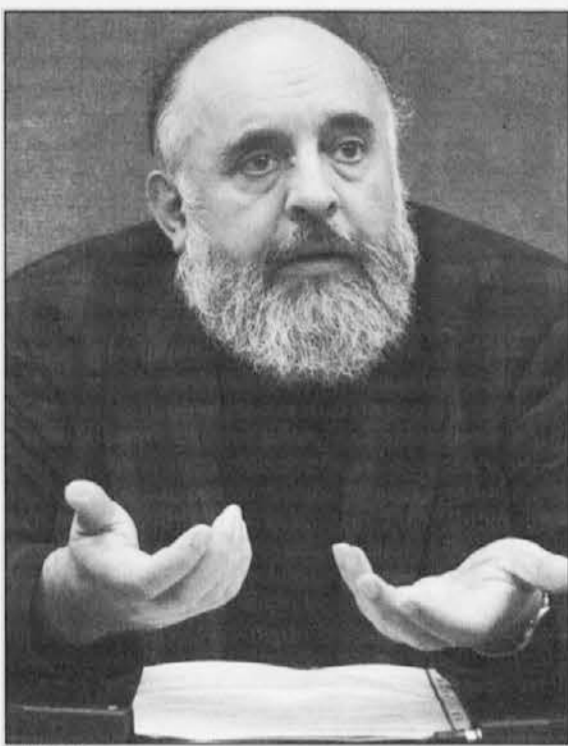

FOTO KROMA

ti, da so Slovenci, torej se udobneje predstavljajo kot "dvojezični" ali "multikulturalni". Tako sprenevedanje ne koristi niti slovenskemu niti nemškemu narodu, prav tako pa ne evropskemu in svetovnemu človeštvu. To sprenevedanje in skrivanje pa se kar precej prekriva s sodobnim podobnim pojavom v veri, ko se vse več ljudi izdaja za versko "nepredeljene", v resnici pa gre za sinkretistično "komponiranje" osebne vere iz raznorodnih in včasih naravnost izključujočih se prvin različnih verstev. Podobno tendenco, prikrievanje svoje narave in določnosti, opažamo celo že pri spolu, kjer tako moški kakor tudi ženske vse bolj izgubljajo svoj značaj, narašča pa skupina "biseksualnih", ki vse bolj prevzema tudi kulturne in morda tudi politične vzvode v družbi in državi.

Jeziki nimajo zagotovila večnosti, kakor ga ima človekova duša. Večna je Beseda, po kateri je bil ustvarjen svet, ki se je nato utelesila v človeškem vidiku druge Božje Osebe in po kateri je svet seznanjen z Očetovo voljo in odrešen.

Latinščina je bila svoj čas jezik, v katerem so se pravzaprav sporazumevale intelektualne elite. Vaš poziv, da bi v času evropske integracije nacionalnih držav, Slovenija prevzela iniciativo za nekakšno novo evropsko renesančno skupnost na osi Ljubljana-Budimpešta-Helsinki, kjer bi bil jezik sporočanja tudi latinski, bi lahko razumeli kot poziv k vračanju k evropskim duhovnim koreninam?

Duh to je moj namen! Nekateri so bili zelo začuden, da se kot esperantist zavzemam za latinščino in

njeno oživitve, ko gre za nastajajoči evropski imperij z imenom Evropska zveza. Moja logika pa je, da bo esperanto svojo bistveno kvaliteto, namreč svetovno nevtralnost z ozirom na narodnost in državnost, ohranil samo tako dolgo, dokler ne bo postal last ali domena nobene posamezne narodne in državne strukture. Če bi, denimo, Bruselj, kakor si prizadevajo mnogi evropski esperantisti in tudi že kakih 12 % poslancev evropskega parlamenta, nekoč razglasil esperanto za panevropski jezik poleg vseh maternih jezikov evropskih narodov, bi s tem dobil značaj imperialnega, izgubil pa značaj mednarodnega jezika. Ker pa Evropa ne bo mogla posloovati danes v 20 jezikih, jutri pa mor-

da že v 40, ne da bi pri tem morala žrtvovati načelo enakopravnosti vseh jezikov pridruženih članic, se bo nekoč nujno morala odločiti za drugi in skupni jezik vseh Evropejcev. S tako imenovano "evropsko identiteto" bi se godilo zelo slabo, če bi to postala poenostavljena in osiromašena angleščina, kakršno obvladajo bruseljski diplomati in uradniki. Noben jezik pa ne izraža evropskega duha tako močno kakor prav latinščina. Težavnost njenega učenja je sicer velika ovira za mojo pobudo, a prednosti take odločitve bi bile tako velike, da bi bilo vredno pogoltniti tudi tako trd in velik cmok, kakor je guljenje latinskih glagolskih oblik in razvozlanje latinske sintakse...

Vračate se s knjižnega sejma v Frankfurtu, kjer ste med drugim razpravljali tudi o smislu in vlogi Evrope v sedanjem prehodnem času. Kako gledajo na vprašanje nastajanja novega evropskega knjižnega trga pisatelji in kako založniki?

Iz Frankfurta se vračam razočaran. Nikoli nisem bil zelo optimističen, kar zadeva pamet in vest najvišjih akademskih krogov - v pogovoru, ki sem ga vodil na temo "The Identity of Europe", kakor je bilo zapisano v angleškem programu, čeprav je pogovor potem potekal v nemščini, ki je edina bila vsem "lingua franca", pa sem moral svoj pesimizem glede tega še podkrepiti. Če menda poznavalec Trsta in njegove zgodovine, celo soavtor knjige o njem, pripoveduje, kako tam ne vidi nikakega narodnostnega ali jezikovnega problema, potem mora biti nekaj narobe bodisi z njegovo pametjo ali pa vestjo. In če se mi drugi univerzitetni profesor na vprašanje, kako naj bi se Evropa pogovarjala in sporazumevala, izmika z besedno igrico, da "angleščina pravzaprav ni jezik, temveč sporazumevalno sredstvo" (ki pa ga sam ne zna dovolj, da bi se lahko pogovarjal v njej...), da bi s tem prikrikl krivično jezikovno ureditev EZ, kjer angleščina neformalno postaja dejanski panevropski jezik, enakost vseh drugih pa je zgolj papirnata - in če učen jezikoslovec

in prevajalec na moje blago omenjanje krščanskih sestavin evropskega duha reagira s histeričnim zanikanjem kakršne koli povezave med krščanstvom in Evropo danes, potem ti ta sejem pač res ostane sejem in nič več! Mimogrede: ko sem skušal pridobiti kako nemško, avstrijsko ali švicarsko založbo za ponatis zbranih del zame največjega nemškega pisca XX. stoletja Theodorja Haecckerja, nisem našel nikogar, ki bi za to ime sploh kdaj slišal - prav Haecker pa je napisal najglobljo analizo Evrope in njenih korenin: "Vergilij, oče Zahoda", ki jo imamo tudi v slovenskem prevodu.

Kako sami doživljate globalizacijo kot pisatelj? Kot avtor ste nekaj svojih del objavili tudi na internetu.

"Globalizacija" sodi med primumknjene ideje našega časa. Resnična globalizacija se je zgodila tedaj v človekovi zgodovini, ko je v zavesti človeka prvič nastala predstava o celoti našega planeta, tudi če morda astronomsko in geološko ni bila pravilno vezana na njegovo fizično okroglost. Najbolj je to izraženo v Svetem pismu, podobno pa tudi v drugih verskih, filozofskih in leposlovnih knjigah starega sveta. Največja dejanska "globalizacija" pa se je zgodila z rojstvom, delovanjem, smrtjo in vstajenjem Jezusa Kristusa, ki ni prišel odreševati tega ali onega kontinenta, tega ali onega zaselka, temveč svet v celoti, ne le planetarni, temveč v kozmični celoti. Tako je današnje primumknjeno geslo aktivistične (namesto kontemplativne) Cerkve v srednji Evropi "Kristus - upanje Evrope" enakega pomena in pameti kakor, če bi zapisali: "Kristus - upanje Višnje gore" (kjer so sodili kozlu). Moje objave v elektronski založbi so izključno zamisel in delo tržaškega Slovenca Franka Luina, ki sem ga pred leti spoznal kot zavzetega esperantista na Švedskem, zdaj pa vzporedno ureja v tehniki elektronskega založništva esperantske in slovenske izdaje (in tako tudi on dokazuje mojo tezo, da sta zvestoba svojemu narodu in jeziku in obzir do vsega človeštva in uporaba njegovega jezika esperanta logični vzporednici in dopolnitvi).

S katerimi vprašanji se trenutno ukvarjate? Katere teme bomo lahko brali v naslednji Vaši knjigi?

V tisku je knjiga "Kaj delam, ko ljubim?" - nekakšna filozofija ljubezni - v založbi draveljskih jezuitov v Ljubljani, kjer so pred tem že izšle knjizice: Tri usode, Včasih je tudi misliti užitek in Kaj je človek?

Sicer pa končujem roman v esperantu: "La richa junulo" (Bogati mladenič) na temo evangelijske zgodbe o bogatem mladeniču, a prenesene v naš čas in v mesto, v katerem živim. V tem besedilu sem skušal dognati, kaj bi se zgodilo, ko bi se mladenič vrnil k Jezusu in dejansko prodal vse, kar je imel, in šel za njim... Končujem pa tudi obsežen priročnik za gimnazijsko filozofijo po naročilu založbe Ognjišče v Kopru. Sicer pa prevajam tretjo Haecckerjevo knjigo Was ist der Mensch (Kaj je človek) in Köhlmeierjeve pripovedi na svetopisemski teme za Mohorjevo v Celovcu.

Peter Rustja

Pismo iz Rima / Konzistorij

“Sv. Duha imaš že v sebi, sprejmi ga!”

Naš sodelavec, novi duhovni vodja pastoralnega središča pri sv. Ivanu v Gorici, p. Mirko Pelicon je minuli teden preživel v Rimu, kjer je bil na duhovnih vajah; udeležil se je tudi slovesnosti ob imenovanju novih kardinalov na Trgu sv. Petra. Pred odhodom v večno mesto smo ga zaprosili, da bi nam pripravil zapis o svojih vtisih in občutjih. P. Mirko se je odločil za obliko osebnega pisma, ki ga zaradi zlahtnosti sporočila objavljamo v celoti.

Dragi Jurij, pišem ti iz Rima v obliki osebnega pisma. V njem boš našel razmišljanje, ki sem ga opravil te dni na duhovnih vajah. Pripravljen sem se, da je potrebno pripovedovati svojo vero, in to še zdaleč ne zaradi duhovnega protagonizma, temveč zaradi dejstva, da se je treba opogumiti in deliti z drugimi dar, ki ti ga je Bog položil v srce. V duhovništvu je vse, kar ti je dano, za druge, ki jih srečuješ na svoji poti.

Moje duhovne vaje so se začele s konzistorijem na Trgu sv. Petra v Rimu, ker je med novim imenovanjem kardinalov tudi moj dolgoletni duhovni spremljevalec in spovednik p. Tomaž Špidlik SJ. Lahko bi začel poročati o konzistoriju zelo časnikarsko: “Cerkev ima nove skratne kneze, ime enega si je pontifeks pridržal v srcu” ali pa “Prvič je imenovanje kardinalov potekalo v tišini, ne da bi papež bral potrebne formule” itd. Vendar verjamem mi, da kot človek vere ne moreš ne gledati na ta dogajanja drugače. Čutiš, da je vsa senzacijska časnikarska navlaka le navlaka, ki potrebuje očarljivih besednih posredovanj, ker sicer dogajanje samo ne bi bilo dovolj zanimivo za branje. Zavedam se, da moje pismo lahko postane zelo nezanimivo, ker zadeva moje duhovno dogajanje. P. Špidlika sem spoznal pred 15 leti, ko ga je p. Marko Rupnik

prvič poklical v Gorico. Spregovoril nam je o duhovnem vodstvu. Marko je znal lepo posredovati bistvo duhovnega spremljanja oz. duhovnega očetovstva, ker ga je sam doživljal ob Špidliku. In ko sem prvič srečal Špidlika, mi je ostal globoko v spominu. Vsak ima svojo karizmo, sem si rekel: nekdo ima karizmo umetniške besede (p. Marko), nekdo ima karizmo molitve, nekdo ima karizmo, da posreduje mir, vendar nekateri imajo posebno karizmo, da izžarevajo Svetega Duha. Zdelo se mi je, da Špidlik sodi med te.

Še danes se spomnim, kako sem ga pri mizi vprašal: “Oče Špidlik, kdo je stari (duhovni oče, ki ima dar Sv. Duha)?” Odgovoril je z lepim, naravnim nametom, ki se prilega spokojnemu človeku: “Vsi vi ste starci, če boste ostali odprti Sv. Duhu”. In spomnim se, kako sem sam sebi rekel: “Treba je, da se čimprej odprem Sv. Duhu!” On je to slišal in dodal: “Sv. Duha imaš že v sebi, sprejmi ga!” To so besede, ki mi ostajajo za vse življenje in sem jih takrat začutil tako resnične, kakor je resnično življenje, ki ga živim. Če bi danes ne vedel, kaj je že pomenilo zame 15 let redovniškega življenja, in če ne bi videl v letih, ko sem živel v Rimu, z lastnimi očmi, teden za tedom, Špidlikovega intenzivnega duhovnega življenja, bi

bila skušnjava razumeti Sv. Duha in življenje v njem ter izžarevanje Sv. Duha kot nekaj romantičnega - še velika. To je življenje tistega, ki se mu odpre, da prek krvavega duhovnega boja prečisti svoje srce do takšne mere, da njegovo telo in psiha sama začenjata “prekipevati” čezmerno prisotnost Boga v njem. Molite za svoje duhovnike, da vam bodo vedno bolj luči!

Tudi sveti oče spada med tiste, ki so prežeti od Boga samega. Wojtyla in Špidlik drug pred drugim, oba enako stara, dolgoletna prijatelja, poklicana, da v Cerkev - prvi kot naslednik apostola Petra, drugi kot duhovni sin Ignacija Lojolskega - služita po svojih močeh. V

škrlat odeti Špidlik pred belim Wojtylo. Dovolite, da vam zaupam nekaj osebnega: pustil sem, da me je trenutek ganil, ker to je res nekaj velikega! Dva starčka, ki nagovarjata mlade in sploh ljudi vseh starosti: kje se je kaj takega še videlo? Dva starčka, ki se ne moreta ponašati z ničimer, razen s šibkostjo, ki je lastna starosti, sta posrednika tolikšnega življenja, ki izhaja iz njune vere v križanega in vstalega Kristusa. In poveljani Kristus se razdaja v njih dveh “usque ad effusionem sanguinis”. Pontifeks Janez Pavel veliki je sam podčrtal, da kardinalska beretka ni stvar karierizma ali osebnega okoriščanja, ampak znak poklicanosti od Petrovega naslednika. Živ-

ljenje za Gospoda terja radikalnost, korenitost krščanske družbe, ne polovičarstva. Kristus je ves zate, ti si ves za Kristusa. To Wojtyla je; v to so poklicani vsi novi in stari kardinali: da z življenjem izpričajo Kristusa do konca, da nam dajo zgled. Na trgu so bili med drugimi kardinali Ambrožič, Martini, Tucci, Bergoglio, Korec itd. Kaj so si mislili, ko je papež naslednji dan med mašo rekel: “Če nas zaloti strah, zaupajte! On je premagal svet!” Verjetno so mislili isto, kar so mislili mnogi drugi in tudi jaz: “Le s Tvojo milostjo, Gospod, je mogoče iti naprej!” To velja za vse škofe, duhovnike in božje ljudstvo.

Nekaj dni kasneje sem na Petrovem grobu razmišljal o svoji veri. Pomislil sem na Petra, galilejskega ribiča, ki je pokopan pod papeškim oltarjem. V Petrovi veri je razodeto veliko od skrivnosti Cerkev, njene svetosti in grešnosti. Peter je omagal pred križem, Kristusa je zatajil. Cerkev v svoji zgodovini ni imuna “kontrapričevanju”. Vstali Kristus trikrat vpraša Petra: “Ali me ljubiš bolj kakor tile?” Peter mu odgovori: “Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad!” Samo odpustčenemu grešniku je dano razumeti, kako je božja ljubezen zlahtna in tolažilna. V Cerkvi smo vsi pomanjkljivi in potrebni odpustčenja, saj ga daje Gospod okusiti tistim, ki ga iskreno iščejo. On je vogelni kamen stavbe, ki jo sestavljamo vsi in se imenuje “eklesija”, Cerkev (skupnost). On je vogelni kamen, ostali kamni smo papeži, kardinali, škofje, duhovniki, božje ljudstvo, oddaljeni simpati-

zerji, morda šibki v veri, vsi grešniki, ki jim pa Bog rad odpušča.

Konzistorij je potekal po razglasitvi matere Terezije za blaženo in ob proslavljanju 25. obletnice pontificata, kot bi sv. oče hotel reči: “Petrova oz. moja služba je služba ubogim, potrebnim, ker v bližnjem srečam Kristusa.” Obenem je tudi pred kardinali začrtal pot Cerkev v prihodnosti: ta ne bo mogla obiti revnih in ubogih, temveč se bo z njimi srečala. Blagor ubogim v duhu, ker njihovo je nebesko kraljestvo, piše Matej. Kardinali so poklicani, da nam pomagajo skupno s papežem pričati tudi o tem. To pričevanje naj bo nalezljivo in naj zaveže vsakogar, do zadnjega vernika, kot je povedal sam sv. oče.

Hvala p. Marku Rupniku, ki nam je toliko dal in nam omogočil, da smo spoznali p. Špidlika. Z njegovim imenovanjem za kardinala je sv. oče tudi svečano priznal njegovo teološko in duhovno smer in pot, ki jo je p. Marko kot mlad Špidlikov učenec posredoval že mladim, danes odraslim, v Skupnosti krščanskega življenja v Ljubljani ter številnim ljudem v Gorici. V Špidlikovem kardinalatu je danes priznana vsa ta pot, ki se med drugim uresničuje tudi v rimskem Centru Aletti. Vera nas mladih, ki smo imeli priložnost, da smo Rupnika in Špidlika spoznali, in milostno močno okusiti Boga, je Petrova vera, sicer krhka, a če slovi na Gospodovem usmiljenju, se lahko okrepi do takšne mere, da postane neomajna in luč tudi drugim.

Bog je dober in nas ima rad.
Mirko Pelicon

V župnijski dvorani v Nabrežini

Bogdan Žorž o razvajenosti

Oktober, konferenca, ki jo redno uspešno organizira domači župnik Brecelj, je bila tokrat izredno zanimiva in končno je bil tudi obisk skorpo zadovoljiv, saj smo v župnijski dvorani videli nekaj novih, mladih obrazov.

Predavatelj dr. Bogdan Žorž (na sliki), psihoter-

pevt, ki vodi v Čepovanu zavod, ki se ukvarja s problemi mladine in družine v stiski, nam je s sliko in besedo prikazal vzroke in posledice razvajenosti, “te kuge sedanjega časa”. V današnji družbi blagostanja se ta pojav vedno bolj širi ob nehoteni pomoči staršev, ki zara-

di “prevelike” ljubezni skušajo ustreči vsaki otrokovi želji in potrebi. Tako vedenje staršev - vzgojiteljev povzroča ali pripomore, da se otrok ne zaveda življenjskih problemov, ker mu jih drugi (starši-no-

ga lahko v skrajnosti privede do različnih odvisnosti (alko-

hol, lažje in celo težke droge). Dr. Žorž je priporočal staršem, naj ne razvajajo svojih otrok in naj se do njih vedejo spontano tudi in zlasti, ko je treba nastopiti trdo, to ne bo odtujilo otroka, nasprotno bo to dober življenjski nauk. V današnji družbi, ko so starši zaposleni, je nevarnost razvajanja otrok toliko večja, ker bi starši želeli svojo odsotnost nado-

mestiti z večjo ustrežljivostjo. Posebej je problem občuten pri razvezanih partnerjih, ko vsak zase skuša pridobiti otrokovo naklonjenost s čim večjo ustrežljivostjo.

Po končanem predavanju so se prisotni zadržali še dalj časa v prijetnem klepetu s predavateljem. Hvala predavatelju in domačemu župniku!

NK

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

31. NAVADNA NEDELJA - SPOMIN VSEH RAJNIH

5 Mz 6, 2-6; Ps 18, 2-4.47.51ab; Heb 7, 23-28; Mr 12, 28b-34

Vsa sivina jesenskih dni ne more zakriti čudovitih barv dreves, grmovja in drugih rastlin, ki se razkošno zibljejo v dežju, vetru in burji. Le ožganine preteklega poletja žalostno odmirajo. Če bo Bog dal in ne bo človek uničeval, bodo nove rastline pognale in se razrastle šele čez 20, 50 in sto let.

Podobno se godi v človekovem srcu. A trdno upamo, da bo Bog na koncu vse verujoče rešil. Saj je nevoščljivost zlodja vse ožgala in pokvarila (Mdr 1, 13; 2, 24). A Božje podobnosti ni docela izbrisala; vendar je vnesla toliko zmešnjavo, da se človek zaradi nje le s težavo naravnava na Boga. Vsakdo sicer lahko pride do spoznanja Boga po vesti in po motrenju vsega ustvarjenega (Mdr 13, 1 ss; Rim 1, 19-20). Saj vidimo primitivce vseh časov, in ne samo po revnih delih sveta, marveč še največ pri nekoč kulturnih in celo vernih, pri nas ni izjem, ki ne priznavajo Stvarnika (Rim 1, 21). Prej ga preklinjajo. Častijo pa moderne bogove: denar, ošabnost, orožje, trebuh (Tit 1, 12) in toliko ničevih stvari. Seveda ni lahko priznavati prave

vere v pravega Boga. Nikoli ni šlo brez napora. Niti se ne moremo sklicevati na lepe, stare čase, ker jih nikoli ni bilo. Že sv. Pavel omenja pokvarjeni, izprijeni svet, propalost nekaterih (Tit 1, 15-16; Rim 1, 24-32). Toda še nikoli ni bilo toliko prelivanja človeške krvi, kakor se je to zgodilo v preteklem in se nadaljuje v današnjem stoletju.

Odpuvedale so velike ideologije, a ostajata še ustrahovanje ljudi in nasilje vseh vrst. Obupanci ali ponižani zaradi lakote, revščine, se slepo in fanatično obračajo k terorizmu. Spet drugi sprašujejo Cerkev, Boga, mednarodno javnost, ali ni rešitve iz tega položaja, v katerem večina ljudi trpi in se ne more izkupati v bolj človeško bodočnost. In kako naj se tudi veren človek znajde sredi tolikih zapovedi, prepovedi, mnenj, predpisov, sredi davkov, brezposelnosti, boleznij, sredi umiranja, krivic, sredi brezobzirnega javnega mnenja, sredi vse porogljive nevere?

Jezus odgovarja in nagovarja vsakega posameznika jasno in prepričljivo. Odvrača nas od lahkkih rešitev, od sanj. Strezni nas, ko zahteva življenje po ljubezni. Sklicuje se na Mojzesa, ki je posredoval Božjo besedo, ki edina utvarja in ohranja čistost srca. Govori nam takole: “Poslušaj, Izrael, Gospod, naš Bog, je edini Gospod. Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega srca, iz vse duše, z vsem mišljenjem in z vso močjo... Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe” (Mr 12, 29-31).

Začeti moramo vedno znova in nadaljevati z ljubeznijo do Boga in do vsakega človeka. Začenjati moramo pri sebi. Vračati in obračati se moramo k Bogu. Začeti moramo s pričščevanjem v družini. Mojzes govori tudi nam tu in zdaj: “Te

besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem srcu. Ponavljaj jih svojim sinovom in govori o njih, ko bivaš v svoji hiši in ko hodiš po poti, ko legaš in ko vstajaš! Ko boš jedel in se nasitil, tedaj se varuj, da ne pozabiš Gospoda... Gospoda, svojega Boga, se boj, njemu služi! ... Ne hodite za drugimi bogovi izmed bogov ljudstev” (5 Mz 6, 6-14).

Za pravovernega Juda je od Mojzesovega časa dalje veljala prva in največja zapoved skupaj z drugo za molitev, ki so jo in jo še ponavljajo vsak dan, zjutraj in zvečer.

Molitev je namreč čudovita moč, ki prinaša družini blagoslov. Zato jo je treba gojiti in se je naučiti na pamet in razlagati otrokom in doraščajočim. To je sveta dolžnost in pravica staršev. Judje so z njo odhajali pogumno v plinske celice, v smrt z neomajnim zaupanjem v vstajenje.

Vsi svetniki ter vsi rajni ali duše v vicah so zgled vztrajnosti v dobrem do konca. Blažena mati Terezija iz Kalkute, ki jo je sv. oče Janez Pavel II. razglasil za blaženo v nedeljo, 19. oktobra letos, je samo eden izmed brezštevilnih zgledov ljubezni do Boga po čudoviti ljubezni do najnesrečnejših ljudi na tem svetu. Ob vahtih naj pride do izraza trojna Cerkev: potujoča sredstvo bojev in nasilja, trpeča, ki zadoščuje in se očističuje za sprejem med povečano množico pri Bogu. Ta množica je iz vseh narodov, rodov in ljudstev in jezikov (Raz 7, 9), tudi iz naših rojakov, iz naših družin, iz naše srede.

Jezus, edini veliki duhovnik, združuje vse tri Cerkev po svoji enkratni žrtvi in vstajenju. Obhajajmo vredno sv. mašo za vahte. Zahrepenimo po svetosti, po nebesih, po Očetu, po svetnikih (Heb 5, 5.6; 7, 24-25.26).

IN MEMORIAM

Umrl je msgr. Franc Krapež

V Duhovniškem domu v Šempetru je v starosti 83 let v četrtek, 23. t.m., umrl msgr. Franc Krapež, ki je bil do začetka leta 2000 župnik in dekan v Komnu. Z njegovo smrtjo so ljudje osrednjega Krasa izgubili dušnega pastirja, ki jim je bil skoraj šest desetletij dober učitelj, zvest prijatelj in moder svetovalec. Na Veliki Dol je po nalogu goriškega nadškofa prišel takoj po mašniškem posvečenju v aprilu leta 1944, ko mu je bilo 24 let. Bila so nevarna in huda vojna leta. Komen je bil v ruševinah, ljudje v izgnanstvu v Nemčiji in z njimi sta bila tudi dekan Kos in kaplan Renner. Mladi Krapež se je torej znašel v izjemnih razmerah in bil izpostavljen izrednim preizkušnjam. Toda ob globoki veri v Božjo Previdnost, z dobro družinsko vzgojo in ob bogatem znanju, ki si ga je nabral v tedanjem odličnem malem semenišču in centralnem bogoslovju v Gorici, je mladi

Gorjan - tako namreč pravimo prebivalcem Otlice nad Ajdovščino, od koder je prihajal - uspešno premagoval težave in gorje vojne ter revolucije in z leti postal osebnost, ki so jo na osrednjem Krasu vsi cenili, spoštovali in imeli radi.

To je potrdil pogreb v soboto, 25. t.m., ko se je od rajnega dekana, ki je ležal na parah v komenski cerkvi, prišla poslovit ogromna množica. Sveto mašo in pogrebni obred je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih ob asistenci velikega števila duhovnikov. Msgr. Pirih se je rajnemu zahvalil za ogromno delo, ki ga je opravil v svoji več kot polstoletni dušnopastirski službi, omenil njegove velike sposobnosti ter zasluge, saj je med drugim bil tudi dolgoletni škof svetovalec. Na začetku sedemdesetih let je rajnik - je dejal škof Pirih - sestavil vlogo, ki so jo podpisali vsi primorski duhovniki in je bila

dostavljena papežu Pavlu VI. s prošnjo, naj se ustanovi koprška škofija za vso Primorsko. Bil je tudi začetnik misijonov po vojni ne le na Primorskem, ampak v vsej Sloveniji. Omenil je dalje izgradnjo župniškega doma v Komnu, kamor se je Krapež preselil na začetku sedemdesetih let, od koder je s pomočjo kaplanov vzorno skrbel za vernike mnogih župnij na osrednjem Krasu.

Preden so krsto nesli v sprevodu na komensko pokopališče, so se od rajnega v cerkvi poslovili predstavnik faranov, eden njegovih bivših kaplanov in komenski župan Uroš Slamič, medtem ko se je ožja družinska sorodnica toplo zahvalila vsem, ki so rajnemu bili blizu zlasti v letih hude bolezni. "Njegovo izmučeno telo polagamo v zemljo, a njegov duh še živi in bo še dolgo živel med nami Kraševci, o katerih je vedno ponavljal, da nismo pobožni, a da smo dobri in verni".

Sorodnikom rajnega g. Krapeža izreka globoko občuteno sožalje tudi Novi glas, ki ga je redno in tudi zelo rad bral. DL

Misijonar Ernest Saksida na obisku

"Iščem ljudi, ki bi ljubili moje revne otroke"

"O sebi nerad govorim. Ne znam razložiti, kako se je zgodilo to, da je zraslo Don Boskovo Deško mesto v Corumbi": to je bilo božje delo."

Misijonar Ernest Saksida, ustanovitelj Deškega mesta, ki gosti - in iz bede rešuje - tisoče revnih brazilskih otrok, se je na večeru društva Rojanski Marijin dom izkazal kot neverjetno skromen in ponizen človek. Srečanje s 84-letnim salezijancem, ki se je iz Braziliije v domače kraje vrnil po šestih letih, je minulo nedeljo priredil misijonski odsek društva Marijin dom.

Saksida je med pripovedovanjem o svojem življenju ganil občinstvo, saj je iz njega žarela neskončna hvaležnost Bogu za ljubive starše, ki jih je moral zaradi svoje odločitve, da gre v misijone, zapustiti že pri 16 letih. Oni so mu dali moč in občutljivost, da se je odločil za poslanstvo, ki ga je iz Dornberka peljalo v daljno Brazilijo. O-

benem je bilo Saksidovo pričevanje dragoceno, ker je v prisotnih vzbudil zavest, da se mora kristjan odlikovati po ljubezni do sočloveka, še posebej do tistega, ki ga ostali zavržejo. Saksida je bil v tem nedvoumen: "Ne zanimajo me tisti, ki so pripravljeni enkrat pomagati in si odtrgati vsotico denarja, da utišajo svojo vest. Iščem ljudi, ki so pripravljeni iskreno ljubiti moje zapuščene otroke in jim iz te ljubezni pomagati".

V pokrajini Mato Grosso je Saksida najprej doštudiral, se posvetil v duhovnika, med svojim delom v mestu Corumbi pa je prišel v stik z reveži, ki v predmestjih živijo na robu družbe, v barakah iz pločevine, desk in ilovice, v obupnih higienskih razmerah, v

no, vzgojo in predvsem ljubezen. Mesto danes sestavljajo šola, zavod, medicinski center, športni center, gledališče, župnija, šola za poklicno usposabljanje in še marsikaj drugega. Zaupal je, da bodo s tem njegovi otroci imeli pogoje, da se sami uveljavijo v življenju. Brazilska družba resnici na ljubo teh revežev ne spreje-

ma in jim noče pomagati. Zato je bilo Saksidovo delo na začetku izjemno težko. Prvo pomoč za gradnjo Deškega mesta je moral iskati v Evropi. Brazilska družba postaja dovtetnejša za lastne socialne probleme šele v zadnjih letih. Veliko zaslugo za to nosi

ravno slovenski misijonar, ki je od države za svoje življenjsko delo prejel več uradnih priznanj. Nosilci tega pomembnega razvoja pa so prav njegovi dečki in deklice, oz. tistih 20 tisoč otrok, ki so v 40 letih našli zatočišče v Deškem mestu.

Ernest Saksida še ni končal svojega dela in poslanstva. Udeležencem rojanskega večera je zaupal, da ima še veliko načrtov in zamisli. Zato je tudi prišel v Evropo, da spet razprede mrežo ljubezni med dobre

ljudi, ki bi radi pomagali njegovim revnim otrokom. Vsi tisti, ki bi se radi vključili v to mrežo, se lahko obrnejo do Franca Saksida, ki bo z veseljem ponudil informacije o vseh možnih oblikah pomoči (Franc Saksida, ul. Biasoletto 125; tel. št. 040 362120).

Breda Susić

PREJELI SMO

Pismo g. Kodelji

V zadnjih mesecih sem z veseljem opazila, da se na straneh Novega glasa zopet pojavljajo članki izpod peresa razgledanega, globokoumnega, pa tudi iskričevega in večkrat hudomušnega pisca, ki v svojem značilnem slogu in brez dlak na jeziku od vedno jasno in glasno izpoveduje svoje misli. Žal se večkrat dogaja, da je prevelika iskrenost v spotikoše posebno, če gre za duhovnika iz naše male, a takšnih in drugačnih zdrav polne zamejske krščanske skupnosti!

Res je, gospod Kodelja, Cerkev ni veleblagovnica, ki bi se morala prilagajati željam kup-

cev, in prav tako duhovniki niso postavljeni, da bi se kot ustrezljivi prodajalci ravnali po geslu "stranka ima vedno prav"! Zato sta Vaš boj z "zamejskimi mlinci na veter" in Vaše plavanje protitoku hvalevredna, pa čeprav jih včasih zaradi tega "dobite po grbi", da uporabim Vaše besede.

Prav tako je res, da "Cerkev ne privlači ljudi, če ni pričevalna" - kakšno pričevanje pa je bolj prepričljivo od tistega, ki ga duhovnik sam, s svojo držo, daje skupnosti?

Bila sem še otrok, ko ste prišli za duhovnika v našo briško "idlično vasico" in ste nas, mene in moje sošolce, pospremili k prvemu srečanju s Kristusom v zakramentu sv. Obhajila. Od takrat je minilo kar precej let, in vendar se še vedno

natanko spominjam, s kakšno prisrčnostjo in sproščenostjo ste znali približati nam otrokom ta pomembni dogodek in kako je prav Vaš spontani in "nekonvencionalni" pristop pomagal k temu, da smo otroci vzljubili veroučno uro in vse, kar je bilo s tem povezano.

Res je, gospod Kodelja, plavanje protitoku je neudobno in zna biti celo nevarno, vendar pa je to edini način, da pričamo o naši živosti (saj nismo mrtve ribe!) in zvesto našim idealom in nam samim. Zato, dragi gospod Kodelja, ostanite takšen, kakršen ste, ohranjajte Vaše "donkijhotovstvo", ki ga v našem včasih kar preveč "sanhopansovskem" zamejstvu še kako potrebujemo. ST

Ponovno v Sveti deželi

Pismo iz Izraela (8)

En Kerem, 28. julija 2003 - Danes popoldne sva v službi za našo sobo samo dve: Yoka in jaz. Yoka je gospa srednjih let, ki že nekaj časa živi v Izraelu, v novem naselju Ghilo blizu Betlehema, a je doma na Holandskem. Vsak ponedeljek in torek popoldne prihaja že več let prostovoljno delat k otrokom, drugače pa je zaposlena kot pomočnica po domovih starejšim in nepokretnim ljudem. Občudujem jo, kako je pri delu umirjena, potrpežljiva in natančna. Vem že vnaprej, da bova danes dokončali delo pozneje kot ostali, saj imava podobne poglede na kako-vost oskrbe za naše varovance in ne gledava na čas: vsakemu se je treba optimalno posvetiti. Yoka je s seboj prinesla kaseto prijetne glasbe, ki spremlja v podlagi najine opravke. Arabske kolegice vedno rade vključijo radijske postaje, ki predvajajo bučno

arabsko glasbo. Njim je seveda zelo prijetna, meni nekoliko manj, če jo poslušam celo popoldne. Danes pa je na vrsti bolj zahodni tip glasbe, bluz. Kaj kmalu pridrsda do naše sobe Mussa in me spet prijetno presenetil s svojim obiskom. Ta desetletni arabski deček ni "najbolj lep" za naše evropske kanone, saj ima obraz, roke, noge poškodovane. Koža je vsa nagubana, dodana, kot pri ljudeh, ki so doživeli hude opekline. Nekaj podobnega je doživel Mussa, a njegove zgodbe ne poznam natančno. Navajena sem, da so otroci v St. Vincenzu drugačni, pasivni, da se ne odzivajo na okolico, ampak bolj vegetirajo. Seveda mnogi občutijo naklonjenost, ljubezen in nekateri na to tudi odgovarjajo. Mussa pa je začel prihajati spontano na obiske in me izrecno vsakokrat "silil", da sem ga ljubkovala, ga objela. Kar zahteval je svoj

del nežnosti, za katere je kot zapuščen otrok prikrajšan. In izbral si je mene za svojo prijateljico, za nekak nadomestek mame. Če so ga namreč popoldne pustili prostega ob odprtih sobnih vratih, je po vseh štirih z vsem naporom prekoračil dolgo halo, našel pravo sobo in me prišel obiskat. Sedel je na tleh, se odpočil in priklical mojo pozornost, me vlekel za haljo tako dolgo, dokler ga nisem - sicer kar težkega - vzela v naročje, da se je stisnil k meni. Svoja nagubana lička je pritisnil k mojim in roki sta se mi ovili okrog ramen. Tako je Mussa obstal in užival, ko sem ga nežno pozibavala. In vedno je bilo zanj premalo, ko sem ga pač morala odložiti na tla. Navadno sem ga kar dvignila in odnesla v njegovo sobo, da sem lahko delala dalje v svoji. Tudi danes je tako, a po dečka pride le malo pred večerjo ruski kolega Leonjid. Ker je velik in močan, otroka z lah-koto dvigne in odnese v nje-

gov prostor in obiska je konec. Po večerji, umivanju, preoblačenju bo Mussa z vrstniki sedel za kako urico pred televizorjem in sledil risankam, dokler ga ne bodo odvedli v posteljo. Leonjid mi pove, da ima deček starše, ki ga pridejo občasno obiskat, a očitno jih pogreša.

29. julija 2003 - Ponovno sem prosta in se potepam po Jeruzalemu. Ulice so kar živahne, obiskovalcev-turistov je več kot prejšnja leta. Pozna se, da vlada že cel mesec julij nekako premirje, saj ni bombnih atentatov in povračilnih ukrepov. Sprti strani se pogovarjata.

Danes se bolj posvečam ležernemu ogledu trgovin, kaj malega kupim, opazujem arhitekturo, stile poslopij in ljudi. Mlad prodajalec nakita mi ponudi okusen čaj in mi razkazuje čudovito ponudbo svoje trgovine. Vesel je pogovora, izmenjave dveh kultur, saj je Arabec, in ni mu preveč žal, ko odidem s prijaznim po-

zdravom, a brez nakupa. Ko hodim skozi bolj snažno judovsko četrt po kamniti ozki ulici, pritegnejo mojo pozornost plakati, ki reklamirajo knjizico o "krščanskih misijonarjih, ki skušajo grobo, brezobzirno in prefinjeno spreobračati jude". To delo moram pa dobiti, si rečem in stopim v bližnjo knjigarnico. Knjizico prodajajo s popustom in črno oblečeni prodajalec mi jo v par besedah predstavi. Vpraša me med drugim, odkod prihajam, in je kar prijazen. Že si predstavljam, kako bo iz knjige udrihalo po katoliških misijonarjih, po duhovnikih in katoliški cerkvi. A ni tako. Ko jo bom zvečer doma vzela v roke, se mi bo odprlo novo neznano področje ameriških sekt, ki z velikimi sredstvi odpirajo po ZDA nekake "krščanske sinagoge" in na prefinjen način pridobivajo jude na svojo stran. A o tem prihodnjic!

/dalje
Tereza Srebrnič

Besede matere Terezije

Živi življenje!

Življenje je priložnost, izkoristi jo.
Življenje je lepota, občuduj ga.
Življenje je blagor, okušaj ga.
Življenje je sen, uresniči ga.
Življenje je dolžnost, izpolni ga.
Življenje je igra, zaigraj ga.
Življenje je dragoceno, skrbi za nj.
Življenje je bogastvo, ohranjaj ga.
Življenje je ljubezen, uživaj ga.
Življenje je skrivnost, odkrivaj ga.
Življenje je obljuba, drži jo.
Življenje je žalost, premosti jo.
Življenje je himna, zapoj ga.
Življenje je boj, sprejmi ga.
Življenje je pustolovščina, tvegaj ga.
Življenje je sreča, zasluži si ga.
Življenje je življenje, brani ga.

5

ČETRTEK,
30. OKTOBRA
2003

Razstava v centru L. Bratuž

Slikarski svet Andreja Kosiča

Za razstavo, ki so jo odprli v ponedeljek, 13. oktobra, v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž kot zadnjo iz niza petih antoloških pregledov, ki so bili v letošnjem letu posvečeni avtorjevu delu, je Andrej Kosič izbral preprosto, a obenem zgovoren naslov: *Moj svet*. Slikarjev svet torej, tako stvarni, vsakdanji, kakor tisti duhovni, neoprijemljivi; skratka svet, ki ga avtor uspe zaobjeti le s pomočjo slikarske govorice.

FOTO BUMBACA

Razstava v Kulturnem centru Lojze Bratuž nam nudi vpogled v ta svet, podan tokrat v tehniki olja na platnu.

Če je Kosič poznan predvsem kot odlični akvarelist, nam tokratna razstava omogoča, da pobliže spoznamo tudi njegova oljna dela. Kdor si je uspel ogledati vse štiri antološke preglede, ki so se dosedaj zvrstili ob avtorjevi sedemdesetletnici, si bo s pomočjo še te pete razstave lahko zares ustvaril celostno podobo slikarjevega dela. Omeniti je treba, da je ob tej priložnosti izšla še monografija, ki skrbno združuje različne aspekte slikarjevega opusa in omogoča pregled njegove skoraj petdesetletne ustvarjalnosti. Ta je nedvomno zaznamovana s poetiko, ki črpa temeljne kompozicijske in izrazne elemente iz dolgoletne tradicije figurativnega slikarstva, navdih pa iz narave in pokrajine, ki je slikarju najbližja. V tem oziru je naslov razstave ne le oznaka za neko osebnost, avtorjevo doživljanje sveta, pač pa tudi namig na slikarjev materialni in duhovni svet, ki nam preko slik razkriva primorskega človeka, zavezanega pokrajini, ki ga obdaja. To je predvsem pokrajina, ki se od Kanalske doline preko Gorice in Krasa razteza vse tja do morja in jo je slikar v teku let zabeležil na nešteti slikah.

Na razstavi v Kulturnem centru Lojze Bratuž so na ogled dela, ki segajo od prvih poskusov iz konca petdesetih in prvih šestdesetih let vse tja do slikarjeve najnovejše produkcije. Če je pokrajina skoraj vedno osrednji motiv Kosičevih del, je ta s časom na slikarjevem platnu dobila vedno razpoznavnejšo in učinkovitejšo podobo. Od začetnih del, v katerih se je slikar posluževal predvsem temnejših, rjavkastih in temno zelenih tonov, s katerimi je s pomočjo širokih zamahov s čopičem poustvarjal na platnu manjše, skoraj enobarvne ploskve, ne da bi pri tem zanemarjal detajlov, se je Kosič postopoma nagibal k svobodnejši likovni govorici, ki se je skušala znebiti stvarnosti pokrajine in na sliko podati njeno značajno, skoraj nematerialno podobo. Pri tem je verjetno pomembno vlogo odigralo sočasno slikanje v tehniki akvarela, ki je najbrž avtorja sililo k podobnim prijemom tudi v olju. Temu primerno se je tudi slikarjeva barvna paleta skorajda povsem prevetrila, temnejše barve so se umaknile pred živahnimi rdečimi, rumenimi, svetlo modrimi in zelenimi tonalitetami. Poleg motiva in skrbi do kar se da zvestega videza je na dan stopila pozornost do svetlobe in njenih učinkov. Barvna svetloba, kot eden najpomembnejših elementov slikar-

skega ustvarjanja, je v avtorjevih delih zadobila vedno večjo vlogo. V nekaterih najnovejših delih je ta, skupno s svobodnejšo čopičevo potezo, skoraj povsem razkrojila izhodiščni slikarski motiv ter na platnu poustvarila neko čustveno, globoko lirično doživetje.

Tudi v tehniki olja je avtor znal razčleniti in uprizoriti s prepričljivo govorico priljubljeno kraško motiviko. Skalnata kraška pokrajina, prekrita v jesenskih mesecih z živahnimi barvami žarečega ruja, je slikarju vsakokrat na novo vdahnila nešteto ubranih in kromatsko vabljivih kompozicij. Na razstavi so številni tudi motivi iz Vipavske doline ali pa vedute Gorice in njene okolice. V najnovejših delih pa sega slikarjevo zanimanje vse tja do morskega obrežja in značilnega rastlinja obalne pokrajine.

Dolgoletna zvestoba krajinskega slikarstvu je Kosiču omogočila veliko obvladanje specifične te vrste ter mu s časom podarila tenkočutno občutljivost za najrazličnejše barvne, svetlobne ter oblikovne elemente, ki jih narava skriva v sebi. Vtise in občutke, ki izhajajo iz zunanjega sveta, je tako avtor znal strniti v slikarski pripovedi, ki je na prvi pogled preprosta, skriva pa v sebi globoko poznavanje strukturnih elementov, ki oblikujejo izbrani motiv. Tega se avtor postopoma polasti tako preko konkretnega, vidnega opazovanja, kakor preko čustvenega doživljanja, nato pa nam ga podari na platnu prečiščenega odvečnih elementov, sintetiziranega v neko novo harmonično in lepo uravnoteženo kompozicijo.

Razstava je bila na ogled do 24. oktobra od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure in ob prireditvah. Do 24. novembra pa samo ob prireditvah.

Ivan Žerjal

Književnost

Nova Pahorjeva turneja po Franciji

Pred nekaj dnevi je bil pisatelj Boris Pahor ponovno na obisku v Franciji, kamor ga je povabilo francosko obrambno ministrstvo, ki je odgovorno tudi za deportiranje v nemška taborišča. Ogledal si je nov Evropski center upora proti nacizmu in posledic deportacij v kraju, kjer je stalo taborišče Natzweiler-Struthof, kjer je bil Pahor dlje časa zaprt. To taborišče je postalo po odločitvi francoskih oblasti osrednji državni spomenik francoskim deportirancem, tako do so vsako teraso tega v vzpetino postavljenega taborišča posvetili enemu izmed nacističnih taborišč, v

katerih so umirali Francozi. Ob tem je sodeloval pri snemanju posebne televizijske oddaje o tem taborišču in usodi deportirancev. V Parizu pa se je udeležil predstavitve novega, že sedmega prevoda svojega dela v francoščino. Tokrat se je prevajalka Antonia Bernard spopadla z romanom *V labirintu*. Prva predstavitev je bila namenjena recenzentom raznih listov in glasil. V knjigarni Tschann na bulevarju Montparnasse pa so v nedeljo, 19. oktobra, ob izidu romana *Dans le labyrinthe* priredili odmevno javno srečanje s pisateljem, ki sta ga vodila Francoise Mandelbaum Reiner in Evgen Bavčar. Predstavila sta avtorja in ga uokvirila v širši zgodovinski kontekst. Spregovoril pa je tudi sam pisatelj. Izrazil je svojo hvaležnost Franciji ter odgovarjal na številna vprašanja, ki so mu jih zastavili prisotni. Med številnimi udeleženci je bil tudi francoski minister za kmetijstvo Gaymard.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 31.10. DO 6.11.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 31. oktobra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 3. novembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 4. novembra** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 5. novembra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Rodbina Zois med Slovenci. 2. del. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 6. novembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE

Pozdravljeni! Konec preteklega tedna je bilo v Piranu srečanje panevropskega gibanja. V soboto je udeležencem tega srečanja koprski škof Metod Pirih spregovoril na temo *Krščanski temelji evropskega združevanja*, v

nedeljo pa je zanje maševal koprski pomožni škof Jurij Bizjak. Slednjega je naša sodelavka Jasna Lisjak poprosila, da o srečanju spregovori tudi za naše poslušalce. Kaj ji je povedal, boste lahko slišali v oddaji *Zvonovi zvonijo*, ki je na sporedu v četrtek, 30.10., ob 16. uri. Ob 17. uri bo sledila oddaja *V goste smo povabili*, v kateri se bo Aleksija Bizjak tokrat pogovarjala z zaporniškim duhovnikom Robertom Friškovcem. Skušala bo izvedeti, kakšna so njegova doživetja ob srečanjih z ljudmi, ki se skušajo, včasih pu hudem zdrsu, zopet pobrati. Po prazničnem petku in soboti bomo sodelavci koprškega studia Radia Ognjišče v ponedeljek, 3.11., med 16. in 18. uro spet z vami v *Primorski panorami*, v torek ob 16. uri pa lahko prisluhnete *Mozaiku mladih*, ki ga bo tokrat pripravila Andreja Zupanc. Pogovor bo teklo o izobraževanju za pedagoške poklice.

SNG Drama - Ljubljana

Saša Pavček, Čisti vrelec ljubezni

Po intenzivni predstavi Krsta pri Savici Dominika Smoleta (rež. M. Hočevar) in po uprizoritvi Oblik stvari N. La Buteja (rež. M. Koležnik) je na velikem odru ljubljanske Drame doživel krst dramski prvenec Saše Pavček, članice igralskega ansambla tega gledališča. Že zato je bila premiera Čistega vrelca ljubezni poseben dogodek, potek predstave pa je pokazal še doganost zgradbe in povednost besedila.

Dogajanje se odvija med kmetijo na Primorskem in meščanskim stanovanjem, v katerem živa igralka srednjih let Anamarija in njen mož Peter, univerzitetni profesor in slikar brez navdiha. Po pogrebu očeta prepusti ona oskrbo imetja sosedu Brunu, ki ji med pogovorom razkrije svojo nelahko situacijo, ker ima ženo v umobolnici in nima kdo skrbeti za sina avtista, ki je zaprt v kamri. Otrok je pravzaprav Anamarijin polbrat, ker ga je v pijanosti spočel njen oče. Anamarija vzame otroka k sebi v mesto in sproži s tem vrsto reakcij: v njej se razvije nov čut odgovornosti, v možu pa se poglobi zavest o ustvarjalni sterilnosti. Na eni strani se torej razrasta pomen ljubezni, na drugi pa

silovito prodira na dan potreba po priznanju. Umsko prizadeti otrok ne more komunicirati in svoja čustva izrisuje z rdečo barvo. Njegove slike so nabite z ljubeznijo in te umetnine si s pomočjo varuške - ljubice prisvaja Anamarijin mož. Otrokova smrt prekriža njune račune in razreši situacijo. Dogajanje je vseskozi napeto, toda spremlja ga rahločutni avtoričin prijem, poleg tega se dramatičnost prepleta s humorom lahkotnostjo, tako da se tesnoba sproti razblinja.

Vlogo Anamarije je igrala avtorica sama in izkazalo se je, da je bila to verjetno najboljša rešitev. Saša Pavček je na odru oživila lik, v katerem je nedvomno marsikatera avtobiografska poteza. Zato je bilo

izpostavljanje vrlin in šibkosti dobro pretehtano, vseskozi prežarjeno s človeško toplino, ki se je v trenutkih spoznanja sicer nalomila, vendar je Pavčkova prav na tej navidezni krhkosti igralsko osnovala moč za trezno soočanje s stvarnostjo. Njena Anamarija je predvsem darežljiva in ljubeča junakinja, kakršnih danes nismo več vajeni. Janez Škof je bil v vlogi Bruna drugi del te skladnosti. Lik nosi namreč v sebi prvobitno uravnoteženost, ki izhaja iz priklenjenosti na zemljo in iz sožitja z vsem, kar ga obdaja. Škofova interpretacijska intenziteta je prihajala do izraza povsem naravno, ker jo je posredoval z odmerjeno upočasnjenim tempom in so trenutna razburjenja delovala le kot varovalke, ki omogočajo času,

da vse uredi. V tem smislu je bilo tudi primorsko narečje tokrat brez parodičnih prizvokov in v popolnem sozvočju z ostalim govorom (lektorica Tatjana Stanič). V vlogi nepotešenega slikarja Petra je bil Valter Dragan enovit, v lik Ide, absolventke Pedagoške fakultete pa je Petra Rojnik vnesla odločnost povzpetic. Jurij Zrnc je dajal glas prizadetemu dečku Marinu.

Režiser Dušan Jovanovič je uskladił odrsko dogajanje in značilnosti posameznih junakov mestoma krepko poudaril. Pri realizaciji predstave so pomemben delež prispevali še scenografinja Jasna Vastl, ki je prostor uredila funkcionalno, da so si prizori sledili brez nerodnih zamenjav, kostumografinja Bjanka Adžić Ursulov, ki je junake oblekla po začrtanih značilnostih, in Drago Ivanuša, ki je lahkotne italijanske popevke priredil dogajanju. Spored predstav SNG Drama je na spletnih straneh <http://www.sng-drama-lj.si>

BK

"Leto brez sonca"

Leto brez sonca je knjiga, ki odpira oči nevednim in zaslepljenim, budi vest krivim, tolaži nedolžno trpeče. V njej dr. Marko Kremžar opisuje, kako je kot 17-leten fant leta 1945 zapuščal Slovenijo in odšel na Koroško; kako so ga Angleži s prevaro in lažjo vrnili kričavim Titovim zmagovalcem v Jugoslavijo; kaj je doživljal in pretrpel v taborišču v Kranju, v Št. Vidu nad Ljubljano in v ljubljanskih zaporih; kako so ga skušali komunisti prevzgojiti v posebnem zavodu za mlade ljudi; kako je pobegnil v Avstrijo in tam nadaljeval gimnazijo.

Knjiga je izšla v Ljubljani in se lahko naroči na naslovu: Tednik Družina, Krekov trg 1/II, Ljubljana. Knjiga je napisana močno doživeto, prizadeto, pretresljivo, verodostojno in brez misli na kako maščavanje. Prebral naj bi jo vsak Slovenec, še posebej pa mladi ljudje, da bodo spoznali tisti kos zgodovine našega naroda, o katerem so bili napačno poučeni. Samo resnica bo osvobodila naš narod pod Triglavom. CT

Pripravila sta ga Goriški muzej in Narodna galerija v Ljubljani

Posvet o baroku na Goriškem

Občina Gorica kljub prejšnjemu dogovoru pri organiziranju posveta na Dobrovem v Brdih žal ni sodelovala

Goriški muzej in Narodna galerija v Ljubljani sta 24. in 25. oktobra v gradu Dobrovo pripravila strokovno posvetovanje o baroku na Goriškem. Gre za umetniški slog, ki je v življenju, zlasti pa slikarstvu in glasbi, prevladoval od konca šestnajstega do sredine osemnajstega stoletja. Najprej se je uveljavil v Italiji, od koder se je razširil po vsej Evropi. V literaturi je omenjeno obdobje znano kot baročna književnost. Posvetovanje na Dobrovem je pomenilo nadaljevanje razstave o baročnem slikarstvu na Goriškem, ki jo je marca 2002 v Ljubljani priredila Narodna galerija, pozneje pa so jo prikazali tudi v gradu Dobrovo. Razstava je sodila v okvir proslavljanja tisočletnice prve pisne omembe Gorice in Solkana.

Na posvetovanju naj bi si strokovnjaki z raznih področij, ki jih je navdihal barok, izmenjali izkušnje in imeli referate o stvarnih temah, ki zadevajo stanje umetniških in drugih objektov iz obdobja baroka. Udeležbo in poročila je prijavilo kar 44 izvedencev s slovenskega in italijanskega jezikovnega območja. Za tolikšno pripravljenost k sodelovanju se je udeležencem in tudi tistim, ki se posvetovanja spričo poslabšanja vremenskih razmer niso mogli udeležiti, zahvalil direktor Goriškega muzeja Andrej Malnič (na sliki). Poudaril je razumevanje ministrstva za kulturo, ki je namenilo milijon tolarjev za kritje stroškov posveto-

vanja oz. simpozija v gradu na Dobrovem. Izrekel pa je tudi obžalovanje, ker občinska uprava v Gorici pri organiziranju posveta ni sodelovala, čeprav je bila k temu povabljen.

FOTO: JKP

V dveh dneh so slovenski in italijanski strokovnjaki prebrali zanimive prispevke o baročni umetnosti na Goriškem. Teme, ki so bile predvidene, a poročevalcev ni bilo, bodo objavljene v zborniku posveta, ki bo izšel prihodnje leto. Veselin Miškovič iz Ljubljane je pripravil poseg o podobi Goriške na geografskih kartah, Alojz Kovačič, tudi iz Ljubljane, je obravnaval oz. bo objavil svoj pogled na rektorje jezuitskega kolegija v Gorici. Janez Šumrada je razmišljal o mednarodnih znanstvenih stikih goriškega baročnega zgodovinarja Mar-

tina Bavčarja, Verena Koršič-Zorn pa je govorila o vplivu jezuitov na življenje Goričanov v 17. stoletju. Herko Saksida je podal pogled na baročno heraldiko goriškega plemstva. Annalia Delneri iz Gorice je govorila o navzočnosti beneške umetnosti v goriškem baročnem slikarstvu. Paolo lancis iz Moše je obravnaval dejavnost tekstilnih delavcev na Goriškem v 18. stoletju. Omenjamo še Ferdinanda Šerbelja, višjega kustosa Narodne galerije v Ljubljani, ki je bil avtor razstave o baročnem slikarstvu na Goriškem in soorganizator strokovnega posvetovanja v gradu na Dobrovem. Analiziral je slikarko Anno Borini.

Kot že omenjeno, bosta organizatorja, to sta bila Goriški muzej in Narodna galerija v Ljubljani, izdala poseben zbornik, v katerem bodo objavljeni prispevki vseh prijavljenec za strokovni posvet o baroku na Goriškem. Direktor Goriškega muzeja Andrej Malnič je udeležence posvetovanja povabil, naj si ogledajo zbirko grafik slavnega slikarja našega rodu Zorana Mušiča, ki se nahaja v gradu na Dobrovem. Dobili so lahko tudi katalog o umetniku, ki je natisnjen v slovenskem jeziku. Ob tem je direktor Malnič dejal, "da je zelo zelo žalosten, zaradi članka o razstavah Zorana Mušiča, uperjenega zoper njegovo zbirko v dobrovskem gradu". Članek je objavil časnik *Il Piccolo*.

M.

Obletnica

Spomin na Ivana Preglja ob 120-letnici rojstva

Dne 27. oktobra je poteklo 120 let, kar se je rodil veliki slovenski pisatelj Ivan Pregelj (1883-1960). V tem zapisu se ga spominjamo z njegovimi mislimi o materinem jeziku, saj so danes prav tako ali še bolj aktualne kot takrat, ko so bile napisane. Materinščina je, zlasti v matični domovini, na mnogih področjih zapostavljena in čedalje bolj ogrožena, pa tudi v zavesti pre mnogih slovenskih ljudi nima tistega mesta, ki bi ga morala imeti. Brezbrižnost do nje in njeno podcenjevanje sta zaskrbujoča in vredna obsojanja. Tak odnos do lastnega jezika je skupnosti evropskih narodov tuj in bo ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropsko unijo prav gotovo nerazumljiv in nesprejemljiv.

V svojem delu Zdravnika Muznika štiri vigilije (Vigilia prima) je Pregelj v Muznikovem imenu spregovoril v obrambo materinega jezika. Ob čudovito hvalnico materinščini, njeni moči, neposredni izraznosti in svojevrstni lepoti postavlja jezike, ki jih je Muznik v svojem življenju in na svojih poteh spoznal in uporabljal. Vsakemu

priznava njegovo posebnost in veljavo, toda le svojega domačega ne bo nikoli pozabil in zatajil.

"Beseda materina! O, kolika blagodod človeku od Boga!

Slika lica materinega,

glej, kadar je v grobu,

ugasila ti je. Toplota,

lepota in dobrota materine

besede šumi do groba v u-

šesu in se ne razgubi. Zato,

ker je tudi sveto materino ob-

ličje le od mesa in mora preiti in

ker je le beseda nesmrtna, od du-

še, ki umrla ne bo.

O moj Bog! Kako naj se ne prečudim,

da so vendar mojega rodu ljudje, učeni, pošteni,

dobri in pametni, pa materino govorico pozabiti morejo, se je sramovati hočejo pa se s tem svetega spomina rodne matere kakor apostol Peter Učenika svojega zatajiti ne boje. /.../ "Kakor torej ljubim svoj domači tolminski ali kranjski jezik in govor, tako hočem vendar biti vsakemu drugemu tujemu pravičen in pošten."

Pregljevo sporočilo - ljubiti in upoštevati svoj jezik, spoštovati in spoznavati jezike drugih narodov - je za nas dragoceno in sodobno.

Lojzka Bratuž

7

ČETRTEK,
30. OKTOBR
2003

Frankfurtski knjižni sejem

Tromostovje na sejmišču, komunizem na razstavišču

Zgodnjeoktobrski dnevi so na sejmišču ob Majni zanesljivo in zgolj v znamenju knjige: dvorane in dvorane, nepregledno veliko knjižnih stojnic z letos kar 336.253 razstavljenimi knjižnimi naslovi, ki so si jih obiskovalci sejma lahko ali samo ogledali ali trgovali s pravicami zanje. Pri nobeni drugi svetovni kulturni manifestaciji ne sodeluje toliko držav s tako vrhunskimi kulturnimi dobrinami. Frankfurt je torej razstava, je tržnica, je velika priložnost.

PESNIK NA TRGU

Letos smo jo dobro izkoristili tudi Slovenci. V razstavni zasnovi z naslovom *Pesnik na trgu* so bili v Frankfurtu predstavljeni slovensko založništvo in tiskarstvo, literatura in humanistika, slovenska mesta in narava.

Predstavitvev je bila umeščena v stilizirano ljubljansko Tromostovje (po zamisli arhitekta in scenografa Andreja Stražišarja), stojnica pa je bila po mnenju številnih obiskovalcev med najbolj opaženimi na sejmu; ne nazadnje se je v primerjavi z lanskim letom povečala za še enkrat - na dvesto kvadratnih metrov. Na njej se je predstavilo dvajset založnikov in tiskarjev, v pisateljskem moštvu, ki je v Frankfurt odpotovalo po izboru Urbana Vovka, pa so bili Rudi Šeligo, Vinko Moederndorfer, Iztok Geister, Andrej Skubic, Peter Semolič, Erika Vouk, Polona Glavan, Tone Škerjanec, Pavle Rak in Primož Čučnik. Slovenci smo si pridobili povabila na večino mednarodnih knjižnih sejmov po svetu; prihodnje leto se bo slovenska literatura predstavljala na londonskem, praškem in leipziškem sejmu, na povabilo vodstva frankfurtskega sejma pa bo Slovenija leta

2008 kandidirala za častno gostjo; letos je ta čast pripadla Rusiji.

RAZSTAVA TOVARNA SANJ - KOMUNIZEM V SCHIRN KUNSTHALLE V FRANKFURTU

To, da je bila Rusija v žarišču frankfurtskega sejma, je vplivalo na odločitve o razstavi v Schirn Kunsthalles središča mesta, kljub temu pa je nastanku razstave botrovalo nekaj naključij.

Pred dvema letoma je namreč direktor frankfurtskega muzeja Max Hollein obiskal Moskvo z namenom, da v Frankfurtu pripravijo razstavo Vasilija Kandinskega. Ko pa je v Tretjakovski galeriji prvič v vsem sijaju ugledal dela socialističnega realizma, je zavrgel zamisel o razstavi Kandinskega. Njegovo pozornost je nenadoma zbudilo vprašanje recepcije umetnosti stalinističnega obdobja. Kako danes v Rusiji gledajo, doživljajo to umetnost? Kako na Zahodu razumejo te malo znane izdelke totalitarnega režima? Zakaj je toliko del iz tega obdobja še danes mogoče najti ne le v muzejih, temveč tudi v ruskih učbenikih? Holleina je osupnilo tudi dejstvo, kako pogosto in tudi učinkovito se estetika socrealizma danes pojavlja v ruskih reklamnih oglasih.

Za kuratorja razstave je izbral **Borisa Groysa**, ruskega teoretika sodobne umetnosti, ki od osemdesetih let minulega stoletja živi v Nemčiji. Groys ni "neznaneček", kot svetovalec, pisec razstavnih katalogov in kurator je uspešno sodeloval pri številnih razstavah po Evropi. Njegova knjiga *Celostna umetnina Stalin* je leta 1988, ko je izšla, dvignila veliko prahu, hvalili so jo kot osupljivo in izvirno delo, ki je po Holleinovemu mnenju temelj za razumevanje konstruiranega sve-

ta sovjetske množične kulture. Razstava *Tovarna sanj - komunizem* (Traumfabrik Kommunismus) o so-realistični umetnosti v stalinističnem obdobju pa je Groysov največji projekt doslej.

KOMUNIZEM JE BIL INSTALACIJA

Ruska umetnost socialističnega realizma je sorazmerno hitro izginita iz javnih prostorov. Del te so zaradi ideoloških razlogov in čustvene vznepenosti uničili, drugi del so pospravili in shranili v depojih muzejev. Groys je odločen nasprotnik kakšnega koli uničevanja umetnosti. Po njegovem mnenju prav nobene umetnosti ne bi smeli zavreči: "Shraniti jo je treba v muzejih, da jo lahko razstavljamo, primerjamo z drugimi... Komunizem je bil instalacija, velik umetniški projekt. Če upoštevate, da je bilo ukinjeno tržišče, gospodarstvo in vrsta drugih družbenih mehanizmov, se lahko vprašamo: kaj je pravzaprav takrat bila Sovjetska zveza? Eno samo veliko umetniško delo. Zakaj umetniško? Če ne obstajajo ekonomska merila, na podlagi katerih bi odločali, ostanejo samo umetniška..."

Razstava *Tovarna sanj - komunizem* je izjemno slikovita in pisana. Osupljiva so tako velika platna s Stalinovo podobo kot majhni ovađuški listki. Za obiskovalca, ki je del življenja preživel v bližini socrealistične estetike, čeprav morda v nekoliko bolj mili obliki, pa gotovo ni tako šokantna, kot je za sorazmerno "neukega" Zahodnjaka. Razdeljena je na posamezne tematske sklope - *Iskanje novega človeka*, *Srečno življenje preprostih ljudi*, *Ritualni moči*, *Simboli socialističnega modernizma*, *Od ruske avantgarde do socialističnega realizma ter Med enovitostjo in eklekticizmom*.

Vredno ogleda in lastne presoje!
Dušan Rogelj

Izšla je Mladika

Izšla je oktobrsko, dvojna številka mesečnika *Mladika* z mladinsko priložno Rast. V bogato oblikovanih straneh revija objavlja prispevke z literarno in zgodovinsko tematiko, ocene knjig in aktualne zapise. V uvodnem članku *Novi izzivi za naše šole* šolnik Adrijan Pahor analizira posledice zadnje šolske reforme italijanske ministrice za šolstvo, ki s krčenjem finančnih prispevkov in s posegi v didaktično, administrativno in organizacijsko strukturo šole dejansko hromi javni šolski sistem. Kljub taki črnogledi sliki in novimi izzivi, s katerimi se spopada, kot na primer izguba narodnostne kohezije v razredih, je šola nadvse pomembna ustansova, in še posebej dragocena za narodno skupnost: "če namreč nobena narodna skupnost ne more preživeti brez trdne gospodarske osnove, je prav tako res, da ne more obstati brez čvrstega šolstva." Avtor uvodnika gleda zato optimistično na vstop Slovenije v Evropsko zvezo. Opozoriti velja na jubilejno priložnost *Mladike*, s katero se je uredništvo zelelo pokloniti petinsedemdesetletnično pedagoginje in pisateljice Zore Tavčar. Ob pogovoru z njo in literarnim zapisom Majde Artač Šturman se oglašata tudi sama Zora Tavčar. V rubriki *Iz arhivov in predalov* Ivo Jevnikar začenja novo poglavje o Slovenicah v britanski Službi za posebne operacije SOE med drugo svetovno vojno. *Mladika* objavlja tudi govor Saše Martelanca na študijskih dnevih Draga 2003, s katerim se je organizacijski odbor Drage želel pokloniti jubilarntoma Martinu Jevnikarju in Borisu Pahorju.

V uvodnikih Rasti beremo zanimivo razmišljanje o (ne)angažiranosti mladih izpod peresa Petra Špacapana in Ivane Gantar. Tomaž Susič pa je prispeval ekskluzivni intervju z najuspešnejšo slovensko rock skupino Siddharta.

VSEH MRTVIH DAN

BRUNA PERTOT

November.
Ga slišiš?
Igra.
Kako igra.
Ubira
najnižje glasove
pozavne,
umirajo note
v sivo-rumenem,
odpadajo
z vej
vse zgodbe
sveta.

Nocoj
bodo zopet
prišli
nas pozdravit
od tam,
od zvezdne strani,
s telesi
iz neznane
svetlobe,
v rokah ljubezen,
ki ne izgore.

Igra.
Ne slišiš
pozavne?
Morda so vzdih
zemlje,
ki v sebi
jih nosi.
Toda nocoj
bodo zopet
prišli
nas pozdravit:
vsi,
ki so enkrat
bili.
Ne vidiš
svetlobe?
Ne reci:
jih ni.

DSI / Peterlinova dvorana

O narodnostni identiteti

Govoril je filozof Vinko Ošlak

Filozof Vinko Ošlak, letošnji dobitnik Rožančeve nagrade za esejistiko, je v sklopu predavanj DSI v ponedeljek, 20. oktobra, podal svojo misel glede dojemanja pojma narodne identitete, nanašajoč se predvsem na dve svoji publikaciji, *Bodi, kar si* in *Postati ob knežjem kamnu*.

Koroškemu Slovincu (doma je Prevalj v Mežiški dolini in deluje v Celovcu) leži ta tema podobno kot nam zamejcem tesno pri srcu. Kot prvo je filozof izhajal iz etimološkega pomena besede 'narodnost', ki je povezana z idejo 'narodenosti'. To pomeni roditi se v narodno opredeljeni družini. Taka pripadnost ne temelji na krvi - kot so trdili šovinistični nacionalistični režimi v prejšnjem stoletju -, temveč na duhovnem opredeljevanju za določeno skupnost.

Na takem opredeljevanju sloni druga stopnja zdravega in popolnega narodnega čutenja, to je 'narejenost', kar pomeni, da iz tega čutenja nekaj naredim. To 'naredim' tako, da dosežem čim boljše izpopolnitev materinščine, saj kakovost le-te pogojuje učenje vseh ostalih jezikov, ki se jih bo posameznik v življenju naučil. Slaba jezikovna kompetenca materinščine obenem klesti narodni čut. S pomočjo računalniškega izrazoslovja je Ošlak dalje pojasnil, da je naša duša formatirana na materinščini, saj preko jezikovnega koda otroških let lahko izrazimo oziroma formatiramo naš najgloblji biti. Zloglasni je primer slovenskega študenta Dežmana, ki je odšel študirat na Dunaj in 'postal' Nемец; ko se je vrnil na dom, da bi očetu pomagal na polju, je nepredvidno stopil na grablje in zavpil v jeziku, ki je prvi kanil iz njegove notranjosti, to je slovenščina.

Tretja stopnja idealnega narodnega čutenja sloni na poznavanju ozadja narodnega življenja, in sicer na pojmu državnosti, ki je izraz vezi rodovnega značaja. Pri izražanju take pripadnosti širšemu kolektivu ne zadostuje materinščina; čutenje, da si del široke družine, ki ji je podlaga skupna zgodovina in kultura, potrebuje 'adekvatni' jezikovni kod, in sicer knjižni jezik velike literature.

Predavatelj je v zvezi s slovenskim jezikom ovrgele splošno sprejeto prepričanje, da je bil naš jezik vedno podrejen nemškemu. Slovenščina je bil dvorni jezik, kot jezik Habzburžanov. Bila sta na isti ravni, saj je na prvem mestu bila latinščina kot mednarodni jezik kulture. Ko se je gospodarsko ozadje v 19. stoletju začelo premikati v prid nemškega naroda in ko je tudi cerkev začela sprejemati evropsko celino kot izraz različnih narodnih identitet (in ne kot eno samo versko celoto), je začela slovenščina v okviru geopolitičnih dinamik izgubljati na pomenu.

Kako pa kot Evropejci lahko izrazimo pripadnost tako širokemu pojmu? Res ne z angleščino, ki po Ošlakovem mnenju ni evropski jezik (z zgodovinskega pomena seveda, ne pa zemljepisnega). Če upremo pogled v zgodovino starega sveta spoznamo, da je latinska tista jezikovna lega, ki veže ne le nadaljnji jezikovni razvoj različnih narodnosti, temveč tudi miselno shemo vseh nas, ki na kontinentu živimo. Prav zato višje kulturne sfere po Ošlakovem mnenju izrazimo z latinščino. Če s poznavanjem le materinščine in knjižnega jezika težko stojimo na eni nogi, bo latinščina pripomogla, da se trdnje držimo na dveh; še bolj pokončno postavimo bomo kot svetovljani imeli, če se bomo znali do sočloveka 'adekvatno' izražati v esperantu.

Ošlak je izrazil še misel, da se večina Slovencev opira le na eno nogo, kar neizbežno privede do pojavnosti asimilacije in odpadništva. Pojma sta si različna: če se naravnega pojavnosti asimilacije, to je utapljanje v večinski narod, asimilant ne zaveda, je odpad nemoralna izbira iz oportunitizma, ki privede, da človek zavestno zapusti svoje korenine in objame kulturo in jezik, ki mu nista naravna. Odpadniki so lahko tudi dobri ljudje, ki pa morajo na ta ali oni način opravičiti svoj zavestni premik. Zato se skušajo znebiti neprijetnih prič, ki so kratkoročno pripadniki njegovega naroda. Tako početje privede odpadnike le do sovraštva do lastne identitete.

Igor Gregori

Vladimir Kos: slovenski filozof na Japonskem

Prejšnji ponedeljek je bil gost Društva slovenskih izobražencev misijonar, predavatelj in filozof Vladimir Kos, ki že več desetletij živi in deluje na Japonskem. V Peterlinovi dvorani so predstavili njegovo zadnjo knjigo *Filozofija, naš vsakdanji kruh*, ki je izšla pri založniški hiši Družina v sklopu zbirke Sidro: gre za prepričljivo in preprosto zbirko 99 krajših misli, ki temeljito predstavljajo določene razsežnosti človekovega življenja. Manjka stoti odstavek: tega si bo posameznik bralec sam oblikoval, pokem ko bo knjigo prebral.

Tržaška univerza / Predstavitev slovenistike

Bogate možnosti univerzitetnega slovenističnega študija v Trstu

Slovenistiko na Tržaški univerzi odlikujeta vrsta možnosti in smeri študija ter trdna vraščena v tržaškem univerzitetnem sistemu, saj deluje vse od akademskega leta 1945-46. Študij slovenistike pa ima v Trstu še eno posebnost, ki izhaja iz okolja, v katerem deluje.

Za študente slovenske narodne skupnosti v Italiji predstavlja namreč "tržaška" slovenistika izredno priljubljenost za nadgradnjo višješolskega znanja v prostoru, ki je domač in torej pozna najpogostejše težave "manjšinskega" izražanja in dojemanja slovenske kulture. Za slovenistiko pa se odloča vse več študentov italijanske narodnosti, saj je ta študij v tem prostoru tudi izziv za sožitje in kulturno odpiranje. Proforski kader izoblikuje torej dva študijska programa: "nadaljevalnega" in tistega za začetnike. Poleg tega pa je na voljo bogata knjižnica (nad 4000 knjig), predvideni so seminarji in poučne ekskurzije, obiski razstav in gledaliških del, pa tudi udeležba na seminarjih v Sloveniji (med najbolj obiskovane spada vsakoletni seminar slovenskega

jezika v Ljubljani konec junija) in še marsikaj drugega.

Na torkovi (21. t.m.) predstavitvi letošnjega programa so spregovorili predstojnik stolice prof. Miran Košuta, predavateljica slovenskega jezika prof. Majda Kaučič in lektorja prof. Ljudmila Cvetek Rusi in prof. Zoltan Jan.

Študij slovenistike sestavljajo predavanja slovnice, zgodovine in književnosti. Prikaz zaobjema ves časovni lok nastanka in razvijanja slovenskega jezika in kulture vse od Brižinskih spomenikov do danes. Slovenistiki je treba odmeriti vsa tri leta univerzitetnega študija, snov pa je temu primerno porazdeljena. Študij književnosti sledi splošnemu pregledu slovenske literature skozi čas in monografskemu ali specifičnemu delu, ki se iz leta v leto spreminja. Letos bo stopil v ospredje Srečko

Kosovel, kot poklon stoletnici pesnikovega rojstva, katero bomo praznovali prihodnje leto. V prvem in zadnjem letniku lektorata poučuje prof. Russijeva, v drugem pa prof. Jan. Pri lektoratih se skupina študentov deli glede na znanje in stopnjo poznavanja jezika. V prvem letniku je na vrsti utrjevanje osnov jezika, študij se nato nadaljuje s spoznavanjem jezikovnih ved ali orisa tistega, kar je potrebno vedeti na različnih področjih. Sledijo vaje iz literarne zgodovine, v tretjem letniku pa je na vrsti analiza besedil in interferenčna medjezikovna problematika. Predavanja književnosti se bodo začela 3. novembra, lektorska srečanja pa so že v teku.

Študentom pa je na izbiro tudi študij slovenskega jezika, ki vključuje bolj poglobljeno spoznavanje slovnice,

leksikologije in sociolingvistične s posebnim ozirom na družbene probleme slovenskega jezika v Italiji. Predavanja bo oblikovala prof. Kaučičeva, namenjena pa so govornem slovenskega jezika ali vsaj slušateljem, ki imajo osnovno znanje jezika. Ciklus predavanj se bo začel 23. februarja 2004, predvidene pa so tudi integracije učne snovi v italijanščini.

Kot enoletni, dvoletni ali triletni predmet pa je slovenistika na voljo vsem študentom Tržaške univerze. Na leposlovni smeri tujih jezikov je na izbiro tudi triletni študij slovenistike, na medkulturnih vedah in igralski smeri Dams se študij osredotoči na dve akademski leti, kot enoletni jezik pa je slovenistika na voljo tudi študentom ostalih tržaških fakultet.

MR

V nedeljo, 26. oktobra

Dobrodelni koncert v Gropadi

Naravne nesreče povežejo ljudi. Opozorijo nas, da je včasih dovolj le obilnejši dež po dolgotrajni suši, ko lahko pride do uničujočih poplav in plazov, kot se je 29. avgusta pripetilo v Kanalski dolini. Nesreče, ki so prizadele Ukve, Naborjet in druge kraje, pa tudi vzbudijo v ljudeh več pozornosti in čuta solidarnosti, tako da se marsikje vrstijo so-

lidarnostne pobude z zbiranjem sredstev za pomoč prizadetemu področju.

Tako je bilo tudi v nedeljo, 26.10., v dvorani društva Skala v Gropadi, kjer so domači društveniki skupaj z društvom Slovan iz Padric in ob sodelovanju vseh glasbenih skupin, ki delujejo na Vzhodnem krasu, priredili lepo obiskan in doživet dobrodelni

koncert. Bogat spored, ki ga je povezovala Erika Gregori, so oblikovali godba na pihala Viktor Parma iz Trebča, ki je uvodoma nastopil pod vodstvom Luka Carlja, pel je nato otroški zbor Slomšek iz Bazovice, ki ga vodi Zdenka Križmančič, ter še moška vokalna skupina Lipa iz Bazovice pod vodstvom Ksenije Brass, med posameznimi deli pa so z opernimi arijami in samospevi nastopili basist Mattia Alzetta, sopranistka Marija Samec Turko in baritonista Herman Antonič ter Kristjan

Kovačič. Pri klavirju jih je spremljala Barbara Corbato. Spored pa sta zaključila združeni mešani zbor Skala/Slovan pod vodstvom Hermana Antoniča in bazovski mešani zbor Lipa pod vodstvom Tamare Ražem ter ponovno godba na pihala Parma, ki je tokrat nastopila pod vodstvom kapelnika Leandra Pegana. Ob prostovoljnih prispevkih udeležencev večera pa so svoj delež dali tudi vsi nastopajoči, da je bilo v Gropadi kljub večernemu hladu res toplo okrog src.

S 1. STRANI

Z vodilom...

Okvir tema dvema pomembnima dogodkoma pa daje še 125-letnica SKD Valentin Vodnik. Ob prisotnosti uglednih gostov (omenjamo le bivšega slovenskega predsednika Kučana, generalno konzulko Šturm Kocjanovo in direktorja javnega sklada RS za kulturne dejavnosti Igorja Tršarja) je program bogatil združeni mešani pevski zbor, ki ga je sestavljalo dvanajst zborov iz Brega in severne Istre.

Najprej je spregovoril dolinski župan Boris Pangerc in pokazal na čas narodne prebuje, ki se je odlikovala po bogatih vrednotah narodnega čutenja in manj zapletenih medsebojnih odnosov. Danes je drugače: potrpljenja je manj, zahteve so velike, negodovanje pa visoko. Ker pa je ta teritorij izredno narodno občutljiv, se moramo danes zamisliti nad dediščino naših prednikov in složno zaorati v skupni kulturni in gospodarski razvoj: da nam ne bodo drugi rezali kruha! Danes pa smo priča še enemu premiku: kar nam je bilo nekoč zabranjeno,

bo jutri realnost. Območje, kjer smo Slovenci naseljeni, bo kmalu brez meje in spet združeno. V novi Evropi pa morajo vladati mir, politična zrelost, kulturna omika, demokracija in enakopravnost.

Predsednik društva Dejan Kozina je v nagovoru opozoril na svetlo preteklost društvenega poslanstva v vasi in se poklonil vsem domačinom, ki so nesebično žrtvovali energije za rast narodne in kulturne zavesti Doline. Stari prapor, že močno preizkušen od zoba časa in burne zgodovine, predstavlja vse zavedne, svobodne in ponosne Slovence, ki sta jim bila materin jezik in domača zemlja življenjsko vodilo. In iz plemenite preteklosti so v nedeljo razvili nov prapor, čisto enak staremu, da bi jasno kazal v prihodnost, ki so jo začrtali že naši dedje.

Slavnostni govornik Ciril Zlobec se je najprej zaustavil ob simbolu prapora, ki kliče po iskanju tistega, kar nas popelje v svetlejši jutri. "Človek kuje najbolj ambiciozne načrte, ko je najbolj na dnu", je uvedel razmišljanje o zgodovini slovenskega naroda: "Ko smo bili

FOTO KROMA

Slovenci teptani, smo bili zmožni največjih sanjarij!" Narod, ki bi moral umreti, je zahrepenel po življenju. Tako je bilo pred sto in več leti, ko se je Italija združevala na škodo Slovencev. Isti čas in isti ideali so pri enem narodu rojevali svobodo, pri drugem pa zatiranje. Ohranili smo se, ker nas je zaznamovala bridka zgodovina, kar ni dovolilo, da bi se utopili v morju sosedov, in ohranili smo ponos in jasno voljo po obstanku. "Danes smo na novem razpotju", je

nadaljeval Zlobec. Svet ni sentimentalni, družba je pragmatična in v skupni Evropi bomo tolikor veljali, kolikor si bomo znali sami izboriti. Nihče nam ne bo nič podaril. Če si hočemo zagotoviti prihodnost enakopravnosti, moramo biti za vsaj centimeter prizadevnejši, pametnejši in samozavestnejši od ostalih narodov. Taka naj nam bo dediščina naših prednikov. In varovati se moramo naše največje negativnosti, to je manjvrednosti!

Sindikata UIL priredil okroglo mizo

Gledališča v Trstu in njihova bodočnost

Spregovorili so glavni akterji mestnih gledaliških ustanov; glavni problemi zadevajo vedno večje pomanjkanje finančne podpore s strani države

"Kultura stane, ne-kultura pa stane še več". S tem Calendovim citatom so se verjetno strinjali vsi gostje okroglo mize, ki je prejšnji teden potekala na sedežu novinarskega krožka v Trstu. Srečanja, ki ga je pripravila nova kategorija sindikata UIL (Uilcom) - ki se posveča delavcem področja spektakla in telekomunikacijske stvarnosti -, so se udeležili odgovorni vseh najpomembnejših tržaških gledaliških ustanov.

Tako organizator kot gostje so se lotili perečega vprašanja finančnega položaja mestnih gledališč, obenem pa je srečanje nameravalo načeti problem možnih rešitev težav, ki se tovrstnim ustanovam porajajo v času multimedialnega razmaha: v obdobju tehnološkega napredka na področju tudi popularne kulture, ki je uporabna predvsem med domačimi zidovi, se morajo gledališča spopadati z novimi okusi in zahtevami občinstva.

S finančnim klestenjem je seveda pod vprašajem položaj delavcev in uslužbencev gledaliških ustanov. Na zasedanju je prišlo jasno do izraza, da ima problem podpore gledališčem dvojno iztočnico: po eni strani je financiranje s strani javnih ustanov nezadostno za potrebe letne sezone, po drugi strani pa je zakonodaja glede podpor zasebnih ustanov še nejasna. Kako iz tega zagatnega položaja, je res uganka.

Po mnenju Antonia Calende, ravnatelja Gledališča Rossetti, mora ob podpori javnih

ustanov obstajati še sposobnost posameznih gledaliških kadrov, da si denar v določeni meri sami preskrbijo. Tako so gledališča prepuščena lastnim menadžerskim sposobnostim. Izrazit primer je po Calendovem mnenju Rossettjeva koprodukcija 'Projekt Oresteja', ki je žel izredne uspehe v Sirakuzi. Podobne poti bodo popeljale gledališča na varnejši položaj, ki bo z vedno večjo podporo abonentov lahko računal na svoje moči in ne bo načrtoval sezone na podlagi same javne podpore (med drugim je ravnatelj največjega proznega gledališča v Evropi dodal, da je podpora s strani krajevnih javnih ustanov najnižja v primerjavi z ostalimi gledališči po Italiji). Ravnatelj Fundacije gledališča Verdi Juan Cambreleng se dobro zaveda, da kriza ne zadeva le tržaško gledališko stvarnost, a je splošni italijanski problem. Obenem je razvoj gledališke dejavnosti tesno povezan z mestno gospodarsko in demografsko realnostjo, ki pa ni rožnata. Prav zato se mora gledališče poglobiti v zahteve občinstva, da se nit med tako kulturno institucijo in njenim bistvenim referentom ne pretrže.

Tako Cambreleng kot zastopniki sindikata so soglasno izrazili zaskrbljenost zaradi težnje po federalizmu, saj vsled tega bi državne prispevke ne dobila neposredno posamezna gledališča, temveč bi državno financiranje steklo preko krajevnih odborništev, ki bi bila seveda

izraz določene politične opredelitve.

Možna rešitev iz zagatnega položaja gledaliških uslužbencev je po mnenju Ivalda Vernellija, organizacijskega ravnatelja gledališča La Contrada, globalna podpora s strani države kategoriji delavcev gledališkega, filmskega in splošno umetniškega področja, in sicer z enotno delovno pogodbo. Gianni Torrenti, predsednik zadruga Bonaventura, ki upravlja gledališče Miela, trdi, da se bodo težave rešile le, ko bo prišlo do sprememb že obstoječih zakonov.

Sklicujoč se na pomembno srednje evropsko tradicijo našega mesta in na pomembnost, ki ga SSG ima v kulturnem življenju slovenske manjšine v Italiji, je predsednik SSG Filibert Benedetič podčrtal važnost institucionalne oblike javne podpore, ki predstavlja jamstvo bodisi za gledališče bodisi za občinstvo. Kar je

Benedetiču pri srcu, ni ekonomska in upravna neodvisnost gledališč, temveč važno je "jamčiti takim ustanovam vsaj nujno podporo za njihovo preživetje". Benedetič je v posegu nato orisal zgodovino SSG na poti institucionalizacije, ki se je začela leta 1964; leta 1978 je končno naše gledališče dobilo s strani države status sedmega stalnega gledališča v Italiji. S tako institucionalizacijo so se javne ustanove obvezale za zaščito SSG. Kljub temu pa so finančna sredstva, v protislovju s sprejetimi obveznostmi z leti 'omagalala'. Zaradi tega nastrada že več let tako igralski kot tehnični ansambel SSG, ki se jima pogodba iz sezone v sezono obnavlja, saj daljšega delovnega razmerja ni mogoče vzpostaviti. V zvezi z državno podporo prihaja tudi do nesoglasja med ministrskim dekretom 27. 2. 2003 in predpisom zaščitnega zakona iz leta 2001: prvi ne jemlje v poštev SSG kot javno gledališče slovenske manjšine v Italiji v okviru državnih parametrov Pravilnika. Kulturni dom je povrh še pomembna točka Londonškega memoranduma, ki Italijo obvezuje tako do naše manjšine kot do današnje Slovenije. Z novo deželno upravo pa so se že začela pogajanja za premostitev najnujnejših problemov SSG (prispevki in popravila stavbe), tako da upanje v bolj rožnato bodočnost ni povsem neutemeljena.

IG

OBVESTILA

ZDRUŽENJE PROSTOVOLJEV Hospice Adria onlus obveščata, da zaradi splošne stavke so začetek predavanj presneli na 7. november, vedno ob isti uri na sedežu v ul. Mazzini 46/1.

PONATISNENO KNJIGO *Utrinki mojega življenja* dobite v knjigarnah in pri župniku v Nabrežini po znižani ceni 10,00 €.

DAROV

OB SMRTI Gizele Fonda daruje Pepca Grgič iz Bazovice 25,00 € za cerkev v Bazovici.

V SPOMIN Vide Vogrič daruje prijateljica 200,00 € za p. Ernesta Saksida.

ZA CERKEV v Nabrežini:

Radovič 20,00, Caharija 50,00, Condomini 50,00, Mandič 10,00, ob poroki Marizza-Caharija 100,00, Gerli 10,00, Ferlat 25,00, Ščurek 100,00, Budež 30,00, Peric 40,00, Gruden 15,00, Conti 10,00, Pertot 30,00, Fiera casa 100,00, Di Maria 10,00, Pertot 10,00, Blason 40,00, Terçon 40,00, ob krstu Erika S. 100,00, Anica z družino v spomin Francškota P. 50,00, Rudež 20,00, Verri 10,00, bolniki 40,00 €.

ZAHVALA

Misijonar Ernest Saksida se iz srca zahvaljuje vsem dobrotnikom in prijateljem za vsa darila, ki jih je prejel ob obisku v župnijah na Opčinah in v Rojanu. Bog povrni.

Trst / Gledališče Miela

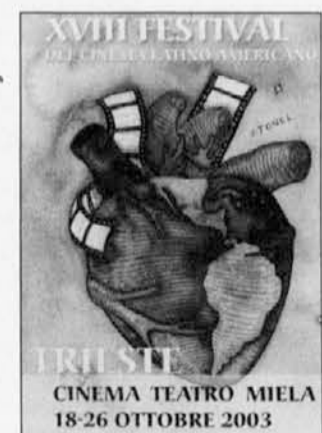
Zaključila se je 18. izvedba latinsko ameriškega filmskega festivala

Latinsko ameriški utrip je že spet prežal naše mesto. V prostorih gledališča Miela se je namreč prejšnjo soboto slavno zaključila osemnajsta izvedba festivala latinsko ameriškega filma, ki je tudi letos privabila številne ljubitelje južnoameriške stvarnosti.

V letošnji izvedbi so organizatorji posvetili veliko pozornost mehiškemu svetu in kako se ta odraža preko filmske kamere. Obenem so se prireditelji poklonili tudi spominu največjega južnoameriškega režiserja, Leopolda Torreja Nilsona. Pomemben dogodek je bil letos ustanovitev Nagrade Salvador Allende, za katero so se potegovali filmi, prežeti z etiko in moralo: žirija je priznanje podelila filmu *Trelew* Mariane Arruti, ki zgodovinsko oživlja upor političnih jetnikov v južnem predelu Argentine l. 1972: nekaterim je uspelo zbežati v bližnji Čile, kjer jim je vlada predsednika Allendeja ponudila politično zatočišče.

V tekmovalni kategoriji si je nagrado za najboljši film priboril celovečerec Alda Garaya *La Espera*, ki je obenem zmagal tudi nagrado za najboljši scenarij. Režiser v filmu, ki je sad bogate kulture male države Urugvaja, razmišlja o razmerju med hčerjo, mamo in sedem, ki mu stoji v ozadju enolični vsakdan; v to življenje so vsi trije globoko priklenjeni in vsak poizkus, da bi to trojno vez pretrgali, je neuspešen. Posebno nagrado žirije je zmagal še en produkt majhne kinematografije, honduraški *No hay tierra sin dueño* Samyja Kafatija. Tržaškemu festivalu z velikim zanimanjem sledijo v Južni Ameriki. Nagrada na tem festivalu pripomore, da se filmu, ki jo zmagal, odprejo vrata distribucijske mreže. To je toliko bolj pomembno predvsem za tiste filme malih držav, ki nimajo za seboj dobre državne podpore; a žal je to v Latinski Ameriki vsesplošni problem.

Festival latinsko ameriškega filma se je vedno trdno držal italijanskih tal: najprej je filmska manifestacija imela sedež v Sulmoni, nato se je festival dotaknil še Rima in Pise ter se je v zadnjih desetih letih stalno naselil v Trstu. Ker se pomembnost festivala iz leta v leto večja, pridobiva posredno tudi naše mesto na važnosti. Kljub temu pa se umetniški vodja festivala Rodrigo Diaz pritožuje, da je podpora s strani javnih ustanov še precej skromna.

Tako na filmskem platnu kot v videodvorani so se zvrstili najnovejši produkti južnoameriške kinematografije. Posebno pozornost so organizatorji posvetili poizkusom mladih režiserjev, ki so se šolali v Argentini in na Kubi. Veliko zanimanja so vzbudili tudi dokumentarci na najrazličnejše teme, do katerih je festival vedno občutljiv. V seznamu južnoameriških avtorjev je izstopalo ime mlade tržaške režiserke Eve Ciuk. Svoj prvi četrtinski dokumentarec, opremljen s španskim tekstom *Las Dignas: ženske za dostojnost in življenje*, je Eva posnela v okviru postdiplomskega študija v El Salvadorju. Decembra lani je namreč Eva s svojo kamero posnela vrsto pričevanj članic nevladnega združenja, ki se ukvarja s problemi vsakdanjega nasilja do žensk v tropski državi.

IG

Pomemben teden za mestno versko skupnost

Tržaška Cerkev med zgodovino in prihodnostjo

Da je dialog med tržaško Cerkvijo in mestno stvarnostjo ploden in živ, pričča izredna udeležba vernikov na srečanjih, ki so v prvih treh dneh tega tedna potekala v stolnici sv. Justa. Srečanja so predstavljala ključni del dveletnega delovanja Drugega zborovanja tržaške cerkve. Če si je tržaška Cerkev na prvem podobnem zborovanju, ki je potekalo leta 1978, zastavila določene obveze pastoralnega značaja za naslednja leta, je na zadnjem uprla pogled v svojo notranjo strukturo in se vprašala, kako lahko sama prodre do problematik (tako socialnih kot kulturnih) našega mesta.

Na predstavitvi tridnevnega simpozija, ki je prejšnji teden potekal na sedežu tržaške škofije, je škof Evgen Ravignani poudaril dejstvo, da je prav v naslovu Drugega zborovanja tržaške cerkve - *Tržaška Cerkev med zgodovino in prihodnostjo* - videti smisel zasedanja: ni mogoče si zamisliti tržaškega podro-

FOTO KROMA

čja brez zagona Cerkvene ustanove za izgradnjo boljše prihodnosti, ki temelji na zgodovinskem spominu. Škof je tudi izrazil željo, da bi cerkev na ta način pripomogla k urenski skupni dobrega in enotnosti Trsta.

Dveletno zborovanje se je pričelo februarja lani preko delovanja petnajstih komisij in podkomisij, ki jih je sestavljalo kar štiristopetdeset vernikov: sodelovali so duhovniki in laiki, možki in ženske različnih družbenih slojev.

Obravnavane problematike so se delile v tri večje sklope, ki so vzele v poštev notranje razmere v tržaški Cerkveni ustanovi, odnos, ki ga Cerkev ima z mestom in izzive, ki jih nova doba vsiljuje vernikom.

V vseh komisijah je bila prisotna tudi slovenska komponenta duhovnikov in vernikov. Ti so ob zaključku delovanja komisij izdelali dokument, v katerem izražajo nujno, da tako oni kot tudi italijanski del mestne verske stvarnosti, vsak po svoji poti, obliko-

jejo lasten jezik in lastno kulturo; obenem pa morajo tako eni kot drugi v bratstvu soglasno slediti geslu "enotnost v različnosti". Kljub sodelovanju z italijansko večinsko versko skupnostjo pa moramo Slovenci sami poiskati odgovore na vprašanja, ki nam jih poraja naše versko življenje in naša pastorala. To je želja tudi škofa Ravignanija.

Pri ocenjevanju prioritarnih vprašanj so bili aktivno udeleženi vsi prisotni na tridnevem srečanju, saj so z oceno od ena do pet izrazili svoje mnenje do predlaganih tem. Mladi bodo v nedeljo, 2. novembra, priredili v stolnici molitveno srečanje. Pester verski teden se bo zaključil v ponedeljek, 3. novembra, na praznik tržaškega zavetnika sv. Justa, ko bodo tudi slovensko zaključili zborovanje. Ob 10. uri bo pontifikalna maša, popoldan ob 16. uri pa bodo molitveno srečanje dopolnile sklepne ugotovitve dveletnega delovanja komisij, obenem pa bodo verniki deležni tudi škofovskega branja pisma mestu. Vse dekanije in župnije bodo po tem dočakale škofov pastoralni obisk.

Igor Gregori

Po atentatu na sedežu Informesta v Gorici Senca Rdečih brigad

Bombni atentat v središču Gorice je vznemiril goriško, deželno in sploh državno javnost. V noči med 19. in 20. oktobrom je pekleni stroj z omejenim eksplozivnim potencialom namreč eksplodiral na okenski polici centra za dokumentacijo in mednarodno sodelovanje na področju gospodarstva Informest na vogalu med oširkom Culiati in ul. Cadorna ter povzročil - k sreči - le gmatno škodo. Dan kasneje so s telefonskim klicem na milansko uradništvo najbolj razširjenega italijanskega dnevnika (*Corriere della sera*) in z dokumentom, ki so ga našli v Padovi, prevzele odgovornost nad (demonstrativnim) dejanjem Rdeče brigade. Zraven njih se prvič pojavlja pripis *Guerriglia metropolitana per la costruzione del fronte combattente antimperialista* (prev. mestna gverila za iz-

gradnjo protimperialistične borbene fronte). Odpira se torej novo poglavje v italijanskem terorizmu, ki se krepki s spajanjem različnih prevratniških enot in postaja vse bolj pozoren do italijanskega Severovzhoda.

Preiskavo vodi Protimafijska okrajna direkcija iz Trsta, ki je zaplenila v Padovi najdeni dokument s peterokrako zvezdo. O njegovi vsebini se ve malo. Čeprav so v zapisu omenjeni nekateri vidni italijanski politiki kot "razredni sovražniki", se zdi, da je način uperjen proti strateški vlogi, ki jo dežela igra pri širjenju EU proti Vzhodu, in obmejnem integracijskim procesom.

Medtem so poostriili nadzor nad t.i. občutljivimi objekti, ki bi lahko bili tarče podobnih atentatov, saj so avtorji v dokumentu najavili, da se bodo še oglasili. DD

IN MEMORIAM

Slovo od Marčelota Humarja

Skrben gospodar pospravi pridelek in se odpravi na počitek. Tako je letošnjo trgatve s svojci pospravil in se veselil svoj dobroto pridelka Marčelo Humar, uspešen gospodar in vinogradnik v Števerjanu. Za tem se je poslovil in odšel k večnemu počitku. Čeprav se mu je iztekalo 74. leto starosti, je bil še vedno dejavno ves predan svojemu poklicu in poslanstvu.

Rodil se je v Števerjanu 10. avgusta 1929 v kmečki družini na Kakencah, kot se je takrat reklo zaselku, ki mu danes pravimo Valerišče. Oče Anton, kmetovalec, in mati Felicija sta imela še troje otrok: Venerando, Ermo in Marinota. Šola je obiskoval kar na Kakencah pri učitelju Kosmini, ki je sredi predvojnega fašističnega diktature poskušal vtepati v glave malih šolarčkov nove vizije takratnih oblastnikov. Nanj to ni dosti vplivalo, ker je rasel v dobri in zavedni slovenski družini, saj je bila, posebno mati Felicija, zelo razgledana, pobožna in sposobna ženska. Bila je večša v domačem zdravstvu, šivanju in kuhanju, tako da je bila s svojo sposobnostjo in izkušenostjo vzor marsikateri gospodinjici v zaselku in vsemu Števerjanu.

Tudi takratni pokončni župnik Ciril Sedej je bil Števerjancem v oporo tako v narodnem kot seveda duhovnem življenju. Imel je zelo velik ugled in vpliv. Marčelo se je zaradi mladosti izognil hudim vojnim preizkušnjam, čeprav je bil kot mladostnik doma priča težkim vojnim časom. Vedno je bil zavzet in iznajdljiv, tako je po vojni pomagal očetu pri obnovitvi kmetije. V 50. letih je bil med prvimi, ki so z bistrostjo skušali usmeriti svoje napore v izboljšanje skromnega briškega življenja. Posvetil se je živinoreji in sadjarstvu; v tistih časih je prideloval najboljše breskve. Ker pa so furlanski trgovci dejansko izrabljali naše kmetovalce, je bil med prvimi, ki so organizirali neposredno prodajo sadja na javni tržnici v Trstu. Veliko je bilo jutranjih zor, ko se je odpravil v daljni Trst. Ni bilo lahko, vendar to je sprožilo vrsto novih pobud, ki so delno prispevale k povzdigu revnega stanja. Potem so se nakazale nove možnosti razvoja vinogradništva in vinarstva; Marčelo je med prvimi svoje

vino odgojil do take kakovosti, da ga je že okoli leta 1965 (tako po razstavih na Bukovju) prodajal ustekleničenega. To mu je postalo in ostalo poglavito veselje, poslanstvo in skrb do smrti. Skupno z bratom Marinotom sta postala uspešna vinarja, znana po vsem zahtevnem vinskem trgu. Marčelo je bil tudi vedno pozoren do družbenega, verskega in političnega življenja v Števerjanu, čeprav ni silil v ospredje in ni prevzemal formalnih dolžnosti. Kmalu po letu 1950 je bil s takratnim dekletom in poznejšo ženo Vero med obnovitelji cerkvenega in svetnega pevskega zbora, ki ga je postavil na noge Herman Srebrnič. Dolgo let je njegov globoki bas večkrat izstopal, tako da smo v cerkvi čutili, da je na koru tudi on. Čeprav se ni vtikal v vsakodnevno vaško politiko, je bil vseskozi zvest svoji demokratični usmerjenosti. Doba fašizma, medvojne strahote in raznovrstne diktature mu niso bile pogodu. Kot bister gospodar je vedel, da ti nihče ne pomaga, če sam ne ukreneš. Zato je bil pristaš demokratične politične usmeritve in je kot tak kandidiral na listi Kmečko-delavske zveze (poznejše SSK) ter bil dvakrat izvoljen v števerjanski občinski svet (l. 1961 in 1965). Tudi ko je zapustil občinski svet, je ostal pozoren na dogajanje v Števerjanu in je tiste, ki smo se udeleževali v politiki, spravel in bodril ter nam priporočal: "Fantje, naredite kaj; držite trdnost!" V svojem poslanstvu vinogradnika je torej bil uspešen in prava briška "grča", ki je dajala, morda nezavedno, poguma tudi števerjanski skupnosti, da vztraja zvesta svoji poti in tradiciji svojih prednikov.

Števerjanci ga bomo ohranili v trajnem dobrem spominu. Marjan Terpin

Ob 35-letnici neprekinjenega delovanja doberdobskega društva

Jubilejni koncert pevskega zbora Hrast

Doberdobsko kulturno delovanje je že ves povojni čas zelo pestro. K temu je v zadnjih 35 letih pomemben delež prispevalo tudi slovensko katoliško društvo Hrast. Pomembno obletnico je doberdobsko društvo proslavilo v petek, 24. oktobra, v domači cerkvi sv. Martina s celovečernim koncertom mešanega pevskega zbora, ki deluje v okviru društva.

Glavni del obhajanja pomembne obletnice je bil namenjen petju. Mešani pevski zbor je namreč že več let prvi zastavonoša društva samega. Člani društva so na pomembnem večer povabili predstavnike družbenopolitičnih in kulturnih organizacij v zamejstvu in matiči, ki so ob sklepu večera doberdobsko društvo pozdravili in mu čestitali. Doberdobsko cerkev je do zadnjega kotička napolnila številna publika, ki je prisluhnila za to priložnost posebej pripravljenemu koncertu mešanega pevskega zbora Hrast pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča. Med poslušalci sta bila tudi skladatelja Stanko Jericija in Štefan Mauri: nekaj njihovih pesmi je bilo na koncertnem sporedu. Program so oblikovale skladbe, ki jih je zbor naštudiral v obdobju 1997 - 2003 in izvedel v tekmovalnih arenah na deželni ravni v Buji (maj 2003), na vseslovenskem tekmovanju *Naša pesem* v Mariboru v letih 1997, 1999, 2000 in 2003, na italijanskih državnih revijah *Città di Vittorio Veneto* (1998) in *Guido d'Arezzo* (2003) in na mednarodnem tekmovanju C. A. Seghizzi (2001). Na sporedu so bile sakralne skladbe iz svetovne zborovske zakladnice, kompozicije s prosvetno vsebino in koncertne priredbe ljudskih motivov. Doberdobski zbor je precejšnjo pozornost posvetil delom primorskih zamejskih skladateljev in

se ob tem spomnil 75-letnice goriškega skladatelja Stanka Jericija, s katerim doberdobski pevci že več let uspešno sodelujejo. Koncert je povezovala nekdanja pevka doberdobskega zbora Vida Valenčič.

Večer je odprl dvanajstglasni Gallusov motet *Alleluia Cantate domino canticum novum*. V okvir doberdobskega večera je nato zbor nanesel romantično potezo s čopičem nemške glasbene zakladnice: poslušalci so najprej prisluhnil Mendelssohnovi stvaritvi *Psalm 43*, nato še Brucknerjevi skladbi *Graduale*. Iz furlanske

tradicije so doberdobski pevci predstavili skladatelja Albina Perosa z njegovo uglasbeno molitvijo *Ave Maria*. Skladbe slovenskih avtorjev je uvedel *Pater noster* Tržačana Pavleta Merkuja. Prvi del koncerta so Doberdobski sklenili z glasbenim poklonom skladatelju Stanku Jericiju. Izvedli so dve njegovi skladbi, *Tebi gospod in Maria mater gratiae*. Drugi del večera je MePZ Hrast odprl z Lebičevim skladbo *Tihi gaj*, obvezno pesmijo revije *Naša pesem* iz leta 1997, ko je zbor prvič nastopil na tem tekmovanju. Sledil je Lajovičev Pom-

ladni spev in Maurijeva *Balada*. Z Vrabčevim *Rdečim zatonom* se je sklenil krog umetnih polifonskih skladb. Večer se je zaključil z dvema Zanetovichevima beneškima ljudskima priredbama za ženski zbor (*Castito in Koleda*) ter Lebičevim koroško *Visoki rej*. Ob navdušenem ploskanju publike so pevci izvedli še nekaj pesmi izven programa, od poslušalcev pa so se poslovili s Merkujevo priredbo beneške *Injen čeva iti gna*, ki so jo zapeli skupaj z vsemi bivšimi pevci. AČ

S I. STRANI

Radost in...

Harmonikar in pomožni dirigent mešanega pevskega zbora Hrast Mirko Ferlan je nato podaril prisotnim zlahčen glasbeni utrinek. Tuta je o brošuri - ki sta jo uredila Andrej Černič in Majda Gergolet, izvorno in živahno oblikoval pa Mauro Sabadini - povedal, da predstavlja bogat prispevek k poznavanju družbene in kulturne preteklosti v Doberdobi, kjer zametki prvega slovenskega cerkvenega zbora segajo v leto 1848. Zlasti po drugi vojni se je prosvetno življenje na vasi močno razvilo in privedlo do formalizacije društva sredi oktobra 1968. To so bila leta, ko se je že razvejano delovanje po zaslugi zagriženih navdušencev, ki so kovali vedno nove pobude, vse bolj razvijalo. Veliko so kot gonilne sile naredili župniki, pa tudi posamezni predsedniki in člani. V knjigi je ogromno podatkov, je povedal Tuta, ki smotno in v lepi slovenščini pripovedujejo zgodbo žive in ustvarjalne skupnosti. Mešani zbor ima s svojimi zavidljivimi uspehi res levji delež, Hrast skozi desetletja pa je pomenil in pomeni

FOTO DPD

tudi mladinski in otroški zbor, dramsko poustvarjalnost, glasbeno šolstvo, športno udeleževanje, mladinske krožke, družabne trenutke in razne tečaje, skratka "povezovalne družbene trenutke". Špica delovanja je mešani zbor, ki ga od leta 1985 vodi Hilarij Lavrenčič. "Ker je programiral razvoj ustvarjalnosti in s svojo kakovostjo privabil številne mlade, uspehi niso izostali... Ko zbor nastopa," je še povedal Tuta, "so njegovi pevci vedno nasmejani, polni radosti in življenjskosti, kar je še pomembnejše od priznanj." Jubilej doberdobskega dru-

štva je za ZSKP pozdravil Damjan Paulin in povedal, da se "s Hrastom kot našo pokončno in krepko zastavo ponosamo v širšem prostoru". Župan Lavrenčič je izrekel društvu čestitke občinske uprave in dodal: "Kakovost vas postavlja na višjo raven." Da bi še naprej bogatili naš prostor z lepim petjem, je društvu zaželela Francka Zgavec. Čestitke sta prinesla še predsednik društva Štandrež Marko Brajnik in pokrajinski predsednik SSO Janez Povše, ki je dodal: "Ste izjemen primer, kako se z ljubiteljsko dejavnostjo doseže izjemna kvaliteta."

Pastirski obisk nadškofa msgr. Dina De Antonija

Srečanje s Števerjanci in Jazbinci

FOTO DPD

V ponedeljek, 20. oktobra, se je v dopoldanskih in popoldanskih urah nadškof posvetil obisku bolnikov in ostarelih. Posameznikom se je približal z besedo in molitvijo. Proti večeru se je v občinski hiši srečal

z županom, občinskima odbornikoma in svetovalci. Po maši se je v veliki dvorani Sedejevega doma srečal z vinogradniki, kmeti in zaposlenimi v drugih dejavnostih. Pohvalil je kmete in na splošno vse de-

lavce, ker so v zadnjih 50 letih spremenili lice Števerjana.

Torek, 21. t.m., je bil posvečen obisku osnovnošolcev in malčkov iz vrtca. Sam nadškof ima zelo rad otroke, njihovo razposajenost in prepro-

stost. Zjutraj se je srečal tudi z orožniki in finančnimi stražniki iz Števerjana in Jazbin. V večernih urah se je srečal s predstavniki in člani Kulturnega društva Briški grič na Bukovju, kjer ga je sprejela predsednica društva Maja Humar in mu orisala delovanje društva. Z recitalom so mladi škofu predstavili briškega pesnika Alojza Gradnika. V prostorih društva si je ogledal razstavo starega kmečkega orodja. Poleg tega pa je sprejel tudi Lovsko družino iz Števerjana in z Jazbin in se na kratko pogovoril tudi z njimi.

V sredo, 22. t.m. zvečer, se je nadškof najprej posvetil upokojujencem. Tem je svetoval, naj se ne zaprejo vase in naj se ne ozirajo na preteklost. Podčrtal je tudi pomen molitve. Nato se je srečal s člani društva F. B. Sedej. Kot dobrodošlico pa so mu pevci MePZ zapeli dve pesmi. Nadškof se je začudil ob številnem sestavu domačega zbora, se posebeno pa zato, ker ga sestavljajo izključno Števerjanci.

SCGV Emil Komel / Prvo Srečanje z glasbo 2003 - 2004

Mladinski orkester navdušil

Novo sezono Srečanj z glasbo, ki jih SCGV Emil Komel pripravlja v sodelovanju s KC Lojze Bratuž in Združenjem cerkvenih pevskih zborov, so v nedeljo, 19. oktobra, otvorili mladi glasbeniki Mednarodnega mladinskega orkestra Alpe Jadran. Zamisel, da bi otvoritveni koncert pripadal prav orkestru, ki ga že nekaj let uspešno vodi Luigi Pistore, je smiselni povzetek celotnih stremiljenj goriškega festivala. Že vsa leta sta namreč v ospredju dve odločilni usmeritvi: prva, da promovira mlade, manj izkušene glasbenike, druga, da skuša v praksi udeležiti sožitje različnih kultur Goriške in tudi širše. Slednje z drugimi besedami pomeni, da Srečanja z glasbo niso zgolj bežni stiki in kratkospne povezave, temveč so resnično in v tovrstno sodelovanje, katerega rezultati so slišni in vidni skoraj na vsakem koncertu; vzdušje sožitja in prijateljstva se tke tako med poslušalci kot tudi med glasbeniki. V tem spravljenem in obetavnem duhu je bil za prvo dejanje letošnjega niza koncertov - mimogrede, do aprila 2004 se jih bo zvrstilo kar 13 -

FOTO: BUMBAGA

izbran Avditorij furlanske kulture, kjer se je zbralo lepo število obiskovalcev. Luigi Pistore je dirigent brez teatralnih gibov. Pravzaprav je v tem pogledu naravnost skop in orkester, ki je po številu glasbenikov komorne narave, vodi s komaj zaznavnimi mahi. Seveda gledano s sedeža v dvorani, toda glasbeniki mu kljub temu sledijo brez težav, še celo več, zdi se, da jih uspe prav z mirno in zanesljivo dirigentsko tehniko pripraviti do ubranega in skladnega muziciranja. Pri obeh Mozartih (*Divertimento št. 3 v F-duru, K138* in *Divertimento št. 11 v D-duru, K251*) je nemara prav

zaradi dirigentove mirnosti umanjala tista iskrica "otožno lahko vedrine", ki značilno krasi mojstrove glasbene naravo; mogoče bi zatrepetala v prostoru z večjo dinamično amplitudo, ali pa vsaj z večjim kontrastiranjem med stavki. Kljub tej komajda omembe vredni "slabosti" pa je skladatelj v obeh skladbah pred poslušalci zaživel kot najčistejša in najsvetlejša glasbena duša, kar jih je kdajkoli bivalo. Njegov predhodnik in celo vzornik Haydn, ki je vse skupaj "zakuhal" in si "izmislil" instrumentalno glasbo, mu ne seže niti do kolen. Njegov violinski koncert so

glasbeniki sicer izvedli z veliko angažiranostjo in kreativno domišljije, blestela pa je predvsem solistka, mlada violinistka Katharina Engelbrecht z Dunaja. Virtuozno uglašen talent, bi jo lahko označili, saj kljub rosnim letom brez vidnih težav izvaja najtežje parte. Da pa ne gre zgolj za spretnost in "rokohitrstvo", nam je dokazala tudi z občuteno interpretacijo. Svoj lepi ustvarjalni trenutek sta na koncertu doživela tudi oboist Enrico Calcagni, ki je odlično izvedel Ferlendisov *Koncert za oboo, rogove in godalni orkester*, ter violončelistka Marumo Sasaki, ki je poustvarila Paganinijeve *Variacije na eni struni na Mojzesovo temo G. Rossinija*. Japonska glasbenica, ki že od četrtega leta starosti živi v Italiji, ima sicer zavidljivo tehniko, manj zanesljiva pa je njena intonacija, ki včasih "po šolsko" odstopa od pričakovane. Z Mozartom so glasbeniki redni del koncerta začeli in sklenili, z njim pa se zaključile glasbe, ki jo šele naslednja obdobja "presečejo" in dopolnijo za vdorom literarnih, slikarskih, pa tudi filozofskih vsebin.

Jože Štucin

Mednarodno klavirsko tekmovanje

V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž poteka že ves teden 3. Mednarodno klavirsko tekmovanje Citta' di Gorizia in 3. Mednarodno tekmovanje v klavirski interpretaciji za nagrado Giuliano Pecar. Na tekmovanju sodelujejo pianisti iz štirinajstih različnih držav. Komisiji predseduje znani glasbenik Marcello Abbado, člani pa so Sijavuš Gadžijev, Vincenzo Bolzani, Marian Lapsanski in Sandor Falvai. Podelitev nagrad in koncert zmagovalcev bosta v soboto, 1. novembra, ob 20. uri v gledališču Verdi v Gorici. Vstop je prost.

Jesensko praznovanje v Štmaru

Štmarci in drugi številni udeleženci so izkoristili lep jesenski dan in se v nedeljo, 26. oktobra, povzpeli na vrh Sabotina. Pri cerkvi sv. Valentina so imeli mašo, ki jo je daroval župnik Vojko Makuc, nakar so se na društvenem sedežu v prostorih bivše osnovne šole zadržali v prijetni družabnosti. Že dan prej pa je društvo Sabotin priredilo lep kulturni večer, na katerega je povabilo ustvarjalca Franca Maura iz Krmina, ki je razstavljal svoja dovršena dela v bakru; med temi izstopajo nabožni motivi in prizori iz življenja v naravi. O umetniku in njegovem ustvarjalnem svetu je spregovoril predsednik društva Jordan Figelj. Večer je začel domači moški zbor pod vodstvom Nadje Kovc, nadaljevala pa ga je vokalno-instrumentalna skupina Zali Rovt iz Tržiča pri Kranju. S to skupino, ki jo vodi Stane Grum, so namreč Štmarci pred časom navezali plodne stike, ko so nastopili v Tržiču. Prireditev so obogatili tudi štmarški mladinci, ki so se v režiji Irene Ferlat predstavili z recitacijami. Udeležence večera in nastopajoče je pozdravil predsednik krajevne skupnosti Lovrenc Persoglia.

Moška pevska skupina Akord v Bocnu

V petek, 17. oktobra, je moška pevska skupna Akord iz Podgore nastopila kot gost na 31. reviji goriških zborov v Bocnu. Večer je brezhitno organiziral tamkajšnji zbor Laurino v prestižni dvorani J. Haydn, ki je tudi oblikoval prvi del večera s spletom desetih alpskih pesmi, v glavnem priredb Alessandra Pigarellija na narodne motive. Zbor je požel obilen in navdušen sprejem občinstva, ki je zahtevalo tudi številne dodatke. V drugem delu so se predstavili Akordovci, tokrat v oktetovski zasedbi, pod vodstvom dr. Mirka Spazzapana. Program je obsegal deset slovenskih narodnih pesmi, ki ga je zaokroženo in smiselno povezovalo besedilo Sabine Antoni. Številna in topla publika je naše pevce obdarila s toplim odobravanjem; desetim pesmim so Akordovci morali dodati še pet motivov na izrecno zahtevo občinstva. Tudi tokrat so se torej pevci iz Podgore predstavili kot odlični ambasadorji slovenske pesmi na tujem.

Marko Brajnik predsednik PD Štandrez

Novoizvoljeni odbor prosvetnega društva Štandrez je na svoji prvi seji izvolil nov izvršni odbor, ki mu predseduje Marko Brajnik. Odbor je izdelal načrt do konca leta, ki predvideva razne prireditve v domačem kraju, nastope mešanega pevskega zbora in društvene dramske skupine.

Goriški vrtljak

Nenavadna pevska vaja, nežna pravljica in čudežni prijatelji

Goriški vrtljak, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž ob strokovni pomoči Primorskega dramskega gledališča, sodelovanju goriškega Kulturnega doma in Slovenskega stalnega gledališča ter finančni podpori fundacije Cassa di Risparmio iz Gorice in seveda ob privoljenju profesorskih in učiteljskih zborov, ki ga vključujejo v letni učni načrt, bo šesto leto s svojimi dramskimi in drugimi odskimi ponodbami, od jeseni do pomladi, spremljal, bogatil in dopolnjeval šolsko življenje naših velikih in malih šolarjev iz goriškega in doberdobskega ravateljstva ter učencev iz špetske dvojezične šole. Da bi se še bolj približal in zadostil potrebam naših najmlajših, se je za letošnje šolsko leto Polžkov abonma razdvojil v abonma Velikega Polžka za drugo, tretje, četrto- in petošolce in v Mali Polžkov abonma za malčke iz vrtcev - v glavnem zadnjih letnikov - in za prvošolčke.

Prvič se je v letošnji sezoni zasakal za težko ustrežljive srednješolce, in sicer 16. t.m. Najstniki so v Kulturnem domu spremljali "glasbeno bufonijo v enem dejanju, zgodbo iz kroparskega tenorizma", *Čudež v Kropi*, v originalu *La leçon de chant electromagnétique* Jacquesa Offenbacha po libretu Ernesta Bourgeta, v slovenskem prevodu in priredbi Jožeta Humerja ter izvedbi Slovenskega komornega glasbenega gledališča. Štirje pevci in ena pevska so ob režijskim vodstvu Henrika Neubauerja

in ob klavirski spremljavi Jelen Boljubaš v humornem ključu zapeli in odigrali, kako se je znani italijanski maestro Benvenuto Toccato hvalil, da zmore s svojo elektromagnetno metodo vsakogar narediti za opernega pevca. Poslušalci so nekatere delčke spremljali z ritmičnim ploskanjem, kar je bilo dokaz, da je bil kratak prikaz, vsaj ljubiteljem petja, všeč.

Najmlajši gledalci, obiskovalci vrtcev in prvošolčki, so z dvema ponovitvama prišli na svoj račun 17. t.m., ko so jim trije igralci Lutkovnega gledališča Jože Pengov Ljubljana z ljubkimi lutkami in jasnim podajanjem prikazali nežno pravljico F. Levstika *Kdo je Vitku napravil srajčico*. Žal so pri drugi ponovitvi praznično vzdušje prvega stika z Goriškim vrtljakom skalili nepredvideni zapleti z avtobusnimi prevozi, zaradi česar so bili nekateri otroci prikrajšani za predstavo. Organizatorji GV se za neljubi zapletljaj opravičujejo in zagotavljajo, da se to v prihodnje ne bo več zgodilo.

Učenci od drugega do petega razreda osnovne šole pa so prvo srečanje z Goriškim vrtljakom doživeli 23. t.m., ko je v KC Lojze Bratuž prišlo v goste Lutkovno gledališče Maribor. Z običajno spretnostjo in občutljivostjo do otroške duše in njenih skritih sanj sta dva njegova člana prikazala pravljico igrice Trije čudežni prijatelji, ki jo je spisal in zrežiral Pavel Polak.

Iva Koršič

ZA POPLAVLJENCE V KANALSKI DOLINI

Goriške kulturne in druge ustanove pozivajo k zbiranju sredstev v pomoč prizadetim v Kanalski dolini!

PRISPEVALI SO: župnija Sovodnje ob Soči 720,00 €.

OBVESTILA

ZSKP BO 1.11. položila venec ob spomeniku žrtev taborišča v Gonarsu.

PD ŠTANDREŽ bo 1.11. položilo venec ob spominski plošči na vojne žrtve na pročelju župnijske dvorane A. Gregorčič ob 9.15.

OBČINSKA UPRAVA iz Števerjana sporoča, da se bo 1. novembra poklonila žrtvam druge svetovne vojne pred spomenikom padlim v Števerjanu ob 10.30, na Jazbinah pa ob 12. uri.

OBRED UMESTITVE novega duhovnega vodje, p. Mirka Pelicona, pastoralnega središča pri sv. Ivanu v Gorici bo 1. novembra ob 10. uri v cerkvi sv. Ivana.

DRUŠTVI JADRO in Tržič ter ženski zbor imajo mašo za vse rajne v torek, 4.11., ob 19. uri v cerkvi sv. Nikolaja v Tržiču.

ACM - Gorica vabi k maši za vse svoje pokojne člane v ponedeljek, 3. novembra, ob 16.30 v Zavod sv. Družine.

PD ŠTANDREŽ prireja v soboto, 8. novembra, tradicionalno martinovanje, ki bo ob 20. uri v spodnjih prostorih župnijskega

doma Anton Gregorčič.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestel v četrtek, 6. novembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

VPONEDELJEK, 3. novembra, bo ob 17. uri prva letošnja otroška urica v Feiglovi knjižnici. Barbara Rustja bo pripovedovala pravljico *Bela muca*.

RAZSTAVA OIJ Andreja Kosiča v Kulturnem centru Lojze Bratuž bo odprta do 22. novembra med prireditvami.

DAROVI

ZA CERKEV na Peči: Albin Covi namesto cvetja na grob Ivana Peteanija 30,00; Julijan z družino in sorodniki v spomin na mamo Ano Cotič ob 10. obl. smrti 20,00 €.

ZA CERKEV v Gabrjah: Danila Žerjal Levstik za cvetje 30,00 €.

ČESTITKE

Možu, očetu in nonotu Martinu Krannerju voščijo za 85. rojstni dan žena Cirila, otroci Marjan, Marko in Marjeta ter vnuki vse najboljše, zdravja in mnogo zadovoljstva. Še na mnogo leta!

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO

Gorica, 1. maj 2004 - Evropska obzorja in naš prostor

Janez Povše

VLOGA KULTURE V LUČI ZDRUŽENEGA GORIŠKEGA PROSTORA

(v slovenščini)

Torek, 4. novembra 2003, ob 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž, komorna dvorana Drevored 20. septembra 85 - Gorica

SKLAD DORČE SARDOČ in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA vabita na PODELITEV ŠTIPENDIJ SKLADA DORČE SARDOČ

in na PREDSTAVITEV KNJIGE

Albina Sirka

ŽIVLJENJE NA NITKI

Prigode trdoživega Brica po prvi in drugi svetovni vojni

O knjigi bo spregovoril prof. Jože Pirjevec Četrtek, 6. novembra 2003, ob 18.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85 - Gorica

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VGOJO EMIL KOMEL v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ in z ZDRUŽENJEM CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Srečanje z glasbo 2003/2004

G. Verdi

REKVIEM

ZA SOLISTE, ZBOR IN ORKESTER

Anne Williams King-sopran, Mirjam Kalin-alt,

Mihai Zamfir-tenor, Krzysztof Klorek-bas

Simfonični orkester RTV Slovenija

APZ Tone Tomšič, Ljubljanski madrigalisti,

Domžalski komorni zbor

Marko Munih, dirigent

Gledališče Verdi v Gorici

Nedelja, 9. novembra 2003, ob 17.30

REZERVACIJA VSTOPNIC IN ABONMAJI na sedežu SCGV Emil Komel, Drevored 20. septembra 85, telefon in fax 0481/532163, E-mail: scgvkomel@tin.it

Primorski kulturni dnevi na Koroškem

Na poti vse tesnejšega sodelovanja

V torek, 21. t.m., so se na Koroškem začeli t.i. Primorski dnevi, kakor poznamo gostovanje primorskih rojakov pri svojih bratih na Koroškem. Primorski dnevi na Koroškem so odličan pregled kulturnega bogastva delovanja Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, ki Koroške dneve pri nas in Primorske dneve na Ko-

Paljk. Za zlahen večer je poskrbela kitaristka centra Emil Komel Martina Gereon, ki je doživeto zaigrala na kitari. Rektor doma duhovnosti Sodalitas dr. Jože Kopeinig je kulturno prireditve označil kot zgled dobrega sodelovanja med Primorci in Korošci.

V petek, 24. oktobra, pa so se v okviru Primorskih dnevov na Koroškem zvrstile kar tri

V popoldanskih urah pa so se sestali v Bilčovsu tudi predstavniki deželnih vodstev Enotne liste, stranke Slovenska skupnost, Sveta slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev.

Na srečanju, ki so se ga udeležili za Enotno listo Vladimir Smrtnik, za stranko Slovensko skupnost deželni predsednik dr. Drago Štoka in dr. Raško Dolhar, Svet slovenskih organizacij sta predstavljala Marij Maver in dr. Damjan Paulin, Narodni svet koroških Slovencev pa je predstavljala predsednik Jože Wakounig. Udeleženci srečanja so podrobno predstavili specifično situacijo obeh slovenskih narodnih skupnosti v Italiji in Avstriji. Sprememba volilnega zakona, ki naj bi končno omogočala neposredno prisotnost stranke slovenske narodne skupnosti v deželnem svetu FJK kot tudi prizadevanja za razvoj slovenske narodne skupnosti na vseh ravneh javnega življenja, so teme, za katere se zavzemajo omenjene kulturnopolitične organizacije slovenske narodne skupnosti v Italiji in Avstriji. Spregovorili so tudi o vlogi manjšinskih medijev in se zavzeli za široko ter demokratično pluralnost tudi na tem področju. Na sestanku je prišla tudi do izraza velika zaskrbljenost zaradi cepljenja sil in delitve na različne organizacije, ki vsaki narodni manjšini gotovo škodujejo. Soglasno so tudi menili, da je treba dobiti ustrezno in primerno obliko za predstavniki organ, ki bi predstavljal manjšino tako v Avstriji kot v Italiji. Prisotni so se zato domenili, da bo v kratkem spet prišlo do podob-

prirejitve. Dopoldne so pred številno publiko v Tischlerjevi dvorani v Celovcu dr. Damjan Paulin, prof. Marija Češcut in Marko Tavčar za Goriško Mohorjevo družbo, dr. Raško Dolhar za Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček ter Marij Maver za založbo Mladika predstavili najnovejšo knjižno bero omenjenih slovenskih založb v Italiji (na sliki desno). V zanimivi strokovni razpravi, ki je sledila predstavitvi, je prišlo do izraza dejstvo, da se bo z vključitvijo Slovenije v Evropsko unijo odprle ne nazadnje tudi slovenskim založbam v zamejstvu nove priložnosti, da seznanijo slovensko javnost z lastno produkcijo.

FOTO DP

roškem v sodelovanju s Krščansko kulturno zvezo s Koroškega tudi skupaj prirejajo.

Letos so bili Primorski dnevi že dvajseti po vrsti, kar kaže na že utečeno sodelovanje, ki mu v našem prostoru ni primere, na kar sta opozorila na prvem dnevu letošnje prireditve tudi predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete dr. Damijan Paulin in predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer, ko sta v domu duhovnosti v Tinjah na Koroškem prisostvovala odprtju likovne razstave goriškega slikarja Andreja Kosiča (na sliki levo), čigar akvarele in življenjsko pot je na lepem večeru predstavil naš urednik Jurij

FOTO DP

negi sestanka na Primorskem, na katerem bodo proučili možnosti skupnega nastopanja, tako na strankarsko-političnem področju kot tudi na ravni skupnega nastopa pri stikih s političnimi predstavniki Republike Slovenije.

V večernih urah pa so se v kulturnem domu v St. Primožu srečali gojenci slovenskih glasbenih šol. Priredili so skupni koncert, na katerem so nastopili učenci slovenske glasbene šole na Koroškem, glasbenega centra Emil Komel iz Gorice ter učenci Glasbene matice iz Trsta. Pozdravni nagovor je imel predsednik slovenske glasbene šole na Koroškem mag. Božo Hartman, tajnik KKZ Nužej Tolmajer pa je spregovoril o pomenu srečanj med Primorci in Korošci.

V nedeljo, 26. oktobra, se je v farni dvorani v Selah predstavila Mladinska skupina PD Štandrež s Fojevo komedijo

FOTO DP

Z 10. STRANI

Srečanje s...

V imenu društva ga je pozdravil predsednik Mihael Corsi in mu predstavil razvejavno dejavnost prosvete. Nadškof je poudaril, naj se vsi člani društva zavedajo pomena svojih korenin in naj še naprej gojijo domačo pesem in kulturo.

V četrtek, 23. t.m., se je nadškof mudil na Jazbinah, kjer je popoldne obiskal pokopališče. Po maši v cerkvi Marije Pomočnice se je srečal z vernim občestvom. Nadškof je podčrtal važnost gojenja krščanstva v družini.

V petek, 24. t.m., se je pred mašo srečal s starši in otroki, ki še ne hodijo v vrtec oz. obiskujejo šole izven vasi. V večernih urah pa je sprejel starše birmancev ter lanskih in letošnjih prvoobhajancev.

V soboto, 25. t.m., popoldne je obiskal števerjansko pokopališče. Zatem se je srečal z birmanci in lanskimi prvoobhajanci. Po maši je bilo v veliki dvorani Sedejevega doma srečanje za Župnijski pastoralni svet in Župnijski gospodarski svet ter za skupino žena in deklet, ki skrbijo za lepoto hiše božje. Naj omenimo, da je v soboto popoldne mladina, ki se zbira v Mladinskem krožku društva Sedej, izdelala slavolok z napisom *Ecce sacerdos magnus*, ki ga je postavila na pročelje cerkve.

V nedeljo je v župnijski cerkvi sv. Florijana v Števerjanu prejelo zakrament sv. birmine trinajst mladih fantov in deklet. Zatem je pri maši v podružnični cerkvi na Jazbinah sledil krst dveh otrok iz domačje župnije.

K nadškofovemu obisku Števerjana in Jazbin se bomo še vrnil.

GLOSA JURIJ PALJK

O fovču

Spet bom uporabil Slovar slovenskega jezika, da bom povedal, kaj je fovč, pa čeprav vem, da velika večina naših bralcev ve, kaj je "nož z zakrivljenim rezilom, zlasti za obrezovanje trt", kot o fovču lepo pove naš slovar, ki še doda, da izhaja beseda fovč iz zahodnega predela Slovenije, se pravi: iz naših krajev.

Velika večina ljudi, ki smo se rodili na kmetih in smo danes srednjih let, ve, da so naši stari očetje in seveda tudi očetje imeli v žepu delovnih hlač poleg obveznega robca tudi fovč. Ne morem si priklicati v spomin rajnega starega očeta, ne da bi pri tem pomislil tudi na fovč, ki ga je imel vedno v žepu, in tudi očeta ne, ki ga ima še danes vedno pri sebi, ko gre na stara leta v vinograd ali pa na njivo mami po radič in solato, a največkrat tudi ob nedeljah, ko gre k maši.

Fovč ni bil samo "nož z zakrivljenim rezilom", ki je našim prednikom služil za obrezovanje trt, bil je pravo orodje, ki so ga sicer res prvenstveno rabili za rezanje in

obrezovanje, a je kmet s fovčem rezal v vinogradu tudi hlebec kruha, si pomagal z njim, da je pritrjeval žico na kole, fovč je lahko bil tudi izvijač in še kaj. Na vsaki vasi so pri nas povsod pripovedovali zgodbe o fovčih, ki so včasih postali tudi orožje, včasih tudi smrtno orožje.

Otroci smo na kmetih vedeli, da nam starši zaupajo šele takrat, ko so nam na sejm kupili prvi fovček, navadno je bil majhen, cenjen, z lesenim ročajem in tak, da se ga ni dalo zapreti. Tata nam je seveda povedal, da ga bomo lahko rabili samo v njegovi prisotnosti, da je fovč nevaren, ker se lahko urežemo, in je tudi pokazal, kako se z njim lahko reže, vedno tako, da smo z rezilom fovča potegnili stran od telesa. Tata je seveda smel rabiti fovč tudi tako, da je rezal proti sebi, ker je to znal in večkrat smo seveda na skrivaj tudi sami tako poskušali in se, jasno, urežali. Takrat je navadno mama zagnala vik in krik, češ: "Kaj si mu dal fovč, ko pa je nevaren, saj vidiš, da je še pre-

majhen!" Na našo veliko žalost je takrat fovček končal v očetovih žuljavih rokah, izgubil za nekaj časa nekam visoko v omaro, do koder nismo segli, čudežno pa se je ponovno pojavil tik pred "bendimo", trgatvijo, ko nam ga je otrokom oče ponovno zaupal. Seveda je obvezno še povedal, da je nevaren.

V očetovih rokah je bil fovč nekaj čudovitega, saj je oče znal z njim narediti stvari, ki jih danes ne dela nihče več otrokom. Znal je urezati vejo vrbe, na pomlad je bilo ob reki Vipavi, s fovčem je nekajkrat potegnil, očistil je vejice, v rokah nekaj časa držal palico sočne vrbe, nastala je piščalka neverjetne lepote. S fovčem je odrezal kos vrbe, "beke" ali "bake", jo postavil v kot hiše kot opomin, da moramo mamu ubogati. S fovčem je naredil še marsikaj, saj je imel fovč vedno pri roki.

Nonoti so pripovedovali zgodbe, kako so Furlani najboljše fovče prodajali na sej-

mu in pred božjepotnimi cerkvami ob velikih cerkvenih praznikih; že kot otrok sem vedel, da jih najboljše delajo v Maniagu, za katerega se mi je zdelo, da je neznansko daleč. Furlanija je bila strašno daleč, zanj smo otroci vedeli samo zato, ker so starejši govorili: "Jutri bo lepo vreme, ker je v Furlaniji že jasno." Če pa je bilo v Furlaniji na večer temno, so možje na vasi zaskrbljeni gledali v nebo in večer so nam povedali, da "bo deževalo in bomo zato jutraj takoj šli pograbit še neprav posušeno seno, če seveda ne bo deževalo že prej."

Tudi zato ni čudno, da sem očetju takoj, ko sem prišel v Furlanijo, kupil dober fovč, tistega iz Maniaga, tistega, ki se lepo zapre in se zato lahko

in ne v zadnjem žepu, kot se nosi fovč, ki se ga ne more zapreti. Tudi zato se nisem čudil, ko sem, niti nisem vedel, zakaj sem to storil, a sem, kupil še nekaj fovčev očetju.

Seveda se nisem čudil, ko je oče letos poleti potegnil na Sinjem vrhu, kamor smo odšli z malim Lukom k prijazni družini Hieronima Vidmarja na likovno delavnico, iz prazničnih hlač zaprt fovč in ga dal svojemu vnuku oz. mojemu sinu v roke: "Na, Luka, boš imel fovč!" Odveč je pisanje, da je Luka takoj uporabil fovč kot pištolo, ker mu ga nisem pustil odpreti. Kot mi je bilo seveda žal, da ga je mali Luka doma skozi ozko špranjo čez dva dni vrgel v globok jašek javne kanalizacije in mi preprosto povedal: "Je padel v tombin, vzemi ga ven." Še danes ga nisem vzel, ker je jašek preglobok in pokrov pretežek, sem mu pa zato kupil nov fovč, seveda na sejm, ki jih je, hvala Bogu, v Furlaniji še nekaj.

In sem imel tudi srečo, da je bil dr. Drago Legiša, ki je bil moj učitelj in šef, doma s kmetov in je zato večkrat rekel o nekom, ki je izgubljal čas po nepotrebnem: "Kam je šel? Kaj je šel iskat fovč, da ga ni toliko časa?" Tako je fovč vedno ostal v moji zavesti, pa

čeprav ga ne rabim že desetletja, če sem ga sploh kdaj resnično rabil.

Pred kratkim sem šel s sodelavkami Natašo, Majdo in Franko opoldan na pizzo k Rdeči hiši, kjer je ob četrtek sejem. Nataša me je takoj, ko sem parkiral, pogledala in rekla: "Ne, ne bomo šli gledat, kaj prodajajo!"

"Boš pa ja pustila, da pride socialistični otrok spet iz mene na dan, ali ne?" sem odvrnil in smo šli gledat stojnice.

Pri prodajalcu nožev in fovčev iz Veneta sem se ustavil in kupil lep žepni fovč. Ko mi ga je dajal, mi je naročil, naj ga ne dajem otrokom v roke, ker je vzmet mehka in ga zato lahko tudi otrok odpre.

"Ne bom ga!" sem rekel.

Potem sem ga nosil nekaj dni v žepu, se pred dnevi končno zadel samemu sebi smešen in sem ga dal v torbo k nalivnim peresom. Lepo spadajo skupaj: fovč in nalivna peresa.

To, da je torba zato še malce težja, je seveda postranskega pomena.

paljk@noviglas.it

Težave zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla zaradi suma zlorabe uradnega položaja

Državni proračun za leto 2004 prvič po modelu in merilih EU

Javier Solana pripravljen pomagati pri reševanju slovensko-hrvaškega spora o meji na morju

Politična kronika v Sloveniji je bila tudi v preteklih dneh polna najrazličnejših dogodkov, ki pa imajo nekatera skupna obeležja. Njihovo izhodišče so namreč zaostajanje gospodarske rasti in neuspešen boj z inflacijo, pričakovane poročila o napredku Slovenije v procesu vključevanja v EU, ki bo objavljeno 5. novembra, ter politične in psihološke priprave na vstop v povezavo, 1. maja leta 2004.

Pomembnost in aktualnost sedanjega obdobja, ko bo država kmalu polnopravno vstopila v evropsko integracijo (skoraj hkrati pa tudi v zvezo NATO), je premier Anton Rop med parlamentarno razpravo o predlogih proračunov za prihodnje dve leti ponazoril z opozorilom, "da moramo čas, ki Sloveniji še ostaja do vključitve v EU, izkoristiti kar najbolje. Bolj kot ga bomo izkoristili, lažje in z manj pretresi bomo postali del evropske povezave."

Predloga proračunov za leti 2004 in 2005 sta izdelana po modelu in merilih EU, upoštevata pa seveda javnofinančni primanjkljaj in primanjkljaj v državnem proračunu. Oba se večata zaradi nižje gospodarske rasti v Sloveniji, kar naj bi bila predvsem posledica krize v gospodarstvih in tržiščih držav, v katere Slovenija največ izvažata. Vladni urad za makroekonomske raziskave je oceno gospodarske rasti v

tem letu znižal s 3,1 na 2,6 odstotka, oceno letošnje inflacije pa zvišal s 5,1 na 5,5 odstotka.

Proračuna za prihodnje dve leti bosta evropsko "naravnana" tudi zato, ker bo Slovenija začela izplačevati prispevke v proračun EU. V letu 2004 bo vplačala 45 milijard tolarjev,

leto pozneje pa 76,3 milijard tolarjev. Iz evropskega proračuna in skladov bo Slovenija dobila več, leta 2004 predvidoma 80 milijard tolarjev, leta 2005 pa 101,5 milijarde. Toda velik del sredstev iz proračunov in skladov EU bomo lahko dobili samo v primeru, če bomo imeli programe in v Bruslju predhodno potrjene načrte vlaganj.

V Sloveniji bodo kmalu izvedli imenovanja novih visokih državnih uslužbencev, kandidati pa bodo seveda določile stranke. Najbolj sporna osebnost je postal, tako vsaj trdijo javna občila, Mitja Deisinger, predsednik Vrhovnega sodišča. Pravosodni minister Ivan Bizjak predlaga, naj bi mu podelili nov mandat za naslednjih šest let, pri čemer Deisingerjevo kandidaturo brez pridržkov podpira tudi SLS. Večina drugih političnih strank pa meni,

da je predsednik Vrhovnega sodišča soodgovoren za slabe razmere v pravosodju, ki se kažejo zlasti v velikem številu sodnih zaostankov, na kar Slovenijo pogosto opozarja tudi Evropska komisija (vlada). Zaradi tega naj Mitja Deisinger ne bi bil ponovno izvoljen na položaj predsednika Vrhovnega sodišča. Kaže, da je zelo privlačen in mamljiv tudi položaj generalnega direktorja policije. Za to mesto se je prijavilo

kar 20 kandidatov, ki vsi izpolnjujejo razpisne pogoje. Med njimi je tudi nekdanja poslanka SNS Polonca Dobrajc.

V prejšnjih dneh se je v središču nove afeze znašel zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Osumljen je namreč zlorabe uradnega položaja, ker naj bi sklenil pogodbo o finančnem prispevku zunanje ministrstva pravni fakulteti in diplomatski akademiji, ki ju ustanavljajo v Portorožu. Za zdaj gre le za sum in ovadbo, ki jo je podal Boštjan Penko, vodja vladnega urada za preprečevanje korupcije. Generalna državna tožilka Zdenka Cerar se je odzvala s pojasnilom, "da na primeru sama dela". Zunanji minister je na splet-

Iz nove številke krajevnega časnika

Stošestdeset let šole v Solkanu

Sedaj jo obiskuje 911 učencev

V novi številki 1001-solkanskega časopisa je poleg uvodnika z naslovom Goriška fronta in Solkan, ki ga je napisal odvetnik Tomaž Marušič, ter začetku vseljidske vstaje v septembru 1943, objavljenih tudi veliko poročil in drugih prispevkov o tamkajšnjem življenju in dogodkih. Boris Jug je napisal daljši intervju z Joškom Štrukljem, nekdanjim županom Nove Gorice in ministrom v vladi Staneta Kavčiča. V pogovoru Joško Štrukelj, ki so ga v Ljubljani zaradi njegovih liberalnih nazorov imeli, kot sam pravi, za "socialističnega buržuja" ali "plavega princa", pojasnjuje, kako se je v vladi in pri vrhunskih politikih prizadeval za koristi in potrebe Nove Gorice. "V mojem obdobju je prišlo do zakona za zgraditev avtoceste Maribor Nova Gorica. Preden sem vstopil v vlado, sem postavil pogoj, da mora Nova Gorica dobiti avtocesto. Cesto smo zgradili do Razdrtega, potem pa dolgo časa ni bilo nič. Poudarjam, da je za to, da gre avtocesta proti Trstu in ne čez Novo Gorico v Italijo, odgovoren prav neki Novogoričan."

Avtor intervjuja je Joška Štruklja predstavil "kot znano osebnost v plejadi pomembnih Solkanov, ki so tako v preteklosti kot sedaj imeli pri razvoju družbe važno vlogo. Njegovo delovanje na krajevni in državni ravni, nekoč Jugoslavije, sedaj pa Slovenije, pa tudi širše, v mednarodni skupnosti, je vsekakor pustilo pomemben pečat."

Zanimiv in aktualen je sestavek o 160-letnici osnovne šole v tem kraju, ki ga je napisal solkanski župnik Vinko Paljk. Pravno osnovo zanjo je dala šolska reforma, ki jo je leta 1774 odredila cesarica Marija Terezija, ter je določala obvezno šolanje. Toda ta načrt se je uresničeval počasi, tako da so na Goriškem osnovne šole doživele velik razmah šele po letu 1840. Za ustanavljanje šol se je najbolj

zavzemala Cerkev. Tako je bilo tudi v Solkanu. Nadškofijski ordinariat v Gorici je 30. junija 1842 poslal svojim duhovnikom okoliščino, v kateri jim je naročil, da morajo imeti posebno pridigo, s katero naj otroke in starše prepričajo, kako je šola koristna za posameznike, za družine, za župnijo, za družbo in za vero. Ker so v Solkanu na pravega učitelja morali počakati kar trinajst let, je njegovo delo opravljal kaplan, Jernej Štrekelj, doma z Gorjanskega na Krasu. Takratni solkanski župnik Filip Peric je o njem dejal, "da je bil po značaju najboljši, po spretnosti pohvalen in v dejavnosti neumoren."

Šola je imela prostore najprej v občinski hiši, na mestu, kjer je sedaj dvorana za verouk. In kakšne knjige so uporabljali v prvi solkanski osnovni šoli? To sta bila Abecednik in Mali katekizem, ki so ju naročili v Ljubljani. Bila sta deli Primoža Trubarja, pravzaprav prvi slovenski knjigi. Otroci so se naučili pisati in brati predvsem zato, da so se lahko učili verske nauke in vsebine. K pouku med tednom je prihajalo 72 dečkov in 71 deklic, za nedeljsko šolo pa se je prijavilo še 15 dečkov in 32 deklic.

Pisec članka o jubileju solkanske osnovne šole poudarja, "da je njena 160-letnica ponos ne le vsemu Solkanu, ampak največ solkanski župniji in duhovnikom, ki so tu delali in poučevali. Ob tej obletnici si voščimo, da bi Cerkev znala biti tako kot nekdanj tudi v današnjih časih zares v službi naroda, da bi vrednote, ki jih sama živi, znala posredovati vsem v resnično skupno dobro in da bi bili vsi odprti za te vrednote."

Za ponazoritev hitrega razvoja osnovne šole v Solkanu navajamo, da jo sedaj obiskuje 911 učencev, glede na visoko pedagoško raven pouka pa sodi med najboljše osnovne šole v Sloveniji.

M.

Snujejo ga tri občine na območju predvidenega skupnega mesta

Na proslavi ob vstopu Slovenije v EU najbrž tudi predsednika Drnovšek in Ciampi

V Novi Gorici pričakujejo, da bodo po vstopu Slovenije v evropsko povezavo postopno odpravili vsakršne ločitve med Primorci, ki so nam bile vsiljene po drugi svetovni vojni

Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc je člane mestnega sveta seznanil s proslavo in prireditvami, ki naj bi 30. aprila in 1. maja leta 2004 potekale na prenovljenem trgu ob železniški postaji (t.i. svetogorski železniški postaji) v Novi Gorici, s katerimi bodo obeležili sprejem Slovenije v EU. To se je zgodilo na zasedanju mestnega sveta v torek, 28. t.m., dan prej pa je župan Brulc osnutek omenjenih dogodkov, ki naj bi bili za Slovenijo zgodovinskega pomena, obrazložil časnikarjem v Novi Gorici.

V Novi Gorici so zapisali, "da bo zaradi posebnosti preteklosti prebivalcev na Goriškem zanje vstop Slovenije v Evropsko povezavo še posebno pomemben. Druga svetovna vojna je namreč izredno boleče zarezala v narodno tkivo, ker je Primorce ločila v dve državi. Posebno ostro se je ta ločitev odražala na Goriškem,

ko je Jugoslaviji ostal večji del zaledja Goriške, pokrajinsko središče Gorica pa je pripadlo Italiji. Zaradi tega t.i. železna zavesa na tem stičišču narodov in kultur ni dolgo zdržala, tako da se je državna meja začela postopno odpirati, odnosi med obmejnimi območji pa izboljševati. Po osamosvojitvi Slovenije in vključevanju države v Evropsko unijo pa se kažejo nove perspektive ne samo Slovencem v matični državi, temveč tudi rojakom čez mejo, v Italiji. Več desetletij stara zamisel o postopnem oblikovanju dveh Goric v eno mesto, se bo lahko izpolnila v svojem polnem obsegu. Podpora in priznanje takemu sodelovanju ob meji je ob obisku 7. marca letos v Novi Gorici in Gorici izrazil tudi predsednik evropske komisije Romano Prodi".

Proslavo in prireditve ob vstopu Slovenije v EU snujejo skupaj predstavniki mestne ob-

čine Nova Gorica, občine Gorica, občine Šempeter-Vrtojba in goriške pokrajine. V Novi Gorici vodi komisijo za pravno praznovanja Sergij Pelhan, nekdanji župan in avtor predloga o postopni združitvi Nove Gorice in Gorice v skupno mesto, ki pa bi bili le funkcionalno združeni. Vsako mesto bi namreč tudi po predvideni odpravi državne meje ostalo v svoji državi, torej v Sloveniji oz. Italiji. V tako zasnovano skupno mesto bi vključili tudi občino Šempeter-Vrtojba. Iz programa proslave in prireditve, ki je za zdaj še okvirne narave, povzemamo, da bo goste, med njimi naj bi bili tudi predsednik evropske komisije Romano Prodi, predsednik Slovenije dr. Janez Drnovšek in italijanski državni poglavar Carlo Azeglio Ciampi, 30. aprila 2004 ob 17 uri na sedežu mestne občine Nova Gorica sprejel župan Mir-

ko Brulc. Ob 19. uri bi sledil sprejem na sedežu prefekture v Gorici. Ob 21. uri naj bi bil na prenovljenem trgu ob železniški postaji v Novi Gorici skupni koncert orkestror Verdijevega gledališča iz Trsta in Slovenske filharmonije iz Ljubljane. Sledili bi nastopi gledaliških igralcev, in sicer v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku. Osrednji del proslave bi se začel ob 23. uri, in sicer z govori predsednika evropske komisije, predsednika republike Slovenije, predsednika italijanske države ter županov mestne občine Nova Gorica in občin Gorica in Šempeter-Vrtojba. Ob polnoči bi na prizorišču, torej na prenovljenem trgu ob železniški postaji v Novi Gorici, zaigrali evropsko himno, sledilo pa bo pritrdovanje na zvonovih vseh cerkva v Novi Gorici in Gorici. Hkrati bi ognjem razsvetlil obe sosednji mesti.

Organizatorji pripravljajo ob sprejemu Slovenije v EU tudi več vzporednih prireditvev in nastopov. Največje naj bi bilo srečanje članov sindikatov iz Slovenije in Italije, ki bi skupaj počastili 1. maj, mednarodni praznik dela. Domnevajo, da bi se tega srečanja udeležilo od 40 do 50 tisoč delavcev iz obeh držav.

M.

Največji izobraževalni multimedijški center v Sloveniji

V prostorih Fakultete za družbene vede v Ljubljani so 24. septembra odprli nov najmodernejši center za multimedijško izobraževanje, ki je največji v Sloveniji. V njem bo delovalo tudi 25 računalnikov, prek katerih bo študentom in drugim uporabnikom omogočen brezplačen in neomejen dostop do svetovnega spleta oz. interneta. Izvajali pa bodo lahko tudi najrazličnejše druge operacije, ki jih omogoča sodobna informacijska tehnologija. Novi center so poimenovali tudi kot "internetno kavarno". Ob tem poudarjamo, da na fakulteti za družbene vede v Ljubljani študirajo tudi posamezna dekleta in mladeniči iz Trsta, Gorice oz. iz slovenskih občin na Goriškem.

Gostovanje gledališča iz Grčije v PDG

Konec tedna bo v Primorskem dramskem gledališču gostovalo Gledališče Piramatiki Skini tis Technic iz Soluna s klasičnim delom velikega grškega komediografa Aristofana Ženske na oblasti. Barvit dionizični spektakel bo izoblikovalo 13 igralcev pod režijskim vodstvom Nicosasa Hourmouziadesa. Izvenabonmajaska predstava bo v četrtek, 30. oktobra, ob 20. uri v PDG v Novi Gorici.

ZAVAROVALNIŠKI KOTIČEK

Stojan Pahor

Avtomobilsko zavarovanje (2)

Avtomobilsko zavarovanje lahko vsebuje še dodatna obvezna kritja.

1) **Požar in tatvina vozila.** Zavarovalna družba izplača škodo, ki je posledica požara z razvojem plamena, strele, eksplozije in nenadnega zunanjega toplotnega ali kemičnega delovanja. V paketu je predvideno tudi kritje v primeru tatvine ali ropa vozila. Pri tej obliki zavarovanja mora pogodbenik biti pozoren na morebitne franšize (škoda v breme zavarovanca). Zavarovana vsota se mora letno prilagajati tržni vrednosti vozila, ker se vzporedno tudi niža premija za to kritje. V slednje niso navadno vključene audio-video-fono naprave.

2) **Nezgodno zavarovanje voznika.** Pri obveznem avtomobilskem zavarovanju so zavarovani vsi potniki vključno sorodniki razen šoferja. Le-ta se lahko zavaruje za naslednje nezgode: smrt, trajno invalidnost, dnevno nadomestilo za čas v bolnišnici, stroške zdravljenja.

3) **Kasko.** Zavarovalnica krije neposredno škodo na zavarovanem vozilu zaradi prometne nezgode (trčenje z drugim vozilom, trčenje v oviro, prevrnitev), v kateri je voznik kriv. Za to obliko zavarovanja so premije v Italiji visoke, zato ni zelo razširjena.

4) **Posebni dogodki.** Krita je škoda na zavarovanem vozilu, ki je posledica: demonstracij, manifestacij, javnih shodov, stavk, zlonamernih in objestnih dejanj tretjih oseb (it.: atti

vandalici) ter naravnih nesreč (viharja, poplav, toče, snežnega ali zemeljskega plaz). 5) **Posebna dodatna kritja.** V ta sklop spadajo navadno: civilna odgovornost potnikov (odpiranje vrat), požar vozila s škodo na sosednjih avtomobilih ali nepremičninah, razbitje stekel, izguba ključev, itd. 6) **Pravna zaščita.** Ta krije stroške uveljavljanja odškodninskih zahtevkov za škodo v zvezi s prometno nesrečo ter stroške obrambe pred odškodninskimi zahtevki drugih oseb. Ta oblika zavarovalne zaščite pride v poštev tudi v kazenskem postopku.

7) **Avtomobilaska asistenca.** Vozniku se zagotavlja 24-urna pomoč v primeru, da se vozilo pokvari ali oškoduje v prometni nesreči. Avtomobilaska asistenca navadno vsebuje naslednje storitve in krije stroškov za: vleko in prevoz vozila do najbližje mehanične delavnice, dostavo nadomestnih delov, nadomestno vozilo, namestitvev v hotelu, prevoz upravičencev.

8) **Odvzem voznikega dovoljenja.** V tem primeru zavarovalnica izplača dnevno pri prometnih nesrečah z ranjenimi osebami.

9) **Prometna nesreča pod vplivom alkohola ali mamil.** Zavarovalna družba za ta slučaj izterja od pogodbenika plačano škodo (it.: diritto di rivalsa). Dodatno zavarovanje v tem primeru je torej več kot obvezno.

Študijsko raziskovalni forum za kulturo

Preteklost in prihodnost goriškega gospodarstva

Širitev EU na slovenski prostor nas upravičeno navdaja z najrazličnejšimi občutji, vprašanji in upi. Za svoja ugibanja, kaj se napoveduje slovenskemu in obmejnemu prostoru, lahko izhajamo tudi iz zgodovine. Prav zato je niz predavanj "1. maj 2004 - Evropska obzorja in naš prostor", ki jih prireja Študijsko raziskovalni forum za kulturo v KC Lojze Bratuz v Gorici, uvedel ekonomski zgodovinar Ivo Panjek (na sliki), dekan ekonomske fakultete Tržaške univerze.

Predavatelj je uvodoma naglasil, naj se ne bojimo sprememb. Novosti so vedno bile in prinašajo ustvarjalne spodbude. Tudi tako zahtevnim zgodovinskoekonomskim premikom, kot je bila industrijska revolucija 18. stoletja, ki je preobrazila agrarno družbo v industrijsko, so se ljudje darvinistično prilagodili. Pri nas je bil zahteven prehod goriškega prostora pod Habsburžane. Danes je naš prostor pred nov preizkušnjo, vendar bo tokrat šlo laže, saj se bo vzpostavilo stanje, ki ga je to ozemlje v preteklem stoletju že poznalo in živelo. Poleg tega so se razlike v obeh obmejnih državah v zadnjih letih omilile.

Gorica je vedno živela na taki ali drugačni meji in znala razviti določeno gospodarstvo, tudi ilegalno. Dobro je izkoristila svojo vsiljeno obrobnost in jo obrnila v svojo korist. To, da jo nova evropska stvarnost ponovno postavlja v osrednji prostor, pomeni zanjo velik izziv. Predvsem bo treba preoblikovati že obstoječe strukture, npr. tovarno

postajališče, nuditi ugodnosti pri carinjenju, zaradi katerih naj bi prevozniki izbirali ta prostor pred drugimi (nižji stroški, operativna učinkovitost), in izboljšati zunanje ponudbe za voznike (prenočišča, prijetno bivanje, turistične zanimivosti). S tem v zvezi je Panjek omenil vrsto financiranih projektov in predlogov za preureditev prostorov, nova skladišča, prosto cono, intermodalni vozeli, povezan s petim koridorjem, idr.

Nato se je predavatelj zastavil pri naši preteklosti in se vprašal, katere aktivnosti, ki so koreninile v njenem gospodarstvu, bi bile perspektivne tudi za prihodnost. Nekaterih zagotovilo ne kaže več oživljati (sviloprejšta in tekstilna industrija), druge bi bile drage in onesnaževalne (papirnica in steklarstvo). Obstajajo pa nekatere, ki so življenjske za te kraje: vinogradništvo, vrtnarstvo in sadjarstvo. Binom kmetijstvo-turizem bi se najbolj o vrednotil naš teritorij in ga oživil. Lahko bi bil zmogovita karta, še posebno, če bi se odločili za biološko kmetijstvo, po katerem je povpraševanje vedno glasnejše in so se možne tržne niše. Biološko kmetijstvo bi se prilagajalo goriškemu prostoru, ker ne zahteva velikih posestev, spoštuje torej navezanost kmeta na lastno zemljo in je razpršeno po teritoriju. Z evropsko integracijo bi se Gorica lahko ponovno tesneje povezala z nekdanjim zaledjem, iz katerega je črpala v preteklosti: s Tolminom, Brdi, Vipavsko dolino in Krasom. Potrebno pa bi bilo najti

FOTO N.K.L.

s sosedi skupen jezik. Onstran meje že dobro uspevata sadjarska in mesna industrija, potrebno bi bilo le sodelovati, najbolje v obliki kooperacije.

Poleg biološkega kmetijstva, turističnih ponudb in kvalitetnega gostinstva, ki bi ga v obliki agriturizma namenili predvsem premožnejšemu sloju, bi bilo vredno gojiti tudi avtohtone vrste trt, ki bi si ob globaliziranih proizvodih gotovo izborile svoj tržni prostor.

Nazadnje je predavatelj spregovoril o uresničitvi interregije, čeprav ob meji ni vzporednih teritorialnih ustanov. Navedel je nekaj primerov evroregij, kjer so sogovorniki različni, se pa dobro integrirajo v korist območja. Na slovenski strani so dobri sogovorniki, ki so sposobni konfrontacije, in prazen je strah, da bo Italija vdiralna in prevladala v slovenskem prostoru. Za uresničitev evroregije je potrebno vezivo, to je volja po sodelovanju, potrebne so prožne strukture in prepričanje, da je s povezanostjo mogoče doseči boljše prihodnost za naše kraje.

Harjet Dornik

Konzorcij vin Kras / Avtohtona vina V vinogradih na Krasu

Kras potrebuje učinkovito promocijo teritorija in enogastronomske ponudbe. Edino v tej smeri je uspeh, pobude zadnjih let pa jasno kažejo, da smo na pravi poti.

Kraški proizvodi dosega-jo zelo visoke kakovosti, vse bolj pa stopa v ospredje potreba po primerni promociji le-teh. Konzorcij za zaščito kontroliranega porekla vin Kras je začel že pred leti delovati v tej smeri, v nedeljo, 26. oktobra, pa je bil storjen še eden pomemben korak.

V tržaškem hotelu Savo-ia Excelsior je bila namreč pokušnja avtohtonih kraških vin. Pobudo Konzorcija za zaščito vin Krasa sta omogočila tržaška Trgovinska zbornica in Zadruga kraška banka. Svoje proizvode pa so predstavili tudi kraški oljkarji, sirarji in čebelarji.

To pobudo (vina je ponujala skoraj dvajset kraških vinogradnikov) so prejšnji četrtek predstavili v Praprotnu na domačiji vinogradnika Borisa Škerka. Med uglednimi gosti omenjamo le deželno odborinika za kmetijstvo in turizem Enza Marsilia in Enrica Bertossija, pa svetov- valca Mirka Spazzapana.

Po uvodni predstavitvi predsednika konzorcija Silvana Ferluge sta odborinika poudarila pomen avtohtonih vinskih sort, ki edine omogočajo razvoj kmetijstva in turizma na trdih kraških tleh.

Vipavska dolina

Tradicionalni pohod po Vertovčevih poteh 2003

Pohod je organiziran v spomin na nadvse pomembnega vipavskega rojaka Matijo Vertovca, ki spada med slovenske najimenitnejše poljudnoznanstvene pisce.

Matija Vertovec se je rodil 28. 1. 1784 v zaselku Jakulini pri Šmarjah na Vipavskem. V duhovnika je bil posvečen 1807 v Gorici. Dušno pastirsko službo je opravljal v Vipavi, na Planini in v Podnanosu, kjer je 2. 9. 1851 umrl.

Vertovec je prvi v slovenskem jeziku pisal o vinogradništvu, vinarstvu in kletarstvu - knjiga Vinoreja 1844, o uporabni kemiji - knjiga Kmetijska kemija 1847, o astronomiji - zvezdoslovje 1847, o splošni svetovni zgodovini - knjiga Občna povestnica 1863. Izdal je tudi knjigo svojih pridig Shodni govori 1850, ki so pravo malo literarno delo.

Pohod poteka po poteh, po katerih je Matija Vertovec hodil, in skozi kraje, ki so povezani z njegovim življenjem in delom.

Letos poteka pohod od vasi Ustje do zaselka Uhanje, od tod navkreber po poti do zaselka Tevče, nato po položni starodavni poti do Vrtovč, od tu po cesti do Šmarij. Po

kratkem postanku ob spominskem obeležju in ogledu prikaza njegovega življenja in dela nadaljujemo pot do zaselka Potok. Nato se po položni poti povzpemo na preval pod Ostrim vrhom. Zadnji del poti je kar strm. Pohodniki se lahko povzpejo tudi na Ostri vrh, od koder je lep razgled.

Nadaljujemo po poti do zaselka Marci in naprej do Bri- thiha na Planini. Tu bo krajša slovesnost, pohodniki pa si bodo lahko postregli s toplim obrokom. Iz Britheta se po poti spustimo mimo cerkvice Svete Marjete do Dolenj in po cesti na izhodišče Pri hrastu na Ustjah.

Vsako drugo leto poteka pohod v obratni smeri.

Letos bo pohod potekal 16. novembra, zbor udeležencev na izhodišču poti, pri hrastu na Ustjah bo ob 8.00 uri. Za vse dodatne informacije lahko karkoli pokličete na TIC Ajdovščina, telefon 0536 63900 ali GSM 051 304-607.

SLOVENIJA

Tudi v Sloveniji postaja izobrazba najvišji družbeni status

Tri tisoč študentov se izobražuje na prestižnih visokih šolah v tujini

Razvoj znanosti, kulture in tehnologije se v Sloveniji kaže tudi v povečanem zanimanju za znanje in izobraževanje.

Izobraževanje postaja vrednota, ki naj bi pomenila najvišji družbeni status vsakega posameznika, ki ima seveda tudi takšna stremeljenja. Zaradi tega narašča zanimanje za študij bodisi na domačih univerzah oz. visokošolskih zavodih, v zadnjem času pa čedalje bolj tudi za študij na prestižnih univerzah v tujini. Po zadnjih podatkih, ki pa niso popolni, se v tujini na najrazličnejših visokih šolah izobražuje oz. usposablja skupaj okoli tri tisoč študentov iz Slovenije.

Država je leta 2001 ustanovila posebno fundacijo z imenom Ad Futura, ki omogoča in spodbuja izobraževanje naših kadrov v tujini. Direktorica sklada dr. Lidija Honzak je povedala, da je omenjena ustanova (Fundacija) doslej podelila 153 ští-

pendij slovenskim študentom, ki se izobražujejo na najbolj priznanih svetovnih univerzah. Letos je sklad razširil svojo dejavnost in je začel vabiti v Slovenijo na podiplomski študij tudi tuje državljane. Direktorica dr. Lidija Honzak je tudi poudarila, da je v slovenskih podjetjih, razen redkih izjem, veliko zanimanje za strokovnjake, ki so se šolali na tujih univerzah. Nekatera podjetja tudi sama podeljujejo stipendije ali kako drugače pomagajo posameznikom, ki se žele izobraževati v tujini.

Ob tem poudarjajo, da so univerzitetni programi v Sloveniji sicer kakovostni, ponujajo široko paleto znanj, vendar pa so nekatera znanja, ki jih Slovenci lahko pridobimo le v tujini. Med njimi so najbolj izpostavljeni

vesoljska tehnologija, razširjena ekonomija in pravo, balet, genska tehnologija, specialistične usmeritve na področju računalniškega programiranja, ekološke študije in razne menedžerske usmeritve, denimo, menedžment v športu. Skoraj vsi študen-

ti, ki se izobražujejo v tujini, si po študiju želijo vrnitve v Slovenijo. To velja tudi za tiste, ki obiskujejo najbolj priznane svetovne univerze, kot so Oxford, Cambridge, London School of Economics in univerza Harvard.

M.

V ljubljanskem kliničnem centru Prva presaditev pljuč v Sloveniji

V Kliničnem centru v Ljubljani, ki je vrhunska zdravstvena ustanova v Sloveniji in po svojih dosežkih znana tudi v tujini, so dosegli nov velik uspeh. Po desetih letih priprav, čakanja na prave razmere, bolnika in iskanja primerne organa, kar vse je potrebno za uspešen poseg, so 20. septembra izvedli prvo presaditev pljuč v Sloveniji. Poseg je opravila 12-članska ekipa pod vodstvom dr. Mihe Soka, trajal pa je pet ur. Bolnica, stara 46 let, je dobila primerna pljuča darovalca iz Madžarske. Bolnica, ki se dobro počuti, je bila edina na seznamu čakajočih na presaditev pljuč. Če pri zdravljenju ne bo prišlo do zapletov, bo

morala bolnica do konca življenja jemati zdravila proti zavrnitvi organa. Z omenjeno operacijo, ki naj bi bila zgodovinskega pomena, je Klinični center v Ljubljani postal ena izmed tistih evropskih bolnišnic, v katerih so usposobljeni za presaditev vseh človeških organov. Pri tem se je večkrat pojavilo vprašanje, ali je smiselno opravljati poseg, ki ga potrebuje samo nekaj bolnikov v Sloveniji na leto. Vendar pa je treba upoštevati, da je bolnišnica, kjer ne opravljajo tudi presaditve pljuč, manjvredna, torakalni oddelek takšne bolnišnice pa nepopoln. Sicer pa so stroški presaditve pljuč visoki in znašajo okoli 80 tisoč evrov na bolnika.

Športno združenje Olympia, Gorica Gymplay, predšolska telesna vzgoja

Kar 20 malčkov obiskuje vadbo za predšolske otroke "GYMPLAY", ki jo je športno združenje Olympia letos ponovno in že četrto leto privedlo v lastni telovadnici na Drevoredu 20. septembra v Gorici. Dejavnost se je pričela pred dobrim mesecem. Kot v prejšnjih sezonah tudi letos prihajajo otroci v telovadnico dvakrat tedensko, in sicer ob torkih in petkih, z društvenim kombijem v spremstvu trenerke Damijane in vaditeljic Veronike in Marije iz skoraj vseh vaških ter mestnih goriških vrtcev: iz Rupe, Štandreža, Pevme, ulic Max Fabiani in Brolo. Ob koncu vadbe pa pridejo ponje starši, ki so razumeli pomembnost gibanja pri otroku v predšolskem obdobju. Gibanje je namreč otrokova biološka potreba, in če ta ni zadostna, nastanejo pri malčku motnje v njegovem telesnem in duševnem razvoju. Otrokov živčni sistem je namreč v tem obdobju izredno plastičen. Zaradi tega posvečajo danes v razvi-

tih družbah predšolski vzgoji izredno pozornost, saj ta ustrezno razvije otrokove dispozicije v sposobnosti, ki mu omogočajo srečno in uspešno življenje v družbi. S pomočjo motorične aktivnosti zato sistematično vplivamo na zdravje, na psihomotorične sposobnosti in nasploh telesni razvoj otroka.

Vadba predšolskih otrok je zato nedvomno zelo koristna in pomembna.

Starše, ki želijo, da bi njihovi malčki pristopili k »GYMPLAY« skupini, obveščamo, da se vpisovanje nadaljuje v telovadnici SZ »Olympia« med urami vadbe, ob torkih in petkih od 15. do 16. ure.

Damijana Češčut

Goriška alpinistična odprava v Peru' Andi, Cordillera Blanca, zvezdnato nebo, prijaznost ljudi... (4)

Morali so prehoditi ledeni most "La Canaleta" in potem so dospeli do kritične točke "La Garganta" (ki je terjala že več življenj). Znašli so se pod stenami Sud-Huascarana, ki je neprestano stresal iz sebe ledene gmote in skale. Čim hitreje so morali preko tega prehoda, ki pa je bil obvezen, da so sploh lahko zagledali še oddaljen vrh. Nevarnost je za njimi, napetosti popustijo. Vržejo se v sneg in si vzamejo nekaj minut za zasluženi počitek, ko se pred njimi odpre pokrajina in v daljavi vidijo vrh. Nebo je jasno, le nekaj nizkih oblakov prekriva spodnje predele gore. Za

tem nadaljujejo pot po gladki površini. Ure minevajo in ponovno je treba pripraviti šotore za bivakiranje. Noč prespijo v objemu gore, ki pa ni bil ravno materinski, ravno nasprotno, bil je skoraj grozeč, saj niso vedeli, kakšne sledove bo pustil v njih, če bodo sprejeti ali zavrnjeni, če bodo lahko zagledali jutranji svet ali jih bo njen objem zagnil v večno temo. Težko je bilo torej zaspati ob zvoku padajočih kosov ledu, toda napor je privabil spanec in njihove oči so bile deležne tudi jutranje zarje. Niso še vedeli, da bo ta dan dan njihovega zmagovalstva in srečen zaključek odprave.

Po sedaj že rutinskih jutranjih opravilih so se odpravili tokrat proti vrhu. Tehnično je bil sedaj vzpon manj zahteven, toda zbrati je bilo treba še veliko moči, ker je bila pot še dolga. Tudi hrane jim je začelo primanjkovati. Na to odpravo so se dolgo in dobro pripravljali in zaradi tega je bila njihova

psihična in telesna kondicija odlična, narava in vremenske razmere pa so jim bile izredno naklonjene. Torej imeli so v rokah adut. Toda po večurni hoji so bili izpostavljeni še zadnji veliki preizkušnji. Vse je kaza-

nedolžni, prečiščujoči, osvobajajoči jok.

Pogled na uro! Pozno je že, morajo se čim prej odpraviti proti bazi. Sedaj uporabljajo vrvi, da gre hitreje. Toda ujame jih tema. S seboj imajo premalo svetilk in ne vidijo poti. Ujeti so v trenutke panike in strahu. "Ali bomo znali najti pot proti domu?" se nemirno sprašujejo. Estakose (aluminijaste kline za varovanje) zabijajo v sneg, ki pa ni dovolj trden. Ne počutijo se varni. Stalno mora nekdo paziti, da se ne izrujejo, stalno jih je treba ponovno zabijati z gojzerji. Spuščajajo se po vrveh v neznanu. Tema je ved-

no gostejša in njihovi živci popuščajo. Toda v njih je še toliko razsodnosti in orientacijskega čuta, da zavohajo pravo pot. Po desetih spustih z vrvi so na varnem. Ko dosepejo do kočice, je že noč. Toda sedaj je vse za njimi. Konec je napora, sedaj se lahko predajo spancu. Ni jim treba sanjati, kajti njihove sanje so postale živa resnica in lahko mislijo le na vse to, kar jim je podarila gora in naveza.

Vsekakor ne besede ne slike nam ne bodo omogočile, da bi lahko delili z njimi takega globokega doživetja in takega intimnega razmerja z goro. Naslednje dni so si malo obnovili moči, se predali ogledom muzejev in nakupom. Prišel je dan slovesa, dan globoke žalosti, a tudi velikega veselja. Zapustiti so morali kraje močnih preizkušenj in se vrniti v topli objem domačega kraja in domačih ljudi.

/konec
Sabina Grahek

Slovenski univerzitetni študentje v Italiji / Veselica in tečaj SUŠI v jeseni

Društvo SUŠI (Slovenski univerzitetni študentje v Italiji) prireja v mesecu novembru zanimive možnosti srečanj za vse. Najprej bo potekal družabni večer 31. oktobra v Štandrežu v sodelovanju z društvom Oton Župančič, nato pa še tečaj slovenščine, namenjen trem različnim nivojem znanja. Na sredi novembra pa je v programu še začetek tečaja za pripravo koktajlov.

Novembrski program društva SUŠI se bo torej začel 31. t.m. z družabnim večerom Halloween. Tudi letos se uspešno nadaljuje

sodelovanje z društvom Oton Župančič. Večer bo potekal v Kulturnem domu v Štandrežu. Za glasbo bosta poskrbeli skupini Berimbau in Kraški ovčarji. Prvi so prava novost za Goriško in sploh za vse zamejske veselice. Berimbau sestavlja dvajset bobnarjev, ki pustvarjajo brazilске ritme. Domač pečat večera bo zagotovila prisotnost Kraških ovčarjev. Veselica se bo letos začela z novostjo-Happy hour: akcija na vse pijače do 22. ure; pohitite! Na večeru Halloween bodo člani SUŠI-ja posredovali tudi informacije glede dveh drugih novembrskih tečajev. Za vpisnine in informacije: tosus@yahoo.it. Ta naslov je na razpolago tudi vsem tistim, ki želijo postati član SUŠI-ja in prejemanje novice o društvu.

PISMO MLADEMU ČAROVNIKU (1)

Dragi Harry Potter!

JADRANKA CERGOL

Ne vem, koliko ti je moje ime znano, a vedi, da sem ena tistih neštetihi ljudi, ki te zelo radi prebirajo, in se še sedaj trudim, da bi odkrila, kaj je v tebi in v tvojih dogodivščinah tako mikavnega in privlačnega, in to za vsakogar, od devetletnega otroka do najstarejše babice, od najbolj preprostega delavca do najbolj intelektualnega docenta.

Vedi, da za marsikaterega italijanskega bralca bo 31. oktober čaroben dan, prav tako kot bo za slovenskega bralca čaroben dan 15. december. To sta namreč dneva, ko je predviden izid tvoje pete knjige Fenixov red v italijanščini oz. v slovenščini. Angleški bralci so sicer imeli na razpolago celo poletje za branje te knjige, saj je v številnih anglo-

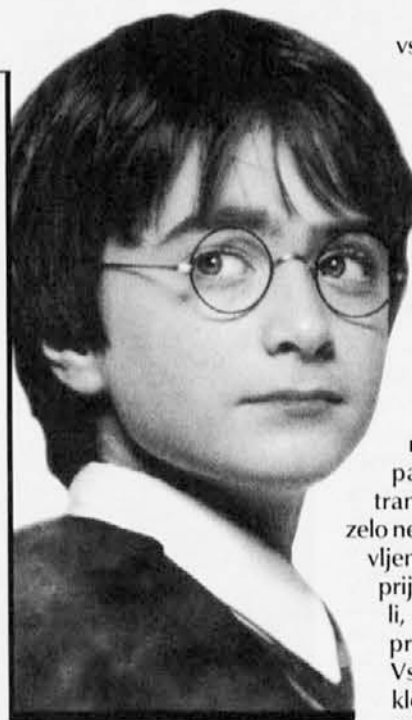
saskih državah zagledala luč že 20. junija.

Ne vem, koliko so ti znane oz. koliko te zanimajo te številke, ki se sučejo okrog tebe: Harry Potter in kamen modrosti 50 tisoč izvodov, Harry Potter in dvorana skrivnosti 250 tisoč izvodov, Harry Potter in jetnik iz Azkabana 500 tisoč izvodov, Harry Potter in ognjeni kelih 3.800.000 izvodov, zadnja knjiga pa je dosegla rekordnih 8 milijonov in pol izvodov. Četrta knjiga je s svojimi tremi milijoni prodanih izvodov v prvih 48 urah bila v zgodovini človeštva najhitreje prodana. Po internetu kar mrgoli spletnih strani, forumov in chatov o tebi, mlademu, magičnem, a obenem tako človeškem Harryju.

Najbolj spontano vprašanje, ki si ga vsi bralci in tudi ljubitelji knjig zastavljajo, pa

je: od kod to izjemno zanimanje za mladega čarovnika, ki vzbuja toliko pozornosti, da ljudje preživijo veliko neprepanih noči ob branju teh dogodivščin?

Na to vprašanje je težko odgovoriti, v branje knjige se moraš enostavno povsem zapopiti, da razumeš, zakaj je tako priljubljena. Kdo ne bi rad poletel tako kot ti, pa čeprav le za nekaj sekund izven tega sveta, daleč od vsakdanjega, že rutinskega življenja, in pristal v čarobnem gradu, imel v rokah čarobno palico in letel na začarani metli? Kdo ne bi rad spoznal čarobnih napitkov, spreminjanja predmetov, oseb in živali, bojev s čarobnimi frazami? Kdo ne bi rad prisostvoval rojstvu čisto pravega zmaja in imel na razpolago plašč nevidnosti? Vsega tega si v svoji intimi verjet-

no želi prav vsakdo: mogoče pa si nekateri tega nočejo priznati. In prav ti si tisti, ki vse to omogočaš. Mladi fant, sirota brez obeh staršev, preživš prvih deset let svojega življenja s stricem, teto in bratrancom, ki te popolnoma sovražijo; medtem ko ima tvoj bratranec popolnoma

vse na razpolago, živšiti v zelo majhni shrambi, nosiš obrabljene obleke, vedno si kregan, čeprav nisi storil ničesar hudega, ipd. A že v otroških letih se ti dogajajo čudne stvari: ko ti teta ostriže lase, ti kar čez noč zrastejo, v zoološkem vrtu se pogovarjaš s kačo in jo spodbujaš, naj zbeži iz vrta in napade hudobnega bratranca... Skratka, imel si zelo neprijetno in žalostno življenje, nepriljubljen, brez prijateljev, brez kogarkoli, ki bi ti podaril kanček prijaznosti in ljubezni. Vse to, dokler... Beh, dokler nisi srečal Jo oz. Joanne Rowling in z njo doživel vse to, kar sem prej naštel: čarobni grad, letečo metlo, skratka, spoznal si, da si čarovnik, in to tudi mogočen čarovnik, saj si že v prvem letu svojega življenja premagal orjaškega in hudobnega Voldemorja v boju, v katerem pa so tvoji starši izgubili življenje; tvoja mama je pravza-

prav darovala življenje zate in te s svojo ljubeznijo rešila. In tu je pravi začetek: začne se veliki uspeh Rowlingove s prvo knjigo o Kamnu modrosti, z drugo knjigo o mogočnem bazilisku, ki ugrabi mlado Jenny, sestrico tvojega najboljšega prijatelja Rona, s tretjo knjigo o jetniku iz Azkabana, ki ni nič drugega kot tvoj boter Sirius, ter s četrto knjigo o ognjenem kelihu, iz katerega so izbrani štirje najmočnejši mladi čarovniki, ki se v nevarnem turnirju potegujejo za zmago.

Ob koncu četrte knjige se tako kot v prejšnjih dogodivščinah spopadeš z Voldemorjem, a boj je tokrat veliko hujši, saj v njem med drugim izgubi življenje tvoj sošolec. Ob koncu četrte knjige ti ravnatelj Dumbledor pravi: "Povem ti, dragi Harry, ponovno: v luči povratka hudobnega Voldemorja bomo združeni, kolikor bomo združeni, in toliko bomo šibki, kolikor bomo ločeni. Mi ga lahko premagamo samo tako, da si izkazujemo iskreno prijateljstvo in zaupanje."

/ dalje

S 1. STRANI

Ostani z nami

Imenovanje novih kardinalov samo potrjuje papeževo zavzetost za rast vesoljne Cerkve, beatifikacija m. Terezije pa je izraz papeževega zaupanja v predanost, zvestobo, dobroto ter v moč in smisel žrtvovanja za najubožnejše med ubogimi. Papež je nove kardinale prav gotovo imenoval s pravim merilom. V okrepljenem vodstvu Cerkve so tako še številnejši predstavniki vsega katoliškega sveta. Svetovne razsežnosti pa ima tudi misijonsko delo, ki ga je začela nova blažena.

Kardinal Alojzij Ambrožič, torontski nadškof, je med svojim bivanjem v Rimu ob 25-letnici papeževanja Janeza Pavla II. v telefonskem pogovoru z avtorjem tega članka povedal več zanimivih misli, iz katerih povzemamo le nekatere. Sv. oče se zaveda, da je mogoče

iz verskih nagibov spreminjati svet. Njegova vloga pri demokratizaciji rodne Poljske in drugih vzhodnoevropskih držav je bila odločilna. Pri svojih apostolskih prizadevanjih za rešitev najbolj žgočih problemov je pokazal, kako je treba brati koncilne dokumente. Pri njem nikoli ne obvelja ali-ali, ampak vselej samo in-in. Vedno upošteva vse elemente, ki jih npr. liberalna ali konservativna stran hočeta izločiti. Zahteva dialog z verstvi, obenem pa vztraja, da je Kristus edini Odrešenik. Marsikdaj od vsega tega posreduje kardinalom na vsakovrstnih in pogostnih srečanjih z njimi.

Letošnja praznovanja nas navdajajo z upanjem, da bo sv. oče s pomočjo Vsemogočnega in na priprošnjo njemu tako drage Božje Matere še naprej uspešno in modro vodil Cerkev v korist nje same in vsega človeštva.

NA REŠETU

O različnih mnenjih

Zgodi se včasih, da kar nankrat podvomiš v svoje ideje, v pravilnost lastnih sodb in si misliš, da je najbolje, da za nekaj časa utihneš in preveriš svoja stališča. Nekaj takega se mi je zgodilo v soboto, ko sem pri poročilih slišala vablivo napoved, da bo zvečer po kanalu RAI 1 oddaja "Torno sabato... E tre", ki jo bodo oddajali iz Gorice, da bosta prisotna župana iz Gorice in Nove Gorice, da bo morda Panariello pozdravil v slovenščini... In tako sem potem sedla pred televizor in čakala, kdaj bo Panariello pozdravil v slovenščini ali vsaj omenil, da živita tu dva naroda, obenem pa se spraševala, ali res more tako prazna in puhla oddaja, v kateri me je

samo Panariello včasih spraval v smeh, navduševati milijone gledalcev. Ali se je res treba spustiti na tako raven, da ogroziš Berlusconijev televizijski imperij?.. Naslednjega dne sem pri poročilih slišala kar pohvalno oceno, kako je oddaja navdušila gledalce, kako je predstavljala izredno promocijo za Gorico, itd. Evo - in tukaj je bistvo mojega dvoma: kako si lahko domišljam, da moje mnenje o tej oddaji sploh kaj velja, če se tako razlikuje od okusa tolikega števila drugih gledalcev? In to, kar velja za eno oddajo, se lahko raztegne na vse druge. Torej je bolje, da molčim. Potem pa sem pogledala na problem s pozitivne strani: če ne bi bilo tako vablivo napovedi pri

poročilih Radia Trst A, ne bi gledala oddaje, si ne bi ustvarila lastnega mnenja o njej. Gotovo ni moje mnenje mero-dajno, a vsakdo ima pravico, da ga ima in da ga tudi izrazi.

Toda preden sem v soboto pritisnila daljinec na Rai 1, sem si vseeno prej ogledala oddajo naše televizije Utrip evangelija, ki jo je g. Joško Kragelj uglasil na tematiko Misijonske nedelje. Ta oddaja je lep vsakotedenski uvod v praznovanje nedelje. V ospredju so misli, ki jih pove ta ali oni slovenski duhovnik iz različnih cerkva. Duhovniki se na različne načine navezujejo na nedeljski evangelij - v obliki razlage, komentarja, osebnega pričevanja (prav osebno pričevanje g. Jožeta Kunciča pred praznikom Povišanja sv. križa je s svojo neposrednostjo nagovorilo

mnoge poslušalce). Včasih si mislim, da bi v oddaji kdaj lahko spregovoril tudi kak laik, kot se dogaja po radiu Slovenija 1 ob nedeljah deset minut pred sedmo v podobni oddaji.

Poleg misli duhovnikov pa ima pri oddaji tudi važno vlogo snemalec, ki odkriva gledalcem podobo naših cerkva, nekatere lepe detajle, ki jih kot obiskovalci morda nismo niti opazili.

Če ostanemo pri verski tematiki, naj navedem še dve cvetki, ki sem ju slišala zadnje čase. Voditeljica oddaje na Radiu Trst A si je med početnicami ogledovala cerkve, med njimi cerkev, posvečeno "sv. Janezu Krščeniku". Pri obletnicah Na današnji dan radia Koper pa je "17. oktobra 1714 umrl Janez Svetokriški, ki je dobil ime po Vipavskem križu".

NLP

16

ČETRTEK,
30. OKTOBRA
2003

PREJELI SMO

Stališča članov društva TIGR ob vstopanju Slovenije v Evropsko zvezo

Vstop Slovenije v dom evropskih narodov bomo občutili predvsem mi, ki živimo ob meji. Ob vsesplošni euforiji nekaterih, ki nekritično sprejemajo vsako pobudo v zvezi z evropskim združevanjem, želijo člani Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, ki ima v svojem programu nalogo, da ovrednoti in ohranja v zgodovinskem spominu delo primorskih domoljubov pod italijansko okupacijo ter ohranja in prenaša rodoljubne ideale na sedanje in bodoče rodove, opozoriti na nekatere zaskrbljive pojave za naš narodni obstoj.

Že dolgo se v javnosti pojavlja zamisel nekaterih političnih in javnih delavcev o skupni meddržavni goriški regiji oz. zamisel "Dve Gorici eno mesto", vendar brez analize zgodovinske preteklosti in sedanje politične situacije. Nič nimamo proti temu, da prihaja v različnih družbenih plasteh do konstruktivnega in z gospodarskega vidika bolj smotrnega upravljanja teritorija, kar po-

spešuje tudi dialog, sodelovanje in poznavanje med tu živječima narodom. Vendar se obenem sprašujemo, ali se naši politiki in upravitelji dovolj zavedajo tudi izzivov in nevarnosti, ki jih prinašajo vse te novosti. Ali so dovolj pozorni na nevarnost, da bi lahko naš del Goriške prešel pod tujo oblast in bi spet postali manjšina v širšem okviru? Ali se zavedajo, kaj bi pomenila izguba dela slovenske zemlje za Republiko Slovenijo in slovenski narod?

S čezmejnimi sodelovanjem smo priča, da se postopno in vztrajno uvaja raba italijanščine na javnih mestih v čisto slovenskem etničnem in državnem prostoru: dvojezični napisi, televizijske oddaje, javni nastopi. Na Goriškem, na območju Republike Slovenije, ni avtohtonega italijanskega prebivalstva. Na tem ozemlju ni nikoli živel italijanska manjšina, medtem ko živi na ozemlju republike Italije številčna slovenska manjšina, ki že ves povojni čas čaka na uresničitev zaščitnih norm. Asimilacija je

slovensko manjšino v Italiji, kot tudi na Koroškem, številčno tako oklestila, da smo upravičeno zaskrbljeni za njen nadaljnji razvoj.

Z nastankom regij pa smo pred nevarnostjo, da se bo čisto slovensko območje, za katerega so naši predniki dali svoja življenja, spremenilo v dvojezično, na resnično narodnostno mešanem območju pa bomo ostali zapostavljeni, kar pomeni, da se bo etnična meja med Slovenijo in Italijo pomaknila na vzhod.

Meje našega jezika so meje našega sveta, kar ne pomeni, da se ogrevamo za kak zaprt prostor, ampak da se zavedamo, da narod, ki hoče preživeti, mora živeti v tesni povezavi z duhovno identiteto svojega naroda. In prav jezik je tista naravna vez, ki nas dela razpoznavne. Če se odpovedujemo svojemu jeziku, se odpovedujemo svojim koreninam, svoji identi-

teti, svojemu zgodovinskemu spominu. In narod brez zgodovinskega spomina in brez identitete je mrlič. Zaskrbljiva je tudi propaganda, da bo z vstopom v Evropsko zvezo meja padla in da je potrebno mejo izbrisati tudi v naših glavah. Pri tem moramo biti trezni, saj vendar tudi v združeni Evropi obstajajo meje med državami in tudi med narodi. Meje obstajajo tudi med domačijami in občinami in pomenijo zavest, "do kod je naše". Narodna meja obstaja in bo obstajala, dokler živi slovenski narod.

Misli globalno, delaj lokalno! To je moto, ki se vedno bolj uveljavlja ob globalizacijskih procesih, ki svet vedno bolj splošujejo in izravnavajo. Tudi narodi, ki so že od vsega začetka konstitutivni del Evropske zveze, se sprašujejo po svoji identiteti. Razlikovati je potrebno med ena-

kopravnim sodelovanjem in združevanjem ter razčistiti napačna pojmovanja. Gotovo bo globalizacija prinesla nekatere pozitivne in negativne spremembe za velike in male narode. O tem razmišljajo politiki tudi velikih narodov in zato pozivajo k narodni konsolidaciji in utrjevanju narodnih korenin, ne k internacionalizmu.

Italija je na svoji strani meje okreplila mrežo kulturnih in znanstvenih institucij, ob tem pa poskuša vedno znova odtujevati zemljo slovenskega avtohtonega prebivalstva. V Sloveniji pa centralistična nastrojenost zanemara ravnoblastno območje ob meji.

Pri Slovencih bi morali pri odpravljanju državnih mej utrjevati zavest o skupnem slovenskem kulturnem prostoru in delovanju. Nerazumljivo je javno podcenjevanje rodoljubja. Ljubiti svoj narod in svojo domovino je tudi v obdobju globalizacije vrednota. To ni nacionalizem s prizvokom šovinizma, kot to napačno pojmujejo nekateri primorski javni delavci. Ro-

doljubje je pri Slovencih imelelo samo obrambno vlogo, nikoli osvajalno, in ta odnos do jezika in domovine moramo gojiti v šolah, kulturi in javnosti, da kot narod obstanemo.

Želimo in pričakujemo od oblasti, da jasno začrta vizijo prihodnosti slovenskega naroda. Ali hočemo obstati? Ali hočemo s svojo kulturno posebnostjo in edinstvenostjo prispevati k duhovni rasti vse Evrope in jo s svojo izvirnostjo bogatiti? Mi smo za sožitje med narodi, za mir, za dobre sosedске odnose, sprejemamo druge, a želimo enakovrednost z drugimi. Želimo, da se ohrani naš skupni narodni prostor in tudi meja duhovnega, kar zagotavlja obstanek naroda. Zato apeliramo na lokalno in državno politiko, da si prizadeva ohraniti spoštovanje drugih do nas, do vseh naših značilnosti, do naše istovetnosti.

Magda Rodman, Vipava;
Valentin Cancič, Šempeter pri Gorici; Rado Jelarčič, Nova Gorica; Mira Bastjančič, Nova Gorica

Potovanje

Družčina iz Rupe in Peči na Sardiniji (1)

Ob izteku poletja se člani PD Rupa-Peč in prijatelji vrnilo s potovanja po Sardiniji. V šestih dneh smo prevozili otok z juga proti severozahodu in počez na vzhod. Že prvi dan smo se v Cagliariju takoj po kosilu podali na veliko mestno pokopališče S. Michele, kjer je na desni strani glavnega vhoda velikansko vojaško pokopališče. Tu počiva na tisoče vojakov, med katerimi je tudi zelo veliko Slovencev, zlasti Primorcev. Za trenutek se je vsa naša skupina zbrala ob osrednjem spomeniku, da smo s pesmijo in molitvijo počastili spomin vseh tam pokopanih; veliko križev na grobovih je brez imena. Tu je ga. Cijan-Pahor položila cvetje na grob svojega očeta Jakoba.

Nato se je začel ogled mesta. Z avtobusom - imeli smo dvonastropni avtobus, saj nas je bilo kar 69 - smo naredili lep krog. Mesto je moderno, razen jedra, zelo živahno in razgibano; leži na 11 gričih, kar sploh ni opaziti. Peščili smo po slikovitem starem predelu "il castello" z utrjenimi stolpi, krasno stolnico, škofijsko palačo in staro občino. Tu so vsepovsod vidni ostanke oz. vplivi najrazličnejših narodov in kultur. Na Sardiniji so gospodovali Feničani, Kartažani, Rimljani, Arabci, Aragonci, Francozi, Savojski. Z avtobusom smo se peljali še naokrog, da smo imeli pred seboj veliko pristanišče oz. soline in seveda lepo modro in zelenosmaragdno morje. Pogled na tako lepo morje smo

imeli skoraj vsak dan na našem potovanju: kar vabilo je na kopanje, kar nam je uspelo, čeprav na kratko, celo trikrat. Naslednji dan smo se odpeljali v notranjost otoka, proti severu, kjer smo si v bližini mesteca Barumini

ogledali mogočni nurag Su Nuraxi. Nuragi so starodavne značilne stožčaste utrdbe oz. svetišča, ki jim pravijo tudi grad. Takih zgradb iz golega kamna je na Sardiniji več kot 7.000. Zgrajene so bile v letih 1600 pred Kr. Ob

deži so vabili, saj so ravno dozorevali. Ker so nas res mikali, nam je ga. Patrizia, naša stalna vodička, čez dva dni v Sassariju ponudila ta sočnati sadež v pokušnjo.

Tretji dan nas je pot vodila še bolj proti severu na zahod-

glavni utrdbi so nastajala tudi manjša bivališča in svetišča. Pokrajino prekriva mediteranska flora: mirta, evkalipt, rožmarin, najbolj pa so naše znanje pritegnile pisane žive meje indijske fige (opuncije). Bodeči sa-

no obalo, v Oristano, ki leži ob istoimenskem zalivu. Tu so ostanke feničanskega pristanišča (Tharros), rimski stolp-utrdba S. Giovanni ter lepa cerkev iz 11. stol., S. Giovanni in Sinis. Sinis je polotok, ki leži na severnem delu zaliva in se razteza 15 km vse do rta sv. Marka, kjer še danes stoji utrjena kapelica (sacello) iz feničanskih časov. Dan je bil zelo vroč in okusno kosilo v ribiški vasi Cabras nas je le delno potolažilo. Čakala nas je še dolga pot do Sassarija, kjer smo prespali naslednji dve noči. 14 km pred mestom smo imeli še postanek pri znani cerkvi sv. Trojice di Saccargia. Romanska cerkev iz l. 1116 stoji na samotnem kraju in je zgrajena v belem in črnem klesanem kamnu. Notranjost krasijo lepo ohranjene freske, nekoliko oddaljen od cerkve pa je visok zvonik z biforami in triforami.

/ dalje